

NIMD-ის შესახებ

ნიდერლანდების ინსტიტუტი მრავალპარტიული დემოკრატიისათვის (NIMD) ჰოლანდიის პოლიტიკური პარტიების მიერ შექმნილი ორგანიზაციაა და ახალი დემოკრატიის ქვეყნებში დემოკრატიული სისტემის განვითარების მხარდაჭერას ისახავს მიზნად. ამჟამად NIMD აფრიკაში, ლათინურ ამერიკაში, აზიასა და აღმოსავლეთ ევროპაში 21 ქვეყნის 150 პოლიტიკურ პარტიასთან თანამშრომლობს.

NIMD ხელს უწყობს:

- პოლიტიკური პარტიების ერთობლივ ინიციატივებს, ქვეყანაში დემოკრატიული სისტემის გაუმჯობესების მიზნით;
- პოლიტიკური პარტიების ინსტიტუციურ განვითარებას;
- პოლიტიკურ პარტიებს, მედიასა და სამოქალაქო საზოგადოებას შორის უერთიერთიანამშრომლობის გაუმჯობესებას;

საქართველოში NIMD-ის საქმიანობა პოლიტიკური პროცესების ინკლუზიურობის მხარდაჭერას ემყარება, რაც ახალგაზრდა დემოკრატიების განვითარების უმნიშვნელოვანეს წინაპირობას წარმოადგენს. NIMD-ის პროგრამები საქართველოში ემსახურება წამყვანი პოლიტიკური პარტიების ინსტიტუციურ განვითარებას, დემოკრატიის განათლებას ადგილობრივ დონეზე და დემოკრატიული რეფორმების მხარდაჭერას ეროვნულ დონეზე.

დამატებითი ინფორმაციისათვის ეწვიეთ ვებ-გვერდს www.nimd.ge

პროექტის შესახებ

პოლიტიკური პროგრამების მრავალპარტიული ვებ-გვერდი: www.partiebi.ge პროექტის “დემოკრატიული ინსტიტუტების გაძლიერება საქართველოში” ფარგლებში შეიქმნა, რომელიც ორი ძირითადი კომპონენტისგან შედგება. პირველი კომპონენტი საქართველოს ცენტრალური საარჩევნო კომისიის ინსტიტუციური შესაძლებლობების განვითარებაა, ხოლო მეორე, აღნიშნული ვებსაიტის შექმნა. პროექტის ფარგლებში, რომელიც საქართველოში ჰოლანდიის საელჩოს მიერაა დაფინანსებული, ცენტრალურმა საარჩევნო კომისიამ იმუშავა ორგანიზაციული სტრატეგიის დახვეწაზე, ხოლო მისმა თანამშრომლებმა ინტენსიური მენეჯმენტ ტრენინგი გაიარეს. მათ ასევე გაიცნეს ჰოლანდიის პოლიტიკური და საარჩევნო სისტემის თავისებურებები და გამართეს საინტერესო შეხვედრები ნიდერლანდების პოლიტიკური პარტიების, საარჩევნო ადმინისტრაციის, საგარეო საქმეთა სამინისტროსა და არასამთავრობო სექტორის წარმომადგენლებთან.

www.partiebi.ge მთავარი ამოცანაა ხელი შეუწყოს საზოგადოებისათვის მნიშვნელოვან საკითხებზე ინფორმირებულ, ხარისხიან პოლიტიკურ დისკუსიას. იმისათვის, რათა ერთის მხრივ, წაგვეხალისებინა კონკრეტული პოლიტიკური გეგმების ფორმირება პოლიტიკურ პარტიებში და მეორეს მხრივ, არჩევნებში მონაწილე პარტიათა ხედვები საზოგადოებისათვის მოსახერხებელი ფორმით მიგვეწოდებინა, ჩვენ საქართველოს პოლიტიკურ პარტიებს შევთავაზებთ მოკლე, ლაკონური პასუხები გაეცათ ჩვენი ამრით აქტუალურ და მნიშვნელოვან 21 საკითხთან მიმართებაში. თითოეულ პარტიას თითოეულ კითხვაზე თანაბარი მოცულობის - მაქსიმუმ 250 სიტყვიანი პასუხის გაცემა შეეძლო.

ვებ-საიტის საშუალებით, თქვენ შეგიძლიათ ერთმანეთს შეადაროთ პარტიათა ხედვები ცალკეულ, თქვენთვის საინტერესო საკითხებზე; გაეცნოთ ცალკეული პოლიტიკური გაერთიანების პოლიტიკურ ხედვებს და გაუგებროთ თქვენი შეკითხვები მათ. სოციალური მედიის აპლიკაციები კი საშუალებას მოგცემთ ადვილად გაავრცელოთ და იმსჯელოთ თქვენთვის საინტერესო იმ საკითხებზე, რომელთაც აქ იხილავთ.

იმედი გვაქვს, აქტიურად გამოიყენებთ ამ სასარგებლო რესურსს.

კითხვარი

ქვემოთ მოყვანილი კითხვარი განკუთვნილია 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებში მონაწილე საარჩევნო სუბიექტებისთვის.

გთხოვთ, უპასუხოთ ქვემოთ ჩამოთვლილ შეკითხვებს. თითოეული პასუხი არ უნდა აღემატებოდეს 250 სიტყვას. თქვენ შეგიძლიათ არ უპასუხოთ ზოგიერთ შეკითხვას.

შიდა პოლიტიკა

1. კონსტიტუცია და პოლიტიკური სისტემა: როგორია თქვენი დამოკიდებულება საქართველოს კონსტიტუციის და სახელმწიფო მოწყობის მიმართ? აპირებთ თუ არა რაიმე მნიშვნელოვანი ცვლილებ(ებ)ის ინიცირებას?
2. განათლება: როგორია თქვენი ხედვა განათლების პოლიტიკის მიმართ და რა პოლიტიკას გვთავაზობთ დაწყებითი, საშუალო, პროფესიული და უმაღლესი განათლების ხარისხის გასაუმჯობესებლად?
3. დასაქმება: რა ნაბიჯებს გადადგამთ უმუშევრობის დასაძლევად?
4. ჯანდაცვა: რა პოლიტიკის და კონკრეტული ღონისძიებების განხორციელებას გეგმავთ ჯანდაცვის ხელმისაწვდომობისა და მისი ხარისხის ასამაღლებლად?
5. სოციალური უსაფრთხოება: რა ინიციატივებით (თუკი ასეთი გაქვთ) გამოდისხართ სოციალური უსაფრთხოების გაუმჯობესების მიზნით?
6. ეკონომიკა: როგორია თქვენი გეგმა ეკონომიკური ზრდის უზრუნველსაყოფად? რა არის პრიორიტეტული თქვენს ეკონომიკურ სტრატეგიაში და რა კონკრეტული ინიციატივები გაქვთ?
7. ეკონომიკა: როგორ აპირებთ ინფლაციის კონტროლს? რა მიდგომებს გამოიყენებთ ამისათვის?
8. გადასახადები და ფისკალური პოლიტიკა: გთხოვთ აღწეროთ თქვენი პოლიტიკა საგადასახადო და ფისკალურ რეჟიმთან მიმართებაში და დასახელოთ/განიხილოთ თქვენი ინიციატივები (თუკი ასეთი გაქვთ) ამ მხრივ.
9. სახელმწიფო ხარჯები: დასახელოთ სახელმწიფო ხარჯების თქვენთვის მისაღები პროპორცია მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში, თუკი ასეთი პოზიცია გაქვთ გამოკვეთილი
10. სახელმწიფო ვალი და საბიუჯეტო დეფიციტი: როგორია თქვენი პოლიტიკა სახელმწიფო ვალისა და საბიუჯეტო დეფიციტის მიმართ? რა პოლიტიკას გააგარებთ ამ მიმართებით?
11. ეკონომიკა: გთხოვთ დასახელოთ კონკრეტული ეკონომიკური პარამეტრები, რომელთა მიხედვითაც 2016 წელს შესაძლებელი იქნება შეფასდეს თქვენი ეკონომიკური და ფისკალური პოლიტიკის შედეგები.
12. თავდაცვის პოლიტიკა: როგორ წარმოგიდგენიათ თავდაცვის ორგანიზაცია?
13. იძულებით გადაადგილებული პირები: რა პოლიტიკას გააგარებთ იძულებით გადაადგილებული პირების საცხოვრებელი და სამუშაო სივრცის უკეთ ორგანიზებისთვის?
14. ტერიტორიული მთლიანობის საკითხები: რა პოლიტიკის გაგარებას აპირებთ ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენისათვის?
15. უმცირესობათა უფლებები: რას წინადადებებს (თუკი ასეთი გაქვთ) გვთავაზობთ უმცირესობათა უფლებების დაცვისა და ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში მათი მეტად ინტეგრირებისთვის?

16. ქალთა მონაწილეობა პოლიტიკაში: ეუთოს წევრ სახელმწიფოთა შორის, საქართველოს ბოლო ადგილზეა საკანონმდებლო ორგანოს ქვედა პალატის წევრ ქალთა რაოდენობის მხრივ. გთხოვთ აღწეროთ თქვენი ინიციატივები (თუკი ასეთი გაქვთ) ქალთა პოლიტიკაში თანამონაწილეობის გაზრდისათვის.

17. გარემოს დაცვა/ეკოლოგია: გთხოვთ დაგვისახელოთ თქვენი წინადადებები (თუკი ასეთი გაქვთ), რომლებიც მიმართულია უფრო ჯანსაღი და უსაფრთხო საცხოვრებელი გარემოს შექმნისაკენ

საგარეო პოლიტიკა და საერთაშორისო ურთიერთობები

1. საგარეო პოლიტიკა: გთხოვთ განიხილოთ საგარეო პოლიტიკის ძირითადი პრიორიტეტები და რა სტრატეგიის განხორციელებას აპირებთ ამ პრიორიტეტების რეალიზაციისათვის.

2. სტრატეგიული თანამშრომლობა: რომელ ქვეყნებთან/ქვეყანათა გაერთიანებებთან/ალიანსებთან იზრუნებთ სტრატეგიული, მათ შორის სამხედრო-სტრატეგიული პარტნიორობისა და თანამშრომლობის ფორმირებასა ან განმტკიცებაზე? რა ნაბიჯებს გადადგამთ ამ მხრივ? რომელი ქვეყანა/გაერთიანება/ალიანსი წარმოგიდგენიათ საქართველოს მთავარ სტრატეგიულ პარტნიორად?

3. რეგიონული თანამშრომლობა: რა საგარეო პოლიტიკის გატარებას აპირებთ სამხრეთ კავკასიასა და შავი ზღვის აუზში?

4. უსაფრთხოების პოლიტიკა: როგორ წარმოგიდგენიათ საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების ძირითადი არქიტექტურა/პრინციპები?

გთხოვთ, პირობითად გაანაწილოთ საქართველოს ბიუჯეტი თქვენი პოლიტიკის პრიორიტეტების მიხედვით (მაგალითად: თავდაცვა 25%, ჯანდაცვა 25%, სოციალური სფერო 25%, განათლება 15%, სხვა 10% და ა. შ. სადაც კატეგორიაში “სხვა” მხოლოდ 3%-ზე ნაკლები მოცულების მიმართულებები მოხვდება.

შიდა პოლიტიკა

1. კონსტიტუცია და პოლიტიკური სისტემა: როგორია თქვენი დამოკიდებულება საქართველოს კონსტიტუციისა და სახელმწიფო მოწყობის მიმართ? აპირებთ თუ არა რაიმე მნიშვნელოვანი ცვლილება(ებ)ის ინიცირებას?

- საქართველოსთვის სახელმწიფო მოწყობის საუკეთესო მოდელია ბალანსი სახელისუფლებო შტოებს (საკანონმდებლო, აღმასრულებელი, სასამართლო ხელისუფლება) შორის, ძლიერი არბიტრის პირობებში. ამისათვის ყველაზე შესაფერისია საპარლამენტო მონარქიის მოდელი, თუმცა ეს სისტემა უახლოეს პერიოდში მიუღწეველია, ამიგომ ამ ეტაპზე მხარს ვუჭერთ საპარლამენტო რესპუბლიკას პირდაპირი წესით არჩეული პრეზიდენტით;
- უნდა გაძლიერდეს პარლამენტის უფლებამოსილებები და კონგრული აღმასრულებელ ხელისუფლებაზე. ამისათვის:
- დღეს არსებული 60 %-ის ნაცვლად, პარლამენტს უნდა შეეძლოს მთავრობისთვის უნდობლობის გამოცხადება სიითი უმრავლესობით;
- საგამომიებო კომისიის შექმნა შესაძლებელი უნდა იყოს პარლამენტის 1/5-ის მოთხოვნით, დადგენილების გარეშე, რათა არ იყოს საჭირო უმრავლესობის თანხმობა ამ გადაწყვეტილების მისაღებად.

2. განათლება: როგორია თქვენი ხედვა განათლების პოლიტიკის მიმართ და რა პოლიტიკას გვითავაზობთ დაწყებითი, საშუალო, პროფესიული და უმაღლესი განათლების ხარისხის გასაუმჯობესებლად?

- უნდა გაორმაგდეს განათლების ბიუჯეტი და გაიზარდოს 16%-მდე (მშპ-სთან მიმართებაში - 5%, დღეს არსებული 2,2 %-ის ნაცვლად);
- უნდა გაიზარდოს პედაგოგების კვალიფიკაცია ანაბლავრების გაზრდითა და გადამზადებით;
- პრიორიტეტული და ხელმისაწვდომი უნდა გახდეს ქვეყნისთვის საჭირო პროფესიები, წახალისდეს პედაგოგის, ინჟინრის, აგრონომის, ვეტერინარის პროფესია;
- უმაღლეს სასწავლებელში სწავლება უნდა დაფინანსდეს სახელმწიფოს მიერ, განსაკუთრებით, ქვეყნისთვის პრიორიტეტულ სპეციალობებზე;
- ხელი უნდა შეეწყოს საუნივერსიტეტო მეცნიერების გაძლიერებას დაფინანსების მნიშვნელოვნად გაზრდის გზით;
- უნდა გაიზარდოს პროფესიული განათლების დაფინანსება და შეადგინოს განათლების ბიუჯეტის 1,6 %;
- დაწყებითი და საბაზო განათლების საფეხურებზე მოსწავლეთა სახელმძღვანელოებით სრული უზრუნველყოფა უნდა მოხდეს სახელმწიფოს ხარჯზე;
- სასკოლო განათლება უნდა გადავიდეს სამსაფეხურიან სისტემაზე: 1. დაწყებითი განათლება (1-6), 2. ბაზისური განათლება (6-10 კლასი), რომლის დასრულების შემდეგ მოსწავლე მიიღებს შესაბამის დიპლომს და შეძლებს, დაიწყოს მუშაობა ან გააგრძელოს სწავლა პროფესიულ სასწავლებელში; 3. ბოლო საფეხურის (11-12 კლასი) დასრულება აუცილებელია იმისათვის, რომ ახალგაზრდამ სწავლა გააგრძელოს უმაღლეს სასწავლებელში;
- ხელი უნდა შეეწყოს ინკლუზიურ სწავლებას;
- უნდა მოხდეს განათლების სისტემის დეცენტრალიზაცია და დეპოლიტიზაცია და გაიზარდოს სკოლისა და უმაღლესი სასწავლებლების ავტონომია;
- სკოლაში უნდა დაბრუნდეს არა მარტო ბავშვი, არამედ განათლებაც.

3. დასაქმება: რა ნაბიჯებს გადაგბამთ უმუშევრობის დასაქმებად?

დასაქმების ეფექტური პოლიტიკა უშუალოდ უკავშირდება ქვეყანაში ეკონომი-

კური აქტივობის ბრძას, მის განვითარებას და სტიმულირებას. ამ თვალსაზრისით, გრძელვადიანი სტრატეგიის უმთავრესი ამოცანა ლიბერალური, თავისუფალი და კონკურენტული ბაზრის პრინციპებზე დაფუძნებული ეკონომიკური და ბიზნესგარემოს ჩამოყალიბებაა, რომლის ძირითადი მიმართულებებია:

- უსაფრთხო და პროგნოზირებადი ბიზნეს გარემოს ჩამოყალიბება;
  - აქტიური ანტიმონოპოლიური პოლიტიკის გატარება;
  - მცირე ბიზნესის განვითარება და მისთვის ფინანსურ რესურსებზე წვდომის უზრუნველყოფა;
  - სოფლის მეურნეობის განვითარების ხელშეწყობა.
- აღნიშნული მიმართულებები ითვალისწინებს შემდეგი ძირითადი ინიციატივებისა და ღონისძიებების გატარებას:
- უნდა განხორციელდეს ბიზნესის დეკრიმინალიზაცია ანუ შეწყდეს ბიზნესის სისხლის სამართლებრივი დევნა, გაუქმდეს წინასწარი პატიმრობა ეკონომიკური დანაშაულისთვის, აიკრძალოს ბიზნესზე სახელმწიფო გერორი, უარი ითქვას სადამსჯელო და ჩასაფრების პოლიტიკის გატარებაზე;
  - ორგანულ კანონად უნდა ჩამოყალიბდეს „საქართველოს საგადასახადო კოდექსი“. მასში ცვლილებების, დამატებებისა და შესწორებების შეტანა უნდა მოხდეს მხოლოდ წინასწარი ერთთვიანი საჯარო განხილვების საფუძველზე;
  - დაცული უნდა იყოს თავისუფალი კონკურენცია და ქვეყანაში ამოქმედდეს სრულფასოვანი ანტიმონოპოლიური, ანტიგრასგული კანონმდებლობა;
  - დაწესდეს დაბეგვრის საშელავათო რეჟიმი მცირე საწარმოებისთვის;
  - დაბეგვრის საშელავათო რეჟიმი მცირე საწარმოებისთვის გავრცელდეს სამეწარმეო საქმიანობის ისეთ სახეობებზე, როგორებიცაა: სოფლის მეურნეობის პროდუქტების პირველადი წარმოება, სოფლის მეურნეობის პროდუქტების გადამამუშავებელი წარმოება, კვების მრეწველობის პროდუქციის წარმოება, გურიზმი, ექსპორტზე ორიენტირებული წარმოება;
  - შეიქმნას „მცირე ბიზნესის განვითარების ფონდი“ და „სასოფლო ბანკი“ მცირე ბიზნესისა და სოფლის მეურნეობისთვის იაფი საკრედიტო რესურსის მიწოდების ხელსაყრელი პირობების უზრუნველყოფის მიზნით;

4. ჩანდაცვა: რა პოლიტიკის და კონკრეტული ღონისძიებების განხორციელებას გეგმავთ ჩანდაცვის ხელმისაწვდომობისა და მისი ხარისხის ასამაღლებლად?

- ქვეყანაში ხელმისაწვდომი და ხარისხიანი ჩანდაცვის უზრუნველსაყოფად აუცილებელია ყველა მოქალაქის მაქსიმალური მოცვა ჯანმრთელობის დაზღვევით, ამისათვის:
- სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს ყველა მოქალაქის დაზღვევა 65 წლის გემოთ (მოცულობა - უმწეოთა პაკეტი + მედიკამენტები);
- სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს 0-16 წლამდე ბავშვების დაზღვევა (მოცულობა - უმწეოთა პაკეტი + მედიკამენტები);
- სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს ჯანმრთელობის დაზღვევა სოფლის ყველა მაცხოვრებლისთვის;
- მოქალაქეთა საყოველთაო დაზღვევის მიზნით, უნდა დაწესდეს საგადასახადო შეღავათი - საშემოსავლო გადასახადისგან გამოქვითვა იმ ოდენობით, რაც ეღირება იმ წელს უმწეოთა პაკეტი + მედიკამენტები. აღნიშნული გამოქვითვის უფლება უნდა გავრცელდეს თავად უმწეო მოქალაქეებზე და უშუალოდ მათი ოჯახის წევრებზე; სურვილის შემთხვევაში, დამქირავებელს თანამშრომლის სამედიცინო დაზღვევაზე გაწეული ხარჯი უნდა გამოექვითოს მოგების გადასახადიდან;
- სახელმწიფოს მიერ ყოველწლიურად უნდა გაფორმდეს ხელშეკრულება სამედიცინო დაზღვევის სახელმწიფო პროგრამებში მონაწილე სადაზღვევო კომპანიებთან მოქალაქეთა სამედიცინო დაზღვევის საბაზო პაკეტისა და მისი ღირებულების განსაზღვრის შესახებ.
- ეს პაკეტი, ამ ღირებულებით, ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ყველასთვის, მათ შორის, ინდივიდუალური დაზღვევის მსურველთათვისაც;
- ჩანდაცვის სისტემაში უნდა გაძლიერდეს საზოგადოებრივი ჩანდაცვის კომპონენტი (ეპიდემიოლოგია, დაავადებათა პრევენცია და ა.შ.)
- უნდა შეიქმნას სპეციალური პროგრამები ისეთი საშიში და გადამდები დაავადებების პროფილაქტიკისა და მკურნალობისთვის, როგორიცაა C ჰეპატიტი, გუბერკულოზი და სხვა.
- ფარმაცევტულ და, ზოგადად, სამედიცინო მომსახურების ბაზარზე უნდა გატარდეს აქტიური ანტიმონოპოლიური ზომები, კონკურენციის აქტიური ხელშეწყობის გზით;
- ექიმების პროფესიული პასუხისმგებლობის დაზღვევა სავალდებულო უნდა იყოს

სამედიცინო დაწესებულების ადმინისტრაციისთვის იმ პრინციპით, რომ ეს იქნება ამ დაწესებულების, როგორც სამეწარმეო სუბიექტის პირდაპირი ხარჯი;

• უნდა მოწესრიგდეს შრომითი ხელშეკრულებები მედპერსონალთან, მათი უფლებების მნიშვნელოვნად გაზრდის კუთხით.

5. სოციალური უსაფრთხოება: რა ინისიატივებით (თუკი ასეთი ბაჰვით) გამოცხადდა სოციალური უსაფრთხოების გაუმჯობესების მიზნით?

• ქვეყანაში არსებული უმუშევრობისა და მძიმე სოციალური მდგომარეობის პირობებში, ასობით ათასი ადამიანისთვის “უმწეოთა დახმარების“ პროგრამა არსებობის ერთადერთი საშუალებაა. ამ სფეროში არსებული პრობლემები: უსამართლობა, გაუმჭვირვალობა, სარეგიონო ქულების მინიჭებაში მკაფიო კრიტერიუმების არარსებობა, სარეგიონო ქულების უთანაბრობა რეგიონების მიხედვით, განაპირობებს ქვეყნის მოსახლეობის დიდი ნაწილის სერიოზულ უკმაყოფილებას. ამ პრობლემების მოსაგვარებლად:

• უნდა აღმოიფხვრას უთანაბრობა სარეგიონო ქულების რაოდენობაში და დადგინდეს ქვეყნის მასშტაბით სარეგიონო ქულების ერთიანი ჭერი (100 000 ქულამდე);

• მკაფიოდ უნდა ჩამოყალიბდეს დახმარების გაცემისთვის ოჯახის სოციალური მდგომარეობის შეფასების კრიტერიუმები და აღმოიფხვრას ორმაგი ინტერპრეტაციების და სუბიექტური გადაწყვეტილებების მიღების შესაძლებლობა სოციალური აგენტებისთვის;

• უმწეოთა დაზღვევას უნდა დაემაგოს მედიკამენტებით უზრუნველყოფა.

• ქვეყნის საპენსიო სისტემა სისტემურ გრანსფორმაციას საჭიროებს და იგი უნდა დაეფუძნოს ინდივიდუალური შენაგანებისა და ინდივიდუალური დანაგროვის პრინციპს. საპენსიო სისტემა უნდა მოიცავდეს 3 კომპონენტს:

• საბაზისო საპენსიო განაკვეთს - მინიმალური ფიქსირებული სახელმწიფო საპენსიო სტანდარტი უნდა იყოს არანაკლებ საარსებო მინიმუმის ოდენობისა და უნდა დაენიშნოს უკვე პენსიონერ პირებს, საპენსიო ასაკს მიღწეულებს და მათ, ვისი ასაკიც აღემატება 40 წელს, ასევე, პირებს, რომლებსაც არ გააჩნიათ შრომითი სტაჟი და შესაბამისად, მოკლებული არიან შესაძლებლობას, ჰქონდეთ ინდივიდუალური საპენსიო დანაგროვი;

• ინდივიდუალურ საპენსიო დანაგროვს, რომლის ოდენობა უნდა განისაზღვროს და დამოკიდებული იყოს პირის მიერ ინდივიდუალურ საპენსიო ანგარიშზე შეგანილი თანხების ოდენობითა და ამ შენაგანების გადახდის პერიოდით. აღნიშნული სისტემის რეგულირება უნდა განახორციელოს სახელმწიფომ, ხოლო მართვა - კერძო საპენსიო ფონდებმა. დანაგროვი უნდა გამოიქვეითოს დასაბეგრი შემოსავლებიდან და გათავისუფლდეს საშემოსავლო გადასახადისგან;

• სპეციალურ საპენსიო განაკვეთს, რომელიც უნდა დაენიშნოს შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე და ვეგეტარანის სტატუსის მქონე პირებს. საპენსიო განაკვეთის ოდენობა საარსებო მინიმუმზე 30%-ით მეტი უნდა იყოს. იმ შეზღუდული შესაძლებლობებისა და ვეგეტარანის სტატუსის მქონეთათვის, რომლებიც ამავდროულად მარგოხელა პირის სტატუსს ფლობენ და დამოუკიდებლად გადაადგილებისა და საკუთარი თავის მოვლის შესაძლებლობა არ გააჩნიათ, საპენსიო განაკვეთი უნდა გაორმაგდეს.

6. ეკონომიკა: როგორია თქვენი ბაჰვა ეკონომიკური გრდის უზრუნველსაყოფად? რა არის პრიორიტეტული თქვენს ეკონომიკურ სტრატეგიაში და რა კონკრეტული ინისიატივები ბაჰვით?

საქართველოში ეკონომიკური და ბიზნესგარემოს გაუმჯობესება მნიშვნელოვანწილად განსაზღვრავს, თუ რა მასშტაბებით და რა გემპებით იქნება შესაძლებელი ქვეყანაში ეკონომიკური გრდის მიღწევა, ბიზნესპ როცესების შემდგომი განვითარება და რამდენად სრულფასოვნად შეძლებს იგი რეალური გრდის და განვითარების მიღწევას.

ეფექტური ეკონომიკური პოლიტიკის ძირითადი პრიორიტეტი უნდა გახდეს მცირე ბიზნესის და სოფლის მეურნეობის განვითარების სტიმულირება და არა სახელმწიფო ეკონომიკის პრინციპების დამკვიდრება და განვითარება.

ამის უმთავრესი ამოსავალი პრინციპი დაფუძნებული უნდა იყოს კერძო საკუთრების, კერძო გარიგების და კონკურენტული გარემოს უზრუნველყოფის საკონსტიტუციო და საკანონმდებლო გარანტიების შექმნის საფუძველზე. სახელმწიფო მინიმალური დონით უნდა ჩაერიოს ბიზნესურთიერთობებში და თავად ბიზნესმა, განსაკუთრებით კი, მცირე ბიზნესმა უნდა უზრუნველყოს სამუშაო ადგილების შექმნა და ადგილობრივი წარმოების მოცულობის გრდა, ბიზნესგარემოს გაუმჯობესების და ბიზნესის გრდის უზრუნველყოფი გადაუდებელი

ლონისძიებები და სტრატეგია რამდენიმე ძირითად მიმართულებად შეიძლება ჩამოყალიბდეს:

- აუცილებელია ბიზნესის დეკრიმინალიზაცია ანუ ბიზნესმენტის სისხლის სამართლებრივი დევნის შეწყვეტა, ეკონომიკური დანაშაულისთვის წინასწარი პატიმრობის გაუქმება, ბიზნესზე სახელმწიფო გერონის აკრძალვა, სადამსჯელო და ჩასაფრების პოლიტიკის გატარებაზე უარის თქმა;
- სასამართლო სისტემა უნდა გათავისუფლდეს სახელისუფლებო წნეხისგან და სასამართლო პრაქტიკაში დამკვიდრდეს მიუმხრობლობის, ჩაურევლობისა და თანასწორობის სამართლიანი პრინციპები ;
- გატარდეს აქტიური ანტიმონოპოლიური და ანტიგრასტული პოლიტიკა, რაც ქვეყანაში მიზნობრივი და მაღალი რისკის მაგარებელი ბაზრების აქტიური კვლევით, შესაბამისი ადმინისტრაციული ღონისძიებების დაგეგმვით და ამ ღონისძიებების აღსრულების პროცესზე ეფექტური მონიტორინგის განხორციელებით გამოიხატება.

7. ეკონომიკა: როგორ აპირებთ ინფლაციის კონტროლს? რა მიზნობებს ბამოიყენებთ ამისათვის?

ინფლაცია, გონივრული და სწორი პოლიტიკის პირობებში, სახელმწიფოს მხრიდან კონტროლირებადი და რეგულირებადი ეკონომიკური კატეგორიაა. ქვეყანაში ინფლაციის, ასევე, პირველადი მოხმარების პროდუქტებსა და სერვისებზე ფასების ზრდის მთავარი მაპროვოცირებელი და განმსაზღვრელია ოთხი ძირითადი მიზეზი:

- გარე ფაქტორები და მსოფლიო ეკონომიკურ ბაზრებზე მიმდინარე ტენდენციები;
- ბიუჯეტის დეფიციტი და მნიშვნელოვნად გაბერული ხარჯვითი პოლიტიკა;
- მონოპოლიების და ოლიგოპოლიების მიმართ ხელისუფლების ლოიალური და შემრიგებლური პოლიტიკა;
- შიდა წარმოების დაბალი მაჩვენებელი და იმპორტის მაღალი წილი საერთო მოხმარებაში.

ინფლაციის საშუალო წლიური მაჩვენებელი არ უნდა აღემატებოდეს 2-3%-ს. მისი კონტროლისა და მართვის ეფექტურობას უზრუნველყოფს შემდეგი ინსტრუმენტების გამოყენება:

- ეროვნული ბანკის მხრიდან მკაცრი ფულად-საკრედიტო პოლიტიკის განხორციელება;
- საბიუჯეტო ხარჯვითი პოლიტიკის ოპტიმიზაცია და სახელმწიფო ხარჯების შემცირება;
- მცირე მთავრობის პოლიტიკის განხორციელება, რაც სახელმწიფო აპარატის რიცხოვნების ოპტიმიზაციას და სახელმწიფო აპარატის შენახვაზე გასაწვევი ხარჯების შემცირებას გულისხმობს;
- აქტიური ანტიმონოპოლიური პოლიტიკის გატარება – ბაზარზე თავისუფალი საბაზრო ფასწარმოქმნის და ეკონომიკური სუბიექტებისთვის ბაზრებზე თავისუფალი შეღწევალობის პირობების უზრუნველყოფა.

8. გადასახადები და ფისკალური პოლიტიკა: გთხოვთ, აღწეროთ თქვენი პოლიტიკა საგადასახადო და ფისკალურ რეჟიმთან მიმართებაში და დაასახელოთ/განიხილოთ თქვენი ინინიატივები (თუკი ასეთი გაქვთ) ამ მხრივ.

საგადასახადო კანონმდებლობა არა ბიზნესის დასაჭერად, დასასჯელად ან/და დასაშინებლად, არამედ მის დასახმარებლად უნდა იქმნებოდეს. ეფექტური საგადასახადო ადმინისტრირების სისტემის ჩამოყალიბება და მისი შემდგომი განვითარება უნდა ითვალისწინებდეს საგადასახადო კანონმდებლობის მცირე ბიზნესის ინტერესებზე ორიენტირებულობას და შემდეგი პრობლემური საკითხების გადაჭრას:

- ორგანულ კანონად ჩამოყალიბდეს „საქართველოს საგადასახადო კოდექსი.“ კოდექსში ცვლილებების, დამატებების და შესწორებების შედიოდეს მხოლოდ წინასწარი ერთ-თვიანი საჯარო განხილვების საფუძველზე;
- საგადასახადო კანონმდებლობაში მაქსიმალურად უნდა გამოირიცხოს ორმაგად წასაკითხი და რთულად განსამარტივებელი დებულებები;
- საგადასახადო ადმინისტრირების კომპონენტის ლიბერალიზაცია საგადასახადო კონტროლის მექანიზმების შემცირებასა და პროცედურების გამარტივებას უნდა გულისხმობდეს;
- დაწესდეს დაბეგვრის საშელავათო რეჟიმი მცირე საწარმოებისთვის, რაც გულისხმობს:

(ა) სახელმწიფო რეგისტრაციის პირველ წელს მოგების გადასახადის გადახდის ვალდებულებისგან გათავისუფლებას;

(ბ) საქმიანობის მეორე და მესამე წელს მოგების გადასახადის არსებული განაკვეთის მხოლოდ 50%-ის გადახდის ვალდებულებას.

• დაბეგვრის საშეღავათო რეჟიმი უნდა გავრცელდეს ექსკლუზიურად მხოლოდ შემდეგი პროფილის სამეწარმეო საქმიანობაზე:

(ა) სოფლის მეურნეობის პროდუქტების პირველადი წარმოება;

(ბ) სოფლის მეურნეობის პროდუქტების გადამამუშავებელი წარმოება;

(გ) კვების მრეწველობის პროდუქციის წარმოება;

(დ) ტურიზმი;

(ე) ექსპორტზე ორიენტირებული წარმოება.

• გამარტივდეს საგადასახადო აღრიცხვისა და ანგარიშგების ფორმები. საგადასახადო დეკლარირება უნდა განხორციელდეს წელიწადში მხოლოდ ერთხელ;

• აიკრძალოს ბიზნესის, განსაკუთრებით, მცირე ბიზნესის წინასწარი დალუქვების, მიმდინარე საქმიანობის შეჩერებისა და დაყადაღების პრაქტიკა, კანონმდებლობით მკაცრად განსაზღვრული ერთეული გამონაკლისების გარდა;

• აიკრძალოს საგადასახადო ორგანოებს სალარო აპარატის სადამსჯელო ინსტრუმენტად გამოყენების პრაქტიკა;

• გამარტივდეს ჯარიმების სისტემა. არ უნდა გამოიყენებოდეს საჯარიმო სანქციები, თუ მეწარმე შეცდომით ან წინასწარი გაზრახვის გარეშე უშვებს შეცდომას კუთვნილი გადასახადების გამოანგარიშებასა და გადახდაში. ჯარიმების ოდენობა და განაკვეთები უნდა იყოს დანაშაულის ან/და დარღვევის ადეკვატური და არ უნდა წარმოადგენდეს ბიზნეს-საქმიანობის შეწყვეტის ან შეჩერების რისკს და საფუძველს.

9. სახელმწიფო ხარჯები: დაასახელეთ სახელმწიფო ხარჯების თქვენთვის მისაღები-პროკორცია მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში, თუკი ბაჟით ბამოკვეთილი ასეთი პროცენტი.

სახელმწიფო საბიუჯეტო ხარჯების თანაფარდობა მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში 4-წლიანი პერიოდის შემდეგ არ უნდა აღემატებოდეს 24-25%-ს.

10. სახელმწიფო ვალი და საბიუჯეტო დეფიციტი: როგორია თქვენი პოლიტიკა სახელმწიფო ვალისა და საბიუჯეტო დეფიციტის მიმართ? რა პოლიტიკას გაატარებთ ამ მიმართებით?

საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის დეფიციტი საქართველოს სახელმწიფო ვალის წარმოშობის უმთავრესი საფუძველია. როდესაც ქვეყნის საბიუჯეტო შემოსავლების მოცულობა უფრო მცირეა, ვიდრე სახელმწიფოს ვალდებულებები და ხარჯები, ქვეყნის ხელისუფლება იძულებული ხდება, აიღოს საშინაო თუ საგარეო ვალი და ამით დააფინანსოს ბიუჯეტის რეალური დეფიციტი.

სახელმწიფო ვალის და საბიუჯეტო პოლიტიკის ეფექტური მართვის თვალსაზრისით, მნიშვნელოვანია „ეკონომიკური თავისუფლების აქტით“ განსაზღვრული მაკროეკონომიკური პარამეტრების კონტროლის ლიმიტებისა და შეზღუდვების მაჩვენებლების დაცვა. კერძოდ:

• საბიუჯეტო ხარჯების მშპ-სთან თანაფარდობა – არა უმეტეს 30%-სა;

• სახელმწიფო ვალის მშპ-სთან თანაფარდობა – არა უმეტეს 60%-სა;

• საბიუჯეტო დეფიციტის მშპ-სთან თანაფარდობა – არა უმეტეს 3%-სა.

ამასთან, კრიზისული ეკონომიკური სიტუაციების პრევენციის მიზნით, აღნიშნული ლიმიტების და შეზღუდვების თითოეულ მაჩვენებელში საჭიროა შეიქმნას სარეზერვო ლუფტი, ანუ ე.წ. „ბალიში“ 20-25%-ის ოდენობით, რაც საშუალებას მისცემს მთავრობას, საგანგებო ეკონომიკური მდგომარეობისა და საჭიროების შესაბამისად, მაკროეკონომიკური პარამეტრების კონტროლის ლიმიტებისა და შეზღუდვების დარღვევის გარეშე, მოახდინოს ეკონომიკური პოლიტიკის კორექტირება სახელმწიფო ვალთან და საბიუჯეტო დეფიციტთან დაკავშირებით.

11. ეკონომიკა: გთხოვთ, დაასახელოთ კონკრეტული ეკონომიკური პარამეტრები, რომელთა მისაღვითაც 2016 წელს შესაძლებელი იქნება შეფასდეს თქვენი ეკონომიკური და ფისკალური პოლიტიკის შედეგები.

2012–2016 წლების პერიოდში განხორციელებული ეკონომიკური და ფისკალური პოლიტიკის შედეგების წარმატების კრიტერიუმებად შეიძლება ჩაითვალოს:

- ეკონომიკური ზრდის საშუალო წლიური მაჩვენებელი – არა ნაკლებ 8%;
- ნომინალური მთლიანი შიდა პროდუქტის მოცულობა 2016 წლისთვის – 43-45 მილიარდი ლარი;
- სახელმწიფო საბიუჯეტო ხარჯების თანაფარდობა მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში – არა უმეტეს 24-25%-ისა;
- სახელმწიფო ვალის თანაფარდობა მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში – არა უმეტეს 40%-ისა;
- საბიუჯეტო დეფიციტის თანაფარდობა მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში – არა უმეტეს 3%-ისა.

12. თავდაცვის პოლიტიკა: როგორ წარმოგიღვენიათ თავდაცვის ორბანიგაცია?

თავდაცვისა და შეიარაღებული ძალების სფეროში ჩვენი მიზანია მაღალი ტექნოლოგიებით აღჭურვილი, ნაგოს სტანდარტების შესაბამისი მობილური შეიარაღებული ძალების შექმნა და იქ ანაზღაურებისა და სოციალური უზრუნველყოფის დასავლური სტანდარტების უზრუნველყოფა. ამისათვის:

- უნდა გაუქმდეს სამხედრო სავალდებულო გაწვევა, არმია სრულად უნდა გადავიდეს საკონტრაქტო პრინციპზე, მოხდეს შეიარაღებული ძალების ოპტიმიზაცია;
- უნდა დაინერგოს ანაზღაურებისა და სოციალური უზრუნველყოფის დასავლური სტანდარტები;
- შეიარაღებული ძალების ბიუჯეტის 40-45% სამხედრო მოსამსახურეების სოციალურ დაცვას უნდა მოხმარდეს;
- არმია უნდა გადაიარაღდეს და ნაგოს სტანდარტებზე გადავიდეს, რისთვისაც: მშპ-ის მინიმუმ 2% უნდა გამოიყოს თავდაცვაზე; ეტაპობრივად უნდა შეიქმნას რეზერვის მრავალსაფეხურიანი სისტემა;

13. იკულებით გალაღვილებული პირები: რა პოლიტიკას გაატარებთ იკულებით გალაღვილებული პირების სასცნობრაპალი და სამუშაო სივრცის უკეთ ორბანიგებისთვის?

იძულებით გადაადგილებული პირების დიდი ნაწილი დღემდე გაუსაძლის პირობებში იმყოფება, მათი უმრავლესობა მოკლებულია დასაქმებისა და შემოსავლის ქონის შესაძლებლობას და სახელმწიფო დახმარებაზე დამოკიდებული. აუცილებელია ასეთ ოჯახებს არსებობის ღირსეული პირობები შევუქმნათ. ხოლო მათ, ვისაც სოფლის მეურნეობით დაკავება სურს, უნდა შევთავაზოთ დასახლება საქართველოს სხვადასხვა რაიონში არსებულ სოფლებში, სადაც მიგრაციის შედეგად თავისუფალი საცხოვრებელი ადგილები გაჩნდა. თითოეულ ასეთ ოჯახს უნდა გამოეყოფინდეს ინდივიდუალური საცხოვრებელი მოწყობილი მეურნეობით, რათა შეძლოს ფერმერული საქმიანობის განვითარება.

14. ტერიტორიული მთლიანობის საკითხები: რა პოლიტიკის გაატარებას აპირებთ ტერიტორიული მთლიანობის აღსაღვენაღ?

საქართველო მოწოდებულია, აღიდგინოს და შეინარჩუნოს ტერიტორიული მთლიანობა და უზრუნველყოს ქვეყნის საერთაშორისოდ აღიარებული საზღვრების დაცვა მის ხელთ არსებული ყველა სამართლიანი და მშვიდობიანი საშუალების გამოყენებით. ამისთვის კი უნდა მივაღწიოთ საქართველოს ოკუპირებული რეგიონების დეოკუპაციას, იქ მცხოვრები მოსახლეობის სამოქალაქო რეინტეგრაციას და სუვერენიტეტის აღდგენას ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე:

- ქვეყნის უსაფრთხოებისა და საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის გარანტი იქნება ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში საქართველოს გაწევრიანება;
- საერთაშორისო საზოგადოების მიერ საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიების არაღიარების პოლიტიკის გაგრძელება და ამ რეგიონებში ეთნიკური წმენდისა და ეთნიკურ ნიადაგზე დევნის ფაქტების აღიარება;
- საქართველოსთვის მნიშვნელოვანია ევროკავშირის სადამკვირვებლო მისიის საქმიანობა. ამ მისიამ უნდა მოიცვას ოკუპირებული ტერიტორიებიც, როგორც განსაზღვრულია მისი მანდატით;
- ჩვენ ერთგული დავრჩებით საქართველოს მიერ ძალის გამოუყენებლობასთან დაკავშირებით 2008 წლის 12 აგვისტოს რუსეთსა და საქართველოს შორის ცეცხლის შეწყვეტის შესახებ შეთანხმებით ნაკისრი ვალდებულებების შესრულებისა;

- ქვეყანაში ისეთი ეკონომიკური პოლიტიკის გაგარება და დემოკრატიული ღირებულებების დამკვიდრება, რომელიც მიმზიდველს გახდის საქართველოში ცხოვრებას ოკუპირებულ ტერიტორიებზე მცხოვრები ჩვენი თანამოქალაქეებისთვის.

15. უმცირესობათა უფლებები: რა წინააღმდეგობას (თუკი ასეთი გაქვთ) გვთავაზობთ უმცირესობათა უფლებების დაცვისა და ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში გათვალისწინებულ ინტეგრირებისთვის?

საქართველოს დემოკრატიული განვითარების გზაზე ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია უმცირესობათა უფლებების დაცვა და სამოქალაქო საზოგადოების განვითარება. ჭეშმარიტად პლურალისტული საზოგადოების ჩამოსაყალიბებლად აუცილებელია მრავალეთნიკური და მრავალკონფესიური საქართველოს მოსახლეობის თანაბარი ჩართულობა ქვეყნის საზოგადოებრივ და პოლიტიკურ ცხოვრებაში, რისთვისაც ხელი უნდა შეეწყოს უმცირესობებისთვის ქართული ენის სწავლებას, მათ ინტეგრირებას, განათლებას და ეკონომიკურ განვითარებას. ამასთან, აუცილებელია ყველა საჭირო პირობის შექმნა ამ ჯგუფების იდენტობისა და კულტურის შენარჩუნებისა და განვითარებისთვის.

16. ქალთა მონაწილეობა პოლიტიკაში: ეუთოს წევრ სახელმწიფოთა შორის საქართველო ბოლო ალბიღმა საკანონმდებლო ორბანოს ქვედა პალატის წევრ ქალთა რაოდენობის მხრივ. ბოლოში, აღწერეთ თქვენი ინიციატივები (თუკი ასეთი გაქვთ) ქალთა პოლიტიკაში თანამონაწილეობის გასაზრდელად.

მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოში ქალები აქტიურად არიან ჩართული საზოგადოებრივ საქმიანობაში, მათი მონაწილეობა პოლიტიკაში, განსაკუთრებით, გადაწყვეტილების მიღება დონებზე, ძლიერ დაბალია. ქვეყნის სტაბილური დემოკრატიული განვითარებისთვის აუცილებელია გენდერული თანასწორობის უზრუნველყოფა, ქალისა და მამაკაცის თანაბარი უფლებების დაცვა და ქალებისთვის ხელის შეწყობა, აქტიურად იყვნენ ჩართული საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ საქმიანობაში. ამისათვის:

- სხვადასხვა წამახალისებელი პროგრამის მეშვეობით ხელი უნდა შეეწყოს პოლიტიკურ პარტიებში ქალების კარიერულ წინსვლას და მათ აქტიურ მონაწილეობას არჩევნებში როგორც პარტიული სიებით, ასევე, მაქორიგარულ კანდიდატებად („ახალი მემარჯვენეების“ მთავარი კომიტიების დადგენილებით, 2012 წლის საპარლამენტო და ყველა შემდგომი არჩევნების პარტიული სიის მინიმუმ 30%-ს ქალები წარმოადგენენ);
- უნდა მოხდეს ქალების მიერ უმაღლესი განათლების მიღების პოპულარიზაცია;
- ხელი უნდა შეეწყოს ქალების ჩართვას ბიზნესში სპეციალური საკონსულტაციო პროგრამებისა და იაფი საკრედიტო რესურსების მიწოდების გზით;
- ქვეყანაში საჭირო რაოდენობით უნდა იყოს ბავშვთა სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებები, რათა ბავშვის აღზრდა არ გახდეს შემაფერხებელი ფაქტორი დედის პროფესიული და საზოგადოებრივი საქმიანობისთვის.

17. გარემოს დაცვა/ეკოლოგია: ბოლოში, გაზიარებთ თქვენი წინააღმდეგობა (თუკი ასეთი გაქვთ), რომლებიც მიმართულია უფრო ჯანსაღი და უსაფრთხო საცხოვრებელი გარემოს შექმნისკენ.

მომავალი თაობების უსაფრთხოებისა და ქვეყნის ჰარმონიული, მდგრადი განვითარებისთვის აუცილებელია, დღესვე დავიწყოთ გარემოზე ზრუნვა. ამისათვის:

- უნდა შეიქმნას და განმტკიცდეს საქართველოს ბუნებრივი სიმდიდრეების არაეფექტური გამოყენების ეკონომიკური და საკანონმდებლო ბარიერები;
- მოძიებული და განვითარებული უნდა იყოს ენერჯის ალტერნატიული წყაროები;
- ყველა ზომა უნდა იყოს მიღებული გამონახობაზე, ქიმიური ნივთიერებებით და სხვა სახის ნაგვით გარემოს დაზიანებების მინიმუმამდე დასაყვანად;
- უნდა ჩამოყალიბდეს ეკოლოგიური კულტურა და მოსახლეობაში პოპულარიზაცია გაეწიოს გარემოს დაცვას.

საგარეო პოლიტიკა და საერთაშორისო ურთიერთობები

18. საგარეო პოლიტიკა: ბთხოვთ,განხილეთ საგარეო პოლიტიკის ძირითადი პრიორიტეტები და რა სტრატეგიის განხორციელებას აპირებთ ამ პრიორიტეტების რეალიზაციისთვის.

საგარეო პოლიტიკაში ჩვენი მიზანია, ხელი შევუწყოთ ქვეყნის მოსახლეობის უდიდესი ნაწილის სწრაფვას, საქართველო იქცეს ევროპული და ევროატლანტიკური სივრცის ნაწილად. ნაგოში გაწვევრიანება საქართველოს უსაფრთხოების სტაბილური გარანტიაა.

- აქედან გამომდინარე, უმთავრეს პრიორიტეტს საგარეო პოლიტიკაში წარმოადგენს:
- საქართველოს გაწვევრიანება ნაგოში და ევროკავშირთან დაახლოება;
  - თანამშრომლობა ამერიკის შეერთებულ შტატებთან, როგორც ქვეყნის უმნიშვნელოვანეს სტრატეგიულ პარტნიორთან, რომელიც აქტიურად უჭერს მხარს ჩვენი ქვეყნის სუვერენიტეტსა და ტერიტორიულ მთლიანობას, ქვეყანაში ძლიერი დემოკრატიული ინსტიტუტების ჩამოყალიბებას, საბაზრო ეკონომიკის განვითარებას;
  - ევროპასთან ინტეგრაციული პროცესების განვითარება;
  - მშვიდობის, თანასწორობის, ურთიერთთანამშრომლობის პრინციპებზე დაფუძნებული დია, პარტნიორული და თავისუფალი სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობები ყველა სახელმწიფოსთან და სახელმწიფოთა გაერთიანებებთან, განსაკუთრებით, ამერიკის შეერთებულ შტატებთან, ევროკავშირთან და რეგიონის ქვეყნებთან;
  - რეგიონში სტაბილურობისა და უსაფრთხოების შენარჩუნება და არსებული უთანხმოებების მშვიდობიანი მოგვარება, საერთაშორისო თანამშრომლობით წვლილის შეტანა რეგიონული უსაფრთხოების განმტკიცებაში;
  - ამერბაიჯანთან და სომხეთთან ისტორიულად ჩამოყალიბებული კეთილმეზობლური ურთიერთობებიდან გამომდინარე, მათთან თანამშრომლობის შემდგომი გაძლიერება და სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებს შორის ურთიერთობების გაღრმავება;
  - ურთიერთობის შემდგომი გაღრმავება თურქეთთან, სავაჭრო, ეკონომიკური და ენერგეტიკული თანამშრომლობა ქვეყნის ენერგეტიკული უსაფრთხოების სფეროში;
  - საქართველოს საგრანზიგო და ენერგეტიკული დერეფნის ფუნქციის გაძლიერება;
  - ნაგოს ეგიდით მიმდინარე ოპერაციებში ქართული შენაერთების მიერ საბრძოლო ამოცანების წარმატებით შესრულება, მნიშვნელოვანი წვლილის შეტანა „ისაფ“-ში.

19. სტრატეგიული თანამშრომლობა: როგორ ჩვენი ურთიერთობები/აღიანსებთან იგრუნებთ სტრატეგიული, მათ შორის, სამხედრო-სტრატეგიული პარტნიორობისა და თანამშრომლობის ფორმირებას ან განმტკიცებაზე? რა ნაბიჯებს გადალგაბთ ამ მხრივ? როგორი ჩვენი/გაერთიანება/აღიანსი წარმოგიგანიათ საქართველოს მთავარ სტრატეგიულ პარტნიორად?

ჩვენი უმთავრესი მიზანია საქართველოს ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში გაერთიანება; ამავე დროს, საქართველო კოლექტიური უსაფრთხოების სისტემაში უნდა იყოს არა მხოლოდ ბენეფიციარი - ჩვენმა ქვეყანამ არა მარტო უნდა ისარგებლოს ნაგოს სიკეთით, არამედ თვითონაც შეიტანოს თავისი წონადი წვლილი ბლოკის გაძლიერებაში. ამ მიზნით მნიშვნელოვანია:

- თანამშრომლობა ამერიკის შეერთებულ შტატებთან, როგორც ქვეყნის უმნიშვნელოვანეს სტრატეგიულ პარტნიორთან, რომელიც აქტიურად უჭერს მხარს ჩვენი ქვეყნის სუვერენიტეტსა და ტერიტორიულ მთლიანობას, ქვეყანაში ძლიერი დემოკრატიული ინსტიტუტების ჩამოყალიბებას, საბაზრო ეკონომიკის განვითარებას;
- ევროპის ქვეყნებთან თანამშრომლობა, ევროპულ ოჯახში ადგილის დამკვიდრება, აქტიური მონაწილეობა ევროპაში უსაფრთხოებისა და სტაბილურობის განმტკიცების პროცესში.

20. რეგიონული თანამშრომლობა: რა საგარეო პოლიტიკის ბატარებას აპირებთ სამხრეთ კავკასიასა და შავი ზღვის აუზში?

საქართველომ უნდა გააგრძელოს და განამტკიცოს მეზობელ ქვეყნებთან კეთილმეზობლური, პარტნიორული ურთიერთობა:

- ამერბაიჯანთან და სომხეთთან ისტორიულად ჩამოყალიბებული კეთილმეზობლური ურთიერთობებიდან გამომდინარე, უნდა გაგრძელდეს და გაძლიერდეს მათთან თანამშრომლობა და გაღრმავდეს სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებს შორის ურთიერთობები;
- უნდა გაგრძელდეს საქართველოსა და უკრაინას შორის სტრატეგიული თანამშრომლობა როგორც ორმხრივ, ისე მრავალმხრივ ფორმატში;
- უნდა გაღრმავდეს თურქეთთან ურთიერთობა, სავაჭრო, ეკონომიკური და ენერგეტიკული ურთიერთობების გაძლიერება.

ტიკული თანამშრომლობა ქვეყნის ენერჯეტიკული უსაფრთხოების სფეროში;

- აუცილებელია ევროპის ქვეყნებთან თანამშრომლობა, ევროპულ ოჯახში ადგილის დამკვიდრება, აქტიური მონაწილეობა ევროპაში უსაფრთხოებისა და სტაბილურობის განმტკიცების პროცესში.

21. უსაფრთხოების პოლიტიკა: როგორ წარმოგიძღვინიათ საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების ძირითადი არქიტექტურა/პრინციპები?

- ქვეყნის უსაფრთხოების და საქართველოს გერიტორიული მთლიანობის გარანტი იქნება ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში საქართველოს გაწევრიანება;
  - რუსეთის ფედერაციის მიერ საქართველოს გერიტორიის ნაწილის ოკუპაცია არღვევს ჩვენი ქვეყნის სუვერენიტეტს, სახელმწიფოებრიობას და პოლიტიკური, ეკონომიკური და სოციალური დესტაბილიზაციის უმნიშვნელოვანესი ფაქტორია. ოკუპირებული რეგიონების ინტენსიური მილიტარიზაცია, კერძოდ, იქ რუსეთის ფედერაციის შეიარაღებული ძალების სახმელეთო, საჰაერო და საზღვაო ნაწილების, ასევე, მისი უშიშროების ფედერალური სამსახურის სასაზღვრო ჯარების განლაგება ხელყოფს საქართველოს სუვერენიტეტს, ემუქრება მის და მთლიანად რეგიონის უსაფრთხოებას;
  - ჩვენ ვთვლით, რომ 2008 წლის აგვისტოში რუსეთის ფედერაციის სამხედრო აგრესიის საბოლოო მიზანი, საქართველოს გერიტორიების ოკუპაციასთან ერთად, იყო ქვეყნის საგარეო-პოლიტიკური კურსის შეცვლა. დღესაც არსებობს რეალური საფრთხე, რომ რუსეთი ეცდება საქართველოს ევროპული და ევროატლანტიკური არჩევნის რეალიზაციისთვის ხელის შეშლას და ქვეყნის რუსულ ორბიტაზე ძალით დაბრუნებას. აქედან გამომდინარე, არსებობს ახალი რუსული აგრესიის რისკი. ჩვენი მიზანია ამ რისკის შემაკავებელი ფაქტორების შექმნა და უკვე არსებული ასეთი ფაქტორების გამოყენება (ევროკავშირის სადამკვირვებლო მისიის ყოფნა, საერთაშორისო მხარდაჭერა და ა.შ.)
- ჩვენი პრიორიტეტები ამ მიმართულებით იქნება:
- საერთაშორისო სამართლის პრინციპებზე დამყარებული მშვიდობიანი გზით და საერთაშორისო ორგანიზაციების, საქართველოს მეგობარი ქვეყნების ხელშეწყობით საქართველოს ოკუპირებული გერიტორიების დეოკუპაცია, ქვეყნის მთელ გერიტორიაზე სუვერენიტეტის აღდგენა;
  - დეოკუპაციის შემდეგ იქ მცხოვრები მოსახლეობის სამოქალაქო რეინტეგრაცია;
  - იძულებით გადაადგილებულ პირთა და ლგოლვითა მუდმივ საცხოვრებელ ადგილებზე დაბრუნება, მათი ქონებრივი უფლებების აღდგენა და უსაფრთხოების გარანტიების უზრუნველყოფა;
  - საქართველოს სურვილია, იქონიოს რუსეთთან კეთილმეგობლობისა და თანასწორობის პრინციპებზე დაფუძნებული ურთიერთობა, რაც ვერ მოხდება რუსეთის ფედერაციის მიერ საქართველოს სუვერენიტეტისა და გერიტორიული მთლიანობის პაგივისციმისა და დეოკუპაციის განხორციელების გარეშე;
  - საქართველო მხარს უჭერს კავკასიის რეგიონში არსებული კონფლიქტების მშვიდობიან მოგვარებას საერთაშორისო სამართლის პრინციპების საფუძველზე.

გთხოვთ, პირობითად გაანაწილოთ საქართველოს ბიუჯეტი თქვენი პოლიტიკის პრიორიტეტების მიხედვით:

ქვეყნის საბიუჯეტო პოლიტიკა და საბიუჯეტო ხარჯების მოცულობა პირდაპირპროპორციულად უნდა იყოს დამოკიდებული ეკონომიკური ბრდის (მთლიანი შიდა პროდუქტის) მაჩვენებელზე. შესაბამისად, საბიუჯეტო ხარჯების თანაფარდობას და სხვადასხვა საბიუჯეტო ხარჯის ხვედრით წილს მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში შემდეგი სახე უნდა ჰქონდეს:

- თავდაცვა – 2%;
- განათლება – 5%;
- შსს – 1,8%;
- ჯანმრთელობის დაცვა – 2,5%;
- სოციალური სფერო – 6%;
- სოფლის მეურნეობა – 2%;
- ინფრასტრუქტურული პროექტები – 2%;
- სახელმწიფო აპარატი – 1,5%.

ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა

NIMD

www.partiebi.ge

1. კონსტიტუცია და პოლიტიკური სისტემა: როგორია თქვენი ღამოკიდებულება საქართველოს კონსტიტუციის და სახელმწიფო მოწყობის მიმართ? აპირებთ თუ არა რაიმე მნიშვნელოვანი ცვლილება(ებ)ის ინიცირებას?

ბოლო საკონსტიტუციო ცვლილებები ცვლის მთავრობის სტრუქტურას და აბალანსებს ძალაუფლებას ხელისუფლების სხვადასხვა შტოს შორის, რათა თავიდან იქნას აცილებული ძალაუფლების კონცენტრირება, აძლიერებს კერძო საკუთრების დაცვას, სასამართლოსა და ადგილობრივი თვითმმართველობების დამოუკიდებლობას და ზრდის პოლიტიკური პარტიების როლს გადაწყვეტილების მიღების პროცესში. ამით იზრდება ოპოზიციის შესაძლებლობა, მიიღოს მონაწილეობა გადაწყვეტილების მიღებისა და ანგარიშვალდებულების პროცესში, აადვილებს ჩართულობასა და დემოკრატიული პოლიტიკური კულტურის განვითარებას, აძლიერებს პოლიტიკურ სტაბილურობას და ამცირებს კონფრონტაციის ინსტიტუციურ მიზეზებს. ცვლილებები ქმნის კარგ საფუძველს პოლიტიკური სისტემის შემდგომი განვითარებისთვის.

ცვლილებები აწესებს მმართველობის ე.წ. „შერეულ სისტემას“ - ძლიერი პარლამენტი, მთავრობა, რომელიც ფორმირებული და პირდაპირ ანგარიშვალდებულია პარლამენტის წინაშე და პრეზიდენტი, რომელიც წარმოადგენს სახელმწიფოს საერთაშორისო ურთიერთობებში, არის შეირაღებული ძალების მთავარსარდალი.

2. განათლება: როგორია თქვენი ხელვა განათლების პოლიტიკის მიმართ და რა პოლიტიკას გვითავაზობთ დაწყებითი, საშუალო, პროფესიული და უმაღლესი განათლების ხარისხის გასაუმჯობესებლად?

ჩვენი მიზანია, უზრუნველყოთ მაღალი ხარისხის, საუკეთესო საერთაშორისო სტანდარტებთან თავსებადი სასკოლო, აკადემიური და პროფესიული განათლება საქართველოს ყველა მოქალაქისთვის, რაც დაეხმარება მათ შესაბამისი კვალიფიკაციის მიღებაში და გაზრდის დასაქმებულთა რიცხვს.

გაგრძელდება უმაღლეს სასწავლებლებს შორის კონკურენციის შემდგომი წახალისება, სწავლებისა და კვლევის უფრო მეტად ინტეგრირება და უმაღლესი სასწავლებლების ავტონომიურობის გაძლიერება.

პროფესიულმა სასწავლებლებმა და გადამზადების ცენტრებმა უნდა აღჭურვონ კურსდამთავრებულები იმ ცოდნითა და კვალიფიკაციით, რაც დაეხმარებათ დასაქმებაში და, ამასთანავე, შეავსებს დეფიციტურ კადრებს. ამიგომ, განათლების სისტემის მხარდაჭერის მიზნით, მომდევნო ოთხი წლის განმავლობაში დაიხარჯება 4 მილიარდი ლარი. ეს ნიშნავს:

- მოხდება ყველა საჯარო სკოლის რეაბილიტაცია;
- აშენდება 150 ახალი სკოლა;
- გაიხსნება ბათუმის ახალი ტექნოლოგიური უნივერსიტეტი;
- გაიხსნება 3 ახალი სახელმწიფო პროფესიული კოლეჯი;
- გაიხსნება 300 მომავლის კლასი;
- დაზღვეული იქნება ყველა მოსწავლე;
- დაზღვეული იქნება ყველა სტუდენტი;
- გაგრძელდება და გაფართოვდება სტუდენტების საზაფხულო დასაქმების პროგრამა;
- ყველა წარჩინებულ სტუდენტს დაენიშნება სტიპენდია;
- გაგრძელდება მრავალშვილიანი და სოციალურად დაუცველი ოჯახის ბავშვებისთვის სასკოლო სახელმძღვანელოების უფასოდ გაცემა;
- გაორმაგდება უმაღლეს სასწავლებლებში სახელმწიფო გრანტის მქონე სტუდენტთა რაოდენობა;
- ყველა პირველკლასელს და ფრიადოსანს (საბაზო საფეხურის წარჩინებული კურსდამთავრებული) გადაეცემა პერსონალური კომპიუტერი;

- სერთიფიცირებული მასწავლებლის საშუალო ხელფასი იქნება 600 ლარი, ხოლო საუკეთესო 25% ხელფასი - 1000 ლარი;
  - მოხდება წარმატებული სტუდენტების სწავლისა და ცხოვრების დაფინანსება მსოფლიოს საუკეთესო უნივერსიტეტებში.
- განათლების სფეროში განხორციელებული ამ ღონისძიებების მთავარი მიზანი იქნება უფრო ხარისხიანი განათლება, უფრო უკეთესი სასკოლო ინფრასტრუქტურა და უფრო პროფესიონალი და დაფასებული პედაგოგები.

3. დასაქმება: რა ნაბიჯებს გადავტავებთ უმუშევრობის დასაძლევად?

უმუშევრობის დაძლევის საუკეთესო საშუალება ეკონომიკური პროგრესი და ბიზნესის განვითარებაა. სტაბილური ეკონომიკური მდგომარეობის შექმნა უმუშევრობის პრობლემის საუკეთესო გადაწყვეტაა. სწორედ ამიტომ, ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის პრიორიტეტი კერძო ინიციატივის წახალისება და მაღალკვალიფიციური კადრების მომზადებაა.

იმისათვის, რომ ვებრძოლოთ ამ პრობლემას, სახელმწიფო და სამოგადოება უნდა ფლობდეს დეტალურ ინფორმაციას უმუშევრობის შესახებ. ამიტომ შეიქმნა დასაქმების სახელმწიფო სამინისტრო, რომელიც აწარმოებს უმუშევართა და დამსაქმებელთა რეესტრს. ეს ინსტიტუტი სამსახურის მაძიებელს დაეხმარება სამსახურის პოვნაში, ხოლო დამსაქმებელს ხელს შეუწყობს სასურველი კადრების მოძიებასა და დასაქმების ახალი შესაძლებლობების განვითარებაში. უმუშევრობის პრობლემის მოგვარების მიზნით, ასევე, მნიშვნელოვანი იქნება პროფესიული გადამზადების სისტემის დახვეწა და ეფექტური გამოყენება. ყველა მსურველი სახელმწიფოსგან მიიღებს პროფესიული გადამზადების ვაუჩერს, რაც მთლიანად უფასოს გახდის განათლების პროცესს ამ მიმართულებით.

რამდენადაც ახალი სამუშაო ადგილების შექმნის წყარო კერძო ბიზნესის ზრდა და ქვეყნის ინფრასტრუქტურის განვითარებაა, ჩვენი ამოცანაა, ვიზრუნოთ ბიზნესგარემოს გაუმჯობესებაზე და გავაგრძელოთ ინფრასტრუქტურული პროექტები. ეს საშუალებას მოგვცემს, მომდევნო ოთხი წლის განმავლობაში, შევქმნათ ახალი სამუშაო ადგილები:

- მოზილული იქნება 4 მილიარდზე მეტი პირდაპირი უცხოური ინვესტიცია, რაც ნიშნავს დამატებით, დაახლოებით, 80 000 ახალ სამუშაო ადგილს;
  - ტურისტების რაოდენობა გაიზრდება 7 მილიონამდე, რაც ნიშნავს ტურიზმის სექტორში შექმნილ, დაახლოებით, 140 000 სამუშაო ადგილს;
  - დაიგება 5000 კილომეტრი გზა, რაც ნიშნავს სტაბილურად დასაქმებულ, დაახლოებით, 40 000 ადამიანს;
  - გაგრძელდება ახალი ჰიდროელექტროსადგურების მშენებლობა. აღნიშნული პროექტები შექმნის დამატებით, დაახლოებით, 13 000 სამუშაო ადგილს.
- აღნიშნული ღონისძიებების საერთო მიზანი იქნება, გადამწყვეტი დარგებში მივაყენოთ უმუშევრობას და თითოეულ ადამიანს მივცეთ შესაძლებლობა, ახალი ცოდნით, ახალი კვალიფიკაციით იპოვოს თავისი ადგილი უფრო ძლიერ საქართველოში.

4. ჯანდაცვა: რა პოლიტიკის და კონკრეტული ღონისძიებების განხორციელებას გვბეჭდვთ ჯანდაცვის ხელმისაწვდომობისა და მისი ხარისხის ასამაღლებად?

ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის მიზანია, რომ საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე, ქვეყნის ყველა მოქალაქისთვის ხელმისაწვდომი იყოს მაღალი ხარისხის სამედიცინო მომსახურება.

ჯანდაცვის ასეთი სისტემა ორიენტირებული უნდა იყოს პაციენტზე, რისთვისაც მნიშვნელოვანია, გაიზარდოს ჯანდაცვის ობიექტების გეოგრაფიული და ფინანსური ხელმისაწვდომობა. ჩვენ გავაგრძელებთ მაღალი ტექნოლოგიებით აღჭურვილი საავადმყოფოების მშენებლობა/რეაბილიტაციას; სამედიცინო მომსახურების ხარისხის ასამაღლებლად, საავადმყოფოების თანამედროვე აღჭურვასთან ერთად, გადამზადდება კადრები, რათა პაციენტებმა მიიღონ გარანტირებული უსაფრთხო, მაღალკვალიფიციური სამედიცინო დახმარება. ვფიქრობთ, ექიმთა მონაწილეობა უწყვეტი პროფესიული განვითარების პროცესში აუცილებელია თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისი სამედიცინო პრაქტიკის გასავითარებლად; ამასთანავე, მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია, პაციენტს მივცეს არჩევნის გაკეთების საშუალება, რითაც დაცული იქნება მისი უფლებები.

მოსახლეობისთვის ხელმისაწვდომი, მაღალხარისხიანი ჯანდაცვის მისაღწევად გაგრძელდება სადამზღვევო სისტემის განვითარება, რათა მოსახლეობას საშუალება ჰქონდეს მაღალხარისხიანი ჯანდაცვის მისაღებად ჩაერთოს სახელმწიფო თუ კერძო სადამზღვევო სქემებში. უახლოეს მომავალში შეიქმნება საბაზო სადამზღვევო პაკეტი, რომელშიც შევა როგორც ამბულატორიული მომსახურება, ასევე, წამლების თანადაფინანსების გაზრდილი სია. ამ სადამზღვევო პაკეტით წლის ბოლოს საქართველოში სახელმწიფოს მიერ დაზღვეული იქნება ყველა სოციალურად დაუცველი ადამიანი, ასევე 0-დან 6 წლამდე ბავშვები, სტუდენტები, ჯარისკაცები, მასწავლებლები, პოლიციელები, იძულებით გადაადგილებული პირები და ყველა პენსიონერი. ასევე, უახლოეს მომავალში ყველა მოქალაქეს, რომელიც არ მიეკუთვნება აღნიშნულ ჯგუფებს, ექნება საბაზისო სადამზღვევო პაკეტი. ყოველივე ეს შესაძლებლობას მისცემს ჩვენს მოქალაქეებს, თავი იგრძნონ უსაფრთხოდ, არ შეეშინდეთ ექიმთან მისვლა და ჩაიგარონ სათანადო გამოკვლევა და მკურნალობა.

5. სოციალური უსაფრთხოება: რა ინიციატივებით (თუკი ასეთი გაქმნა) გამოცხადდა სოციალური უსაფრთხოების გაუმჯობესების მიზნით.

ჩვენი მიზანია, საქართველოს ყველა მოქალაქე იყოს სოციალურად დაცული და ჰქონდეს ღირსეულად ცხოვრებისა და კეთილდღეობის მიღწევის შესაძლებლობა.

სოციალურად დაუცველები გააგრძელებენ მათთვის დღეს უკვე მოქმედი ჯანმრთელობის დაზღვევით სარგებლობას, ყველა ბავშვს, დაბადებიდან 5 წლის ჩათვლით, ექნება საბავშვო დაზღვევა, ისევე, როგორც ყველა სხვა კატეგორიის მოქალაქეს - ჯანმრთელობის დაზღვევის საბაზისო პაკეტი. ეს პაკეტი გათვლილი იქნება იმაზე, რომ უბედურმა შემთხვევამ ანდა მოულოდნელმა მძიმე ავადმყოფობამ ოჯახის გადაგაკეცა არ გამოიწვიოს.

სოციალური დახმარების მიზნით, მომდევნო ოთხი წლის განმავლობაში დაიხარჯება 3 მილიარდი ლარი. გაგრძელდება ღვენილთა დახმარების პროგრამები. გასული წლების განმავლობაში ბათუმში, ფოთში, წყალტუბოში აშენდა 64 ახალი კორპუსი, რომელშიც დღეს უკვე ცხოვრობს 1800-ზე მეტი ოჯახი, გარემონტდა საცხოვრებელი ფართები 15 000-მდე ღვენილი ოჯახისთვის. დღეს ყველა ეს ბინა მათი საკუთრებაა. ეს პროცესი კვლავაც უნდა გაგრძელდეს. ამ მიზნით აშენდება ახალი კორპუსები და გარემონტდება შენობები, რომლებშიც ბინები საკუთრებაში უსასყიდლოდ გადაეცემათ ღვენილებს. ეს ამოცანა ხორციელდება იმ დათქმით, რომ მათი, როგორც საქართველოს მოქალაქეების უფლება – დაბრუნდნენ ოკუპირებულ ტერიტორიაზე, ისევე, როგორც მათი საკუთრების უფლებები, შეუქცევადია.

სახელმწიფო მრდის პენსიას, ქმნის წინაპირობებს, რომ ადამიანები დასაქმდნენ, უფრო ხელმისაწვდომს ხდის ჯანდაცვას, მაგრამ არავინ იცის ყოველი კონკრეტული ოჯახის პრობლემები და საჭიროებები იმაზე უკეთ, ვიდრე თავად ამ ოჯახმა და ოჯახის წევრებმა.

სწორედ ამიტომ, თითოეულ ოჯახს გადაეცემა ოთხწლიანი 1000-ლარიანი ვაუჩერი, რათა მათ თავად გადაწყვიტონ, რა პრობლემა მოაგვარონ ამით, დაფარონ ღენის, გამის, წყლის ან სხვა კომუნალური ხარჯები, შეიძინონ სასკოლო სახელმძღვანელოები ბავშვებისთვის, შეიძინონ საჭირო მედიკამენტები თუ მოიმარაგონ საწვავი და სასუქი სასოფლო სამუშაოებისთვის, დაიქირაონ სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკა.

6. ეკონომიკა: როგორია თქვენი გეგმა ეკონომიკური მრდის უზრუნველსაყოფად? რა არის პრიორიტეტული თქვენს ეკონომიკურ სტრატეგიაში და რა კონკრეტული ინიციატივები გაქმნა?

ჩვენი ერთ-ერთი ძირითადი ამოცანაა, უზრუნველყოთ ეკონომიკური მრდის მაღალი ტემპი. ნომინალური წლიური ეკონომიკური მრდის 12-პროცენტთან ნიშნულზე შენარჩუნების პირობებში, საქართველოს მთლიანი შიდა პროდუქტი ერთ სულ მოსახლეზე გაორმაგდება შემდეგი 5-6 წლის განმავლობაში და გაათმაგდება შემდეგ 10-12 წელიწადში.

მრდის ამ დინამიკის პირობებში, ქართული ეკონომიკა ყოველწლიურად გაიზრდება 3-3.5 მილიარდი ლარით. აღნიშნული პირდაპირ უკავშირდება ქვეყანაში ახალი სამუშაო ადგილების შექმნას და სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას. რაც მთავარია, აღნიშნული ეკონომიკური მრდა უნდა მოიცავდეს ეროვნული ეკონომიკის ყველა სექტორს, რაც გაზრდის დინამიკას, უფრო მეტ მდგრადობას შეძენს და მეტ სარგებელს მოუტანს ყველა ჩვენს თანამემამულეს, ყველა ოჯახს. ძლიერი ქართული ოჯახი - ეკონომიკურად ძლიერი საქა-

რთველოა.

ამისათვის, უზრუნველყოფილი იქნება:

- მაკროეკონომიკური სტაბილურობა - ეკონომიკის მრდის მაღალი ტემპი, დაბალი საბიუჯეტო დეფიციტი და ინფლაციის მისაღები დონე, ხარჯებისა და ვალდებულებების გონივრული დაგეგმვა და მართვა;

- სამაგალითო და არაკორუმპირებული სამეწარმეო გარემო - დაბალი და მარტივად აღმინისკრირებადი გადასახადები, რეგულირების ადეკვატური მოდელი, მოსახერხებელი, სწრაფი და მაღალხარისხიანი სახელმწიფო მომსახურება, კორუფციისგან თავისუფალი გარემო;

- ღია, მრავალფეროვანი და მიმზიდველი ეკონომიკური და საინვესტიციო გარემო - თავისუფალი სავაჭრო კავშირები დიდ და პერსპექტიულ ეკონომიკებთან და ბაზრებთან, კაპიტალის, საქონლისა და მომსახურების მოძრაობისა და მიწოდების თავისუფლება, სამაგალითო საზოგადოებრივი წესრიგისა და უსაფრთხოების უზრუნველყოფა;

- განვითარებული ინფრასტრუქტურა - სატრანსპორტო არტერიების განვითარება და სწრაფი და კომფორტული მიღწევადობა, მდგრადი ენერგომომარაგების უზრუნველყოფა, კონკურენტული და ხელმისაწვდომი განათლება და სოციალური ინფრასტრუქტურა.

ამ მიდგომებმა უკვე გამოიღო შედეგი და უზრუნველყო ვარდების რევილუციის შემდეგ ეკონომიკის თვალსაჩინო მრდა და გლობალური ეკონომიკური კრიზისის სწრაფად დაძლევა. ბოლო წლების განმავლობაში განხორციელებულმა უმნიშვნელოვანესმა სტრუქტურულმა რეფორმებმა შექმნა ის მყარი საფუძველი, რომელიც დღეს განაპირობებს ჩვენს შემდგომ ეკონომიკურ წინსვლას და ეკონომიკურ მდგრადობას.

7. ეკონომიკა: როგორ აპირებთ ინფლაციის კონტროლს? რა მიზნობებს გააძიებთ ამისათვის?

საქართველო არის მცირე ღია ეკონომიკა, რაც ნიშნავს იმას, რომ გლობალური ინფლაციური ტენდენციები გარკვეულწილად აისახება ქვეყანაში ფასთა დინამიკაზე. ამის გათვალისწინებით, საბიუჯეტო და ფულად-საკრედიტო პოლიტიკის ერთობლიობა ბოლო წლების განმავლობაში ყოველთვის იყო მიმართული იმაზე, რომ მოგვეხდინა გლობალური ფასების დინამიკიდან გამომდინარე რყევების მაქსიმალური ნეიტრალიზაცია და, შეძლებისდაგვარად, შეგვენარჩუნებინა ფასების სტაბილურობა.

ერთი მხარე ინფლაციის შენარჩუნება არის ეკონომიკური სიჯანსაღისა და კერძო სექტორის განვითარებისთვის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი წინაპირობა. ეს ამოცანა ბოლო 8 წლის განმავლობაში არსებითად შესრულდა და საშუალო ინფლაციის დონე, დაახლოებით, 7% იყო.

ეკონომიკურ ამოცანას წარმოადგენს გრძელვადიან პერიოდში ამ მაჩვენებლის 5-7%-ის ფარგლებში შენარჩუნება, რაც საქართველოში ეკონომიკური მრდის მაღალი ტემპების გათვალისწინებით ადეკვატური ნიშნულია. საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ საქართველოს ორგანული კანონის შესაბამისად, ფასების სტაბილურობის უზრუნველყოფა (ინფლაციის კონტროლი) საქართველოს ეროვნული ბანკის ამოცანაა.

საქართველოს ეროვნული ბანკი და საქართველოს მთავრობა, ფულად-საკრედიტო და ფისკალური პოლიტიკის კოორდინაციის საშუალებით უზრუნველყოფენ ეროვნული ვალუტის მდგრადობას, სანდოობას და ინფლაციის კონტროლს.

გარე ფაქტორებით გამოწვეული ე.წ. „ეგზოგენური“ ინფლაციის რისკებთან ბრძოლის ეფექტურობა უკავშირდება ქვეყანაში დანერგილი ლიბერალური ეკონომიკური მოდელის სიმყარის შენარჩუნებას, ეკონომიკის მრდას და სტრუქტურულ განვითარებას, სავაჭრო დივერსიფიკაციას და კონკურენტული ბიზნესგარემოს შენარჩუნებას.

8. გადასახადები და ფისკალური პოლიტიკა: გთხოვთ, აღწეროთ თქვენი პოლიტიკა საბაღალსახადო და ფისკალურ რეჟიმთან მიმართებაში და დაასახელოთ/განიხილოთ თქვენი ინიციატივები (თუკი ასეთი გაქვთ) ამ მხრივ.

გლობალური ეკონომიკური კრიზისისა და საქართველოს წინააღმდეგ რუსეთის მიერ განხორციელებული აგრესიის ეკონომიკური შედეგების მინიმიზაციის მიზნით და ეკონომიკის განვითარებისთვის 2008-2011 წლებში გამოვიყენეთ ფისკალური პოლიტიკა.

2009 წელს შემუშავდა ფისკალური კონსოლიდაციის (საბიუჯეტო დეფიციტის თანმიმ-

დევრული შემცირების) გეგმა, რომელიც ითვალისწინებდა 2013 წელს ბიუჯეტის დეფიციტის შემცირებას 3%-მდე (2009 წელს ბიუჯეტის დეფიციტი შეადგენდა 9.2%-ს). ფისკალური კონსოლიდაციის მიმართულებით დაგეგმილი ღონისძიებები წარმატებით განხორციელდა. 2012 წელს დეფიციტის მაჩვენებელი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში დაგეგმილია 3.5 პროცენტის ნიშნულზე და აღნიშნული შეფარდება 2013 წელს შემცირდება 3 პროცენტამდე რაც ქვეყნის ფისკალურ მდგრადობას უზრუნველყოფს და სწორი საბიუჯეტო და საგადასახადო დაგეგმარების შედეგია.

გაგრძელდება ხარჯების გონივრული დაგეგმვა და მართვა, ბიუჯეტის საოპერაციო ბალანსი შენარჩუნებული იქნება დადებით ნიშნულზე, ხოლო ბიუჯეტის მთლიანი დეფიციტი 2013 წელს შემცირდება 3%-მდე. ბიუჯეტის დადებითი საოპერაციო სალდოს პირობებში, ე.წ. კაპიტალურ პროექტებზე (მაღალი ძაბვის გადაამცემი ხაზების მშენებლობა, ს აგზაო, ტურისტული, რეგიონული, ურბანული, მუნიციპალური, წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურა) მნიშვნელოვანი ასიგნებების მიმართვა უზრუნველყოფს სამუშაო ადგილების შექმნას, ქვეყნის მდგრად განვითარებას და კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას.

ამასთან, საგადასახადო კუთხით რეფორმები ჯერ კიდევ 2004 წლიდან დაიწყო და 21 გიპის გადასახადი შემცირდა 6 გიპის გადასახადამდე. შემცირდა ცალკეული გადასახადების განაკვეთებიც. საგადასახადო წნეხი საქართველოში მართლაც ერთ-ერთი ყველაზე დაბალია მსოფლიოში.

წარმატებით განხორციელდა მუშაობა გადასახადების ადმინისტრირების და გადასახადის გადამხდელთა მომსახურების სისტემების შემდგომი გაუმჯობესების მიზნით, მათ შორის, ელექტრონული სერვისების დანერგვის კუთხით. ამ მიმართულებებით სამუშაოები დღესაც მიმდინარეობს, რათა საქართველოში მოღვაწე ბიზნესებს მაქსიმალურად გავუმარტივოთ ურთიერთობა სათანადო სახელმწიფო სტრუქტურებთან. აღნიშნული მიზნად ისახავს გადასახადის გადამხდელთათვის კომფორტული და სამართლიანი გარემოს შექმნას.

9. სახელმწიფო ხარჯები: დაასახელეთ სახელმწიფო ხარჯების თქვენთვის მისაღები პროპორცია მილიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში, თუკი ბაჟით გამოკვეთილი ასეთი პროცენტია.

ბიუჯეტის ხარჯების და არა ფინანსური აქტივების ზრდის მთლიანი მოცულობა მშპ-თან მიმართებაში უნდა შენარჩუნდეს 30%-ის მიდამოებში. სწრაფად მზარდი ეკონომიკის პირობებში, აღნიშნული შეფარდება იძლევა საშუალებას, რათა, ერთი მხრივ, უზრუნველყოთ სახელმწიფო ასიგნებების, მათ შორის, სოციალური ხარჯების ადეკვატური და მზარდი ღონე, ხოლო, მეორე მხრივ, შევინარჩუნოთ ლიბერალური საგადასახადო რეჟიმი, რათა ჩამოყალიბდეს ეკონომიკური განვითარების მდგრადი მოდელი, სადაც დინამიკური კერძო სექტორი არის ძირითადი დამსაქმებელი და ეკონომიკური განვითარების საკვანძო მოტივატორი.

10. სახელმწიფო ვალი და საბიუჯეტო დეფიციტი: როგორია თქვენი პოლიტიკა სახელმწიფო ვალის და საბიუჯეტო დეფიციტის მიმართ? რა პოლიტიკას ბაატარებთ ამ მიმართებით?

საბიუჯეტო დეფიციტის გონივრული მართვა არის ქვეყნის მდგრადი ეკონომიკური განვითარების საწინდარი. 2009-2012 წლებში წარმატებულად მიმდინარეობს ფისკალური კონსოლიდაცია ანუ ბიუჯეტის დეფიციტის თანმიმდევრული შემცირება. 2013 წელს დაგეგმილია ბიუჯეტის დეფიციტის შემცირება 3%-მდე.

საქართველოს სახელმწიფო ვალის მდგრადობა მიღწეული იქნა წლების მანძილზე სახელმწიფო ვალის პრაგმატული და კონსერვატიული მართვის შედეგად, აგრეთვე, ქვეყნის მიერ მოზიდული საკრედიტო რესურსის გრძელვადიანი განვითარების პრიორიტეტების შესაბამისად გამოყენებით. უცხოური წყაროებიდან მიღებული საკრედიტო რესურსი, ძირითადად, მიიმართება მნიშვნელოვანი ინფრასტრუქტურული პროექტების დასაფინანსებლად.

სახელმწიფო ვალის მოცულობის შეფარდება მშპ-თან მიმართებაში კლებადი ტენდენციით ხასიათდება. 2011 წელს აღნიშნულმა შეფარდებამ 36.7 პროცენტი შეადგინა. 2012 წლის ბოლოს ეს შეფარდება კიდევ უფრო შემცირდება, სავარაუდოდ, 35 პროცენტამდე. ეს პოზიტიური ტენდენცია შენარჩუნებული იქნება მომდევნო წლებშიც.

სახელმწიფო ვალის მართვის მნიშვნელოვანი ამოცანაა - სახელმწიფო ვალის პორტფელის არსებული ხელსაყრელი მახასიათებლების შენარჩუნება. ამჟამად, საქართველოს სახელმწიფო ვალი, ძირითადად, შეღავათიანია. ძალიან დაბალი სამუალო შეწონილი საპროცენტო განაკვეთი (მხოლოდ წლიური 2% საგარეო სახელმწიფო ვალის მთლიან პორტფელზე) და ვალის დაფარვის შეღავათიანი გრაფიკი - ეს არის ის ძირითადი ფაქტორები, რომლებიც უზრუნველყოფენ სახელმწიფო ვალის მომსახურების კოეფიციენტების სტაბილურად ჯანსაღ დონეს.

11. გთხოვთ, დაასახელოთ კონკრეტული ეკონომიკური პარამეტრები, რომელთა მიხედვითაც 2016 წელს შესაძლებელი იქნება შეზღვევს თქვენი ეკონომიკური და ფინანსური პოლიტიკის შედეგები.

მშპ-ის რეალური ზრდის მაღალი დონე (საბაზისო სცენარით 7%-ის ფარგლებში, თუმცა დღევანდელი ეკონომიკური ტენდენციების გათვალისწინებით ვვარაუდობთ ზრდის უფრო მაღალ დონეს);

ბიუჯეტის დეფიციტი - მშპ-ის 3%-ის ფარგლებში;

ბიუჯეტის ხარჯების და არა ფინანსური აქტივების ზრდის მთლიანი მოცულობა - მშპ-ის 30%-ის ფარგლებში;

სახელმწიფო ვალის შეფარდება მშპ-თან - მაკროეკონომიკურად ჯანსაღ და მისაღებ დონეზე.

ერთნიშნა ინფლაცია, საბაზისო სცენარით 5-7%-ის ფარგლებში (რაც, გამომდინარე საქართველოში ეკონომიკური ზრდის ერთ-ერთი ყველაზე მაღალი ტემპიდან, ადეკვატურ ნიშნულს წარმოადგენს);

12. თავდაცვის პოლიტიკა: როგორ წარმოგიძღვინიათ თავდაცვის ორბანიგანია?

ერთიან ნაციონალურ მოძრაობას მიაჩნია, რომ ქვეყნის უსაფრთხოებისთვის მნიშვნელოვანია თავდაცვითი შესაძლებლობების გაზრდა საქართველოს უსაფრთხოების შეცვლილი გარემოს გათვალისწინებით. შეიარაღებული ძალების მოდერნიზაცია ჩრდილო-აღმოსავლეთით ალიანსში გაწევრიანების გზაზე ერთ-ერთი მთავარი კომპონენტია.

ჩვენი თავდაცვის ორგანიზაცია ეფუძნება „გოგალური თავდაცვის“ პრინციპს, რაც გულისხმობს ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობის გაძლიერებას და მოსახლეობის სათანადო მომზადებას. გოგალური თავდაცვის უმნიშვნელოვანესი ნაწილი არის სამოქალაქო თავდაცვის სისტემის დანერგვა, სამხედრო ინფრასტრუქტურის განვითარება და რეზერვის გაძლიერება. ამასთანავე, გაგრძელდება ჯარის მომზადება, საერთაშორისო წვრთნები და ტრენინგები, აგრეთვე, აღჭურვა თანამედროვე შეიარაღებით. კიდევ ერთი პრიორიტეტია სამხედრო აღჭურვილობის და იარაღის წარმოება.

თავდაცვის სისტემის გაძლიერებისთვის მნიშვნელოვანია საქართველოსა და ამერიკის შეერთებულ შტატებს შორის გაფორმებული სტრატეგიული პარტნიორობის ქარგია, რომელიც მოიცავს თანამშრომლობას თავდაცვისა და უსაფრთხოების სფეროში.

მიიჩნევს რა საერთაშორისო სამართალსა და ხელშეკრულებებით ნაკისრ ვალდებულებათა შესრულებას ეროვნული თავდაცვის ერთ-ერთ ქვაკუთხედად, საქართველო გააგრძელებს საერთაშორისო ნორმების განუხრელ დაცვას, მათ შორის, ევროპაში ჩვეულებრივი შეიარაღების ხელშეკრულებით გათვალისწინებული რეგულაციებისა და ევროკავშირის მონიტორინგის მისიასთან დადებული მემორანდუმების შესრულებას.

13. იძულებით გადაადგილებული პირები: რა პოლიტიკას გააბარებთ იძულებით გადაადგილებული პირების სასწრაფო და სამუშაო სივრცის უკეთ ორბანიგანისთვის?

ჩვენი მთავარი მიზანია იძულებით გადაადგილებულ პირთა ღირსეული დაბრუნება, ხოლო საქართველოს ტერიტორიის დეოკუპაციამდე ღირსეული საცხოვრებელი პირობებით უზრუნველყოფა. დევნილთა პირობების გაუმჯობესებაზე მუშაობის პერიოდში ყალიბდება და ინერგება ახალი მიმართულებები. ჩვენი მიზანია, გაგრძელდეს დევნილთა დახმარების პროგრამები. ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის მიზანია იძულებით გადაადგილებულ პირთა საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესება, სამუშაო ადგილების შექმნა და მათი

სოციალურეკონომიკური ინტეგრაციის ხელშეწყობა უსაფრთხო და ღირსეულ დაბრუნებად. რეგიონებში ხორციელდება სასოფლო-სამეურნეო პროექტები, რომელთა მიზანია, ხელი შეუწყოს დევნილებს სიღარიბის დაძლევაში და ჩართოს ახალგაზრდები ეკონომიკური განვითარების ინიციატივებში, რაც დევნილ ოჯახებს საშუალებას მისცემს, იქონიონ საკუთარი შემოსავლის წყარო და გაიუმჯობესონ საყოფაცხოვრებო პირობები.

ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის ოთხწლიანი პროგრამის პრიორიტეტია დევნილთა საყოფაცხოვრებო პირობების გაუმჯობესება როგორც საცხოვრებელი ფართით, ისე დასაქმებით, ჯანდაცვის გაუმჯობესებითა და სოფლის მეურნეობის განვითარების ხელშეწყობით, ასევე, ახალი პროგრამის ამოქმედება, რომელიც გაამარტივებს კომუნიკაციას და შეგროვებული კონკრეტული ინფორმაციის საფუძველზე შეისწავლის დევნილთა საჭიროებებს.

14. ტერიტორიული მთლიანობის საკითხები: რა პოლიტიკის ბატარეას აპირებთ საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის აღსაღბნად?

ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა მიიჩნევს, რომ საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენა უნდა მოხდეს მშვიდობიანი გზით, რისთვისაც აუცილებელია შემდეგი პოლიტიკის გატარება: ქვეყნის საერთო ეკონომიკურ-ინსტიტუციონალური განვითარება და რეფორმებით მიღწეული წარმატებების განმტკიცება, პარტნიორებთან ერთად რუსეთის ფედერაციაზე დიპლომატიური ზეწოლის გაგრძელება, რუსეთის საოკუპაციო ჯარების მიერ ერთმანეთისგან განცალკევებულ ტემებს შორის ეკონომიკური ურთიერთობების ხელშეწყობა, ოკუპაციის ხაზის ორივე მხარეს მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება; აფხაზეთისა და ცხინვალის რეგიონის ჩართვა საქართველოს საერთაშორისო ეკონომიკურ ურთიერთობებში; ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია და განვითარება, რაც შესაძლებელს გახდის გამყოფ ხაზებს შორის მოსახლეობის მიმოსვლას და საქონლის მოძრაობას; ომის შედეგად დაზარალებული მოსახლეობისთვის ჯანდაცვის ხარისხისა და ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება; განათლების მიღების შესაძლებლობის გაზრდა ოკუპაციის ზონაში მცხოვრები ადამიანებისთვის; ერთობლივი პროექტებისა და საქმიანობების მხარდაჭერის მეშვეობით თავისუფალი გადაადგილება.

საქართველოს ოკუპირებული რეგიონების დეოკუპაცია, იქ მცხოვრები მოსახლეობის სამოქალაქო რეინტეგრაცია და ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე სუვერენიტეტის აღდგენა ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის მთავარი მიზანია. ჩვენ მხარს ვუჭერთ საქართველოს მიერ ცალმხრივად აღებულ ვალდებულებას ცეცხლის განუახლებლობის შესახებ და მივესალმებით ყველა რეალისტურ სამშვიდობო წინადადებასა და ინიციატივას, რომლებიც ხელს შეუწყობს საქართველოს ტერიტორიების დეოკუპაციას. ჩვენ მივიჩნევთ, რომ ოკუპირებულ ტერიტორიებზე მცხოვრებ მოსახლეობასთან მუდმივი და ინტენსიური კონტაქტი ხელს შეუწყობს ნდობის აღდგენის პროცესის დაჩქარებას. ამ მიზნის მისაღწევად აუცილებელია ჩართულობის პოლიტიკის განხორციელება შესაბამისი ფორმატებითა და წამახალისებელი მექანიზმების გამოყენებით, რაც ხელს შეუწყობს ოკუპირებული ტერიტორიების მოსახლეობის დაახლოებას ქვეყნის დანარჩენი რეგიონების მცხოვრებლებთან. ჩართულობის პოლიტიკის წარმატებისთვის, ასევე, მნიშვნელოვანია ჰუმანიტარული პროექტების განხორციელების ხელშეწყობა კოორდინირების გზით.

15. უმცირესობათა უფლებები: რა წინადადებას (თუკი ასეთი ბაჰში) გვითავაზობთ უმცირესობათა უფლებების აღსრულება და ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში მათი მატალ ინტეგრირებისთვის?

საქართველოს განვითარების საწინდარი მისი მრავალეთნიკური საზოგადოების სამოქალაქო ინტეგრაციაა. ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს უმცირესობათა უფლებების დაცვას და აღიარებს, რომ ყველა ადამიანი კანონის წინაშე თანასწორია, განურჩევლად რასისა, კანის ფერისა, ენისა, სქესისა, რელიგიისა, პოლიტიკური და სხვა შეხედულებებისა, ეროვნული, ეთნიკური და სოციალური კუთვნილებისა, წარმოშობისა, ქონებრივი და წოდებრივი მდგომარეობისა, საცხოვრებელი ადგილისა, ისე, როგორც ეს დადასტურებულია საქართველოს კონსტიტუციით. უმცირესობებისთვის საყოველთაო თანასწორობა, განათლების, მედიისა და ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა ხელს შეუწყობს მათ ინტეგრაციას ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. ერთიანი

ნაციონალური მოძრაობა, ასევე, მზალაა განუხრელად იბრუნოს მათი უფლებების შემდგომ განმტკიცებაზე საკანონმდებლო გარანტიებით.

ეროვნული უმცირესობებისთვის სახელმწიფო საგანმანათლებლო დაწესებულებებში ჩასაბარებლად კვოტირების სისტემის შემოღებამ მნიშვნელოვნად გაზარდა იმ აბიგურიენტთა რიცხვი, რომლებიც ქართულ უნივერსიტეტებში აბარებენ. მათი შემდგომი ინტეგრაციისთვის აუცილებელია უმცირესობათა ჩართვა სხვადასხვა საგანმანათლებლო თუ კულტურულ ღონისძიებაში. ერთოს ანგარიშის თანახმად, „ერთიან ნაციონალურ მოძრაობას ჰყავდა ეროვნულ უმცირესობათა კანდიდატების ყველაზე დიდი რაოდენობა ეთნიკური უმცირესობებით დასახლებულ რეგიონებში. ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის მიერ წარმოებული კამპანია სხვა პარტიებთან შედარებით უფრო აქტიური იყო და იგი ხორციელდებოდა აზერბაიჯანულ და სომხურ ენაზე დაბეჭდილი მასალების მეშვეობითაც.“ ჩვენ ვაპირებთ იგივე პოლიტიკის გაგრძელებას და მივესალმებით მათ უფრო მეტ ჩართულობას საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში.

16. ქალთა მონაწილეობა პოლიტიკაში: ეუთოს წევრ სახელმწიფოთა შორის საქართველო ბოლო ალგილგა საკანონმდებლო ორბანოს ჰქვია პალატის წევრ ქალთა რაოდენობის მხრივ. ბოხოვთ, აღწეროთ თქვენი ინიციატივები (თუკი ასეთი გაქვთ) ქალთა პოლიტიკაში თანამონაწილეობის გასაზრდელად.

ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის მიზანია, ხელი შეუწყოს პოლიტიკურ ცხოვრებაში ქალისა და მამაკაცის თანაბარ მონაწილეობას. ამ მიზნის განხორციელებისთვის ყველაზე ეფექტური საშუალებაა პოლიტიკური პარტიების წახალისების ზომების შემოღება. ამის მაგალითია საარჩევნო კოდექსში შესული ცვლილება, რომლის მიხედვითაც, თუკი რომელიმე პარტიას არჩევნების დროს პარტიულ სიაში ყოველ 10 ადამიანზე წარმოდგენილი ყოლება 2 განსხვავებული სქესის ადამიანი, მიიღებს 10%-ით მეტ სახელმწიფო დაფინანსებას.

პარტიაში შექმნილია ახალი სტრუქტურული ერთეული - გენდერული თანასწორობის დეპარტამენტი, რომლის ამოცანებია: გენდერული თანასწორობის ხელშეწყობა საზოგადოებრივი ამრის ფორმირებისა და გადაწყვეტილების მიღების პროცესში, აგრეთვე, ქვეყნის დემოკრატიული მმართველობის ყველა ღონებზე.

ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა ხელს უწყობს სამშვიდობო პროცესებში ქალთა ფართო, აქტიური მონაწილეობის უზრუნველყოფას საერთაშორისო და ეროვნულ ღონებებზე. მსგავსი და სხვა აქტივობების მხარდასაჭერად, ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის ფრაქციის ინიციატივით საქართველოს პარლამენტში შექმნილია გენდერული საბჭო.

17. გარემოს დაცვა/ეკოლოგია: ბოხოვთ, გავაცნოთ თქვენი წინადადებაები (თუკი ასეთი გაქვთ), რომლებიც მიმართულია უფრო ჯანსაღი და უსაფრთხო სასოვრებაში გარემოს შექმნისკენ.

უსაფრთხო და ჯანსაღი გარემოს უზრუნველყოფა ქვეყნის მოქალაქეებისთვის ჩვენი ერთ-ერთი მთავარი ამოცანაა. საქართველოს ბუნებრივი გარემოს, მისი ბიომრავალფეროვნების დასაცავად და ქვეყნის მოქალაქეების კეთილდღეობის უზრუნველსაყოფად მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია, განსაკუთრებული ყურადღება დავუთმოთ ეკოლოგიურ უსაფრთხოებას.

უფრო ჯანმრთელი და უსაფრთხო საცხოვრებელი გარემოს შესაქმნელად მიზნად ვისახავთ: დავნერგოთ ნარჩენების მართვის თანამედროვე სისტემები; უზრუნველყოთ საქართველოს უნიკალური ეკოსისტემების, სახეობათა მრავალფეროვნების და გენეტიკური რესურსების დაცვა და რეაბილიტაცია; საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე მივაწოდოთ მოსახლეობას უსაფრთხო სასმელი წყალი; მინიმუმამდე დავიყვანოთ ადამიანის ჯანმრთელობისთვის მიყენებული შესაძლო ზიანი და ეკოსისტემების გაუმართაობის გამო მიღებული ეკონომიკური ზარალი; უზრუნველყოთ საქართველოს მოსახლეობის უსაფრთხოება კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებული საადაპტაციო ღონისძიებების გატარებით და სათბური გაზების ემისიების შემცირებით; დავიცვათ ტყის რესურსები, ჩავაგაროთ ქვეყნის ტერიტორიის რადიოაქტიური და სხვა მავნე ნარჩენებისგან გაწმენდის სამუშაოები, მოვახდინოთ შავი ზღვის დაბინძურების პრევენცია და სხვა.

სამწუხაროდ, რუსეთის ფედერაციის მიერ ოკუპირებულ ტერიტორიებზე აქტიურად მიმდინარეობს ინერტული მასალის გაგანა, რაც, გარემოს დიდ ზიანს აყენებს. ჩვენ, საერთა-

შორისო საზოგადოების დახმარებით, გამოვიყენებთ ყველა საშუალებას იმისთვის, რომ შევაჩეროთ საოკუპაციო რეჟიმი და არ დავუშვათ შავი ზღვის სანაპიროს ეკოლოგიური კატასტროფა.

განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ისეთ ბუნებრივ მოვლენებს, როგორებიცაა წყალდიდობა, ზვავი, მეწყერი, მიწისძვრა, ასევე, სამრეწველო ავარიების პრევენციას, რათა არ შეექმნას საფრთხე გარემოს.

შემუშავებული იქნება ისეთი პრევენციული ღონისძიებები, რომლებიც უზრუნველყოფს ჩვენი მოსახლეობის ჯანმრთელობისთვის უვნებელ გარემოში ცხოვრებას.

საგარეო პოლიტიკა და საერთაშორისო ურთიერთობები

18. საგარეო პოლიტიკა: ბოქოვით, განიხილეთ საგარეო პოლიტიკის ძირითადი პრიორიტეტები და რა სტრატეგიის განხორციელებას აპირებთ ამ პრიორიტეტების რეალიზაციისთვის.

საქართველო არის ლიბერალური ფასეულობებისა და ღირებულებების მაგარებელი სუვერენული სახელმწიფო, რომელიც დაფუძნებულია დემოკრატიულ პრინციპებზე. ამიგომ საქართველოს მთავრობის საგარეო პოლიტიკის პრიორიტეტები ემყარება თანამედროვე ცივილიზებულ სამყაროში აღიარებულ პრინციპებსა და ნორმებს.

ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის მთავარი საგარეო პოლიტიკური პრიორიტეტია ჩრდილო-აღმოსავლეთი ალიანსში გაწევრიანება. ნატოს აქვს განსაკუთრებული როლი ქვეყნის უსაფრთხოებისა და სტაბილურობის განმტკიცებაში. ნატოში საქართველოს გაწევრიანებას ემსახურება თანამშრომლობის ისეთი ფორმაგები, როგორიცაა ნატო-საქართველოს კომისია და ყოველწლიური სამოქმედო გეგმა, ერთობლივი სამხედრო წვრთნები და სამშვიდობო ოპერაციებში მონაწილეობა.

ქვეყნის პოლიტიკური და ეკონომიკური წინსვლის უზრუნველსაყოფად, ასევე, სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია ევროკავშირთან დაახლოება. ამ კუთხით აღსანიშნავია აღმოსავლეთ პარტნიორობის პროგრამის ფარგლებში საქართველოს წარმატებული მონაწილეობა. ხაზგასასმელია მუშაობა ევროკავშირთან ასოცირების ხელშეკრულებაზე, ღრმა და ყოვლისმომცველ ვაჭრობაზე მოლაპარაკებების დაწყება, ევროკავშირთან ვიზების გამარტივების პროცესის დასრულება და დიალოგის დაწყება უვიზო რეჟიმის შესახებ.

ყოველივე ეს ის ფუნდამენტია, რომელსაც პერსპექტივაში უნდა მოჰყვეს ქვეყნის სრულფასოვანი ინტეგრაცია ევროპის თავისუფალ ერთა ოჯახში.

ამასთან ერთად, აღმოსავლეთ პარტნიორობის ევროპული ინიციატივა მნიშვნელოვანი პლატფორმაა ჩვენი ქვეყნის კიდევ ერთი სტრატეგიული პრიორიტეტის, რეგიონული კავშირურთიერთობებისა და ინტეგრაციის განსახორციელებლად. საქართველოს სასიცოცხლო სივრცე შავი ზღვის არეალი და კავკასიაა. შესაბამისად, ამ რეგიონში არსებული უსაფრთხოების პრობლემატიკის დაძლევაზე ზრუნვა და კულტურულ-ეკონომიკური და პოლიტიკური თანამშრომლობის ხელშეწყობა ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის ამოცანად რჩება.

19. სტრატეგიული თანამშრომლობა: როგორ ჩვენი ურთიერთობები/აღიარება/აქტიურობა იმართება სტრატეგიული, მათ შორის, სამხედრო-სტრატეგიული პარტნიორობისა და თანამშრომლობის ფორმირებასა ან განმტკიცებაზე? რა ნაბიჯებს გადავდგამთ ამ მხრივ? როგორი ჩვენი/ბაიპასი/აღიარება/აქტიურობა წარმოგიბენიათ საქართველოს მთავარ სტრატეგიულ პარტნიორად?

ამერიკის შეერთებული შტატები საქართველოს მთავარი სტრატეგიული პარტნიორია. ეს თანამშრომლობა ეფუძნება საერთო ფასეულობებსა და ინტერესებს: შეერთებული შტატები გამოხატავენ და ახორციელებს ჩვენი ქვეყნის თავისუფლების, გერმანიული მთლიანობისა და სუვერენიტეტის, ისევე, როგორც ეკონომიკური კეთილდღეობის მხარდაჭერას, იგია, აგრეთვე, თავისუფლების იდეალების გამაგრებელი და ქომაგი მთელ მსოფლიოში.

შესაბამისად ნაციონალური მოძრაობა მიიჩნევს, რომ თანამშრომლობა შეერთებულ შტატებთან არის საგარეო პოლიტიკის ერთ-ერთი უმთავრესი მიმართულება. ჩვენთვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია აშშ-თან თანამშრომლობა დემოკრატიის ხელშეწყობის, უსაფრთხოების და ეკონომიკის სფეროში. განსაკუთრებით აღსანიშნავია აშშ-ის მხარდაჭერა

ოკუპირებული გერიგორიების დეოკუპაციის საკითხში. ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა დაინტერესებულია პოლიტიკური და ეკონომიკური თანამშრომლობის გაღრმავებით, მათ შორის, მოლაპარაკებებით შეერთებულ შტატებთან თავისუფალი ვაჭრობის თაობაზე.

ერთობლივმა ენერგეტიკულმა, საგრანსპორტო და საკომუნიკაციო პროექტებმა ხელი შეუწყო სტრატეგიული პარტნიორობის ჩამოყალიბებას აზერბაიჯანსა და საქართველოს შორის. ეს პროექტები ხელს უწყობს ორი ქვეყნის სტაბილურობასა და კეთილდღეობას. აზერბაიჯანთან თანამშრომლობა მნიშვნელოვანია ქვეყნის საგრანზიგო ფუნქციის გასაძლიერებლად. ორ ქვეყანას შორის კავშირი არა მხოლოდ ეკონომიკური კეთილდღეობის მიღწევას, არამედ რეგიონში სტაბილურობის განმტკიცებას ემსახურება. ჩვენი მიზანია საქართველო-აზერბაიჯანის საგრანზიგო პოტენციალის სრულად ათვისება და ორმხრივი ურთიერთობების გაძლიერება.

თურქეთი საქართველოს წამყვანი რეგიონული პარტნიორია. ორ ქვეყანას შორის ჩამოყალიბდა მჭიდრო პოლიტიკურ-ეკონომიკური, სავაჭრო, ენერგეტიკული და საგრანსპორტო კავშირები. საქართველო დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს უსაფრთხოებისა და თავდაცვის სფეროში თურქეთთან ურთიერთობის განვითარებას, იგი, როგორც ნატოს წევრი მემობელი ქვეყანა, საქართველოს სამხედრო პარტნიორია.

უკრაინა საქართველოს ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი სტრატეგიული პარტნიორია ეკონომიკურ საკითხებში. ჩვენ მივესალმებით უკრაინის მონაწილეობას ევროკავშირის „აღმოსავლეთის პარტნიორობაში“.

საქართველოსთვის მნიშვნელოვანია ისტორიულ და კულტურულ გამოცდილებაზე, ასევე, პრაგმატულ სამეზობლო ინტერესებზე დამყარებული თანამშრომლობა სომხეთთან.

ამ და სხვა რეგიონულ თუ გლობალური ვაჟლენის მქონე დემოკრატიულ სახელმწიფოებთან თანამშრომლობა აისახება და ემსახურება რეგიონულ და მესახელმწიფოებრივ დემოკრატიულ ინსტიტუტებთან საქართველოს ინტეგრაციას. ნატოში გაწევრიანება საქართველოსთვის უმნიშვნელოვანესი საგარეო-პოლიტიკური ამოცანაა. ალიანსში გაწევრიანება უზრუნველყოფს რეგიონში უსაფრთხოებისა და სტაბილურობის შენარჩუნებასა და განმტკიცებას, ქვეყნის დემოკრატიული მონაპოვრის დაცვას. ნატოში გაწევრიანებასთან დაკავშირებული რეფორმები ხელს უწყობს ქვეყნის დემოკრატიულ განვითარებასა და თავდაცვისუნარიანობის ამაღლებას. როგორც ითქვა, საქართველო თანამშრომლობს ალიანსთან სხვადასხვა ფორმატში და წვლილი შეაქვს სამშვიდობო ოპერაციებში, რაც შემდგომი თანამშრომლობის გაძლიერებასა და გაღრმავებას უწყობს ხელს.

20. რეგიონული თანამშრომლობა: რა საბარაქო პოლიტიკის ბატარებას აკირებთ სამხრეთი კავკასიასა და შავი ზღვის აუზში?

ნაციონალური მოძრაობა მიიხნევს, რომ საქართველომ განსაკუთრებული მნიშვნელობა უნდა მიანიჭოს მემობელ ქვეყნებთან თანამშრომლობას. თავისი პოლიტიკური და ეკონომიკური ნაბიჯებით ხელი შეუწყოს სამხრეთ კავკასიის გადაქცევას ეკონომიკურად მიმზიდველ, მშვიდობიან და უსაფრთხო რეგიონად. უდიდესი მნიშვნელობა აქვს სამხრეთ კავკასიის სამომავლო განვითარებასთან დაკავშირებით ერთობლივი მიდგომების ჩამოყალიბებას. სამხრეთი თანამშრომლობისთვის მუშაობა, ერთიანი ეკონომიკური სივრცის შექმნა და საერთო ბაზრის განვითარება მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს რეგიონის სტაბილურობასა და კეთილდღეობას. არსებული წინააღმდეგობების მიუხედავად, სამხრეთ კავკასიის სამ ქვეყანას შორის არსებობს ისეთ საკითხებში თანამშრომლობის პოტენციალი, როგორებიცაა ერთობლივი ძალისხმევა საერთაშორისო გერორიზმის, ორგანიზებული დანაშაულისა და ნარკოგრაფიკის წინააღმდეგ ბრძოლა და ეკოლოგიური მდგომარეობის გაუმჯობესებისთვის ერთობლივი ღონისძიებების შემუშავება. აღნიშნული ურთიერთობები გრძელვადიან პერსპექტივაში ხელს შეუწყობს სამხრეთ ეკონომიკურ თანამშრომლობას და პოლიტიკურ დიალოგს. რეგიონში მსხვილი ეკონომიკური პროექტების განხორციელებას, ეკონომიკური მნიშვნელობის გარდა, უსაფრთხოების განმტკიცების ფუნქციაც აქვს, რაც გამოიხატება ნდობის ამაღლებით, თანამშრომლობის განვითარებით და მდგრადი ბიზნესპარტნიორობის ჩამოყალიბებით. რეგიონის უსაფრთხოებას ხელს უწყობს სამი უმნიშვნელოვანესი რეგიონული ენერგეტიკული პროექტი ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანის ნავთობსადენი, ბაქო-სუფსის და ბაქო-თბილისი-ერზერუმის გამსადენები. ასევე, სხვა ქვეყნებთან ერთად საქართველოსა და აზერბაიჯანის ინტერესია ნაბუკო,ევრაზიული ნავთობის საგრანსპორტო დერეფნის,თე-

თრი ნაკადისა და I-ს პროექტების რეალიზაცია მათში აზერბაიჯანისა და ცენტრალური აზიის ქვეყნების რესურსების მოზიდვითა და საქართველო-აზერბაიჯანის საგრანზიტო პოტენციალის სრულად გამოყენებით.

საქართველო, აგრეთვე, განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს რუსეთის ფედერაციის მომიჯნავე რეგიონებთან, კავკასიის ერთიანი სხეულის განუყოფელ ჩრდილო კავკასიურ ნაწილთან კონტაქტების ხელშეწყობას. საამისოდ საქართველოს პარლამენტმა, ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის ფრაქციის ინიციატივით, მიიღო ჩრდილოეთ კავკასიასთან თანამშრომლობის სტრატეგია. ჩვენი ამოცანაა, საერთაშორისო სამართლის ფუნდამენტური პრინციპების ფარგლებში, ხელი შევუწყოთ საქართველოს მოქალაქეებისა და ჩრდილო კავკასიელთა ეკონომიკურ და კულტურულ კონტაქტებს. ჩვენ, ასევე, მივიჩნევთ, რომ სტაბილურობის და ადამიანის უფლებათა პატივისცემის მიღწევა ჩრდილოეთ კავკასიაში საქართველოს ხანგრძლივადიან სტრატეგიულ ინტერესს წარმოადგენს.

როგორც აღინიშნა, საქართველოსთვის მეტად აქტუალურია ორმხრივი თუ მრავალმხრივი თანამშრომლობა შავი ზღვის აუზის ქვეყნებთან. ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა თვლის, რომ საქართველომ უნდა შეინარჩუნოს და მაქსიმალურად გაზარდოს სტრატეგიული პარტნიორობის შესაძლებლობები უკრაინასთან. საქართველო და უკრაინა თანამშრომლობენ საგარეო პოლიტიკისა და უსაფრთხოების სფეროებში არა მხოლოდ ორმხრივ, არამედ მრავალმხრივ ფორმატებშიც.

თურქეთი საქართველოს ყველაზე დიდი სავაჭრო და ეკონომიკური პარტნიორია. საქართველოსა და თურქეთს შორის მოქმედებს თავისუფალი ვაჭრობისა და უვიზო მიმოსვლის რეჟიმები. ეკონომიკური ურთიერთობების გაღრმავებას და ენერჯეტიკული, საგრანსპორტო და სხვა პროექტების წარმატებით განხორციელებას ორივე ქვეყნისთვის სტრატეგიული მნიშვნელობა აქვს. საქართველო და თურქეთი თანამშრომლობენ ისეთ რეგიონულ პროექტებში, როგორებიცაა ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანის ნავთობსადენი და ბაქო-თბილისი-ერზერუმის გამსადენი. ასევე, მნიშვნელოვანია დაგეგმვისა და განხორციელების პროცესში მყოფი რეგიონული ენერჯეტიკული და საგრანსპორტო პროექტები, თეთრი ნაკადი და ბაქო-თბილისი-ყარსის სარკინიგზო მაგისტრალი. ჩვენ მივიჩნევთ, რომ, ასევე, მნიშვნელოვანია კულტურის სფეროში ურთიერთ თანამშრომლობის გაღრმავება.

21. უსაფრთხოების პოლიტიკა: როგორ წარმოგიბეზინიათ საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების ძირითადი არქიტექტურა/პრინციპები?

ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის მიზანია, უზრუნველყოს საქართველოს მოქალაქეებისა და ინსტიტუტების უსაფრთხოება საერთაშორისო საზოგადოების მიერ აღიარებული სახელმწიფო საზღვრების ფარგლებში. ამ მიზნის მისაღწევად ჩვენ ვხელმძღვანელობთ საერთაშორისო სამართლის ნორმებითა და პრინციპებით.

ერთიანი ნაციონალური მოძრაობას მიაჩნია, რომ საქართველოს უსაფრთხოებისთვის უმნიშვნელოვანესია გერიგორიული მთლიანობა, რომელსაც საფრთხეს უქმნის რუსეთის ფედერაცია. ოკუპირებულ გერიგორიებზე რუსეთის სამხედრო ძალების ყოფნა, სამხედრო ბაზების მშენებლობა და მათი პოტენციალის ზრდა ნიადაგს უქმნის პროვოკაციებს. ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა, ასევე, მიიჩნევს, რომ რუსეთის ფედერაციის მიერ აფხაზეთისა და ცხინვალის რეგიონის დამოუკიდებლობის აღიარება, ისევე, როგორც ამ აღიარებისა და ოკუპაციის საფარქვეშ აქ მიმდინარე ანექსიონისგური პოლიტიკა, საერთაშორისო სამართლის უხეში დარღვევაა. შესაბამისად, ჩვენი ქვეყნის უსაფრთხოების პოლიტიკის უმთავრესი ამოცანა არსებული ვითარების შეცვლა და ოკუპირებული გერიგორიების დანარჩენ საქართველოსთან ინტეგრირებაა. საქართველოს თანამშრომლობა შეერთებულ შტატებთან, ევროკავშირთან და რეგიონული უსაფრთხოებისა და დემოკრატიული პრინციპების ხელშეწყობის ორგანიზაციების ფარგლებში (ეუთო, ევროპის საბჭო) და ჩრდილო-ატლანტიკური ალიანსში გაწევრიანებისკენ მიმართული ძალისხმევა ქვეყნის უსაფრთხოების უმთავრესი პრობლემების ეგაპობრივი გადაწყვეტის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი გარანტია.

ჩვენი ქვეყნის უსაფრთხოებისთვის მნიშვნელოვანია საქართველოს დემოკრატიული განვითარება და ქვეყანაში კანონის უზენაესობა. სხვაგვარად შეუძლებელია როგორც ქვეყნის

მოქალაქეთა ძირეული უფლებების და ინტერესების დაცვა, ისე, დემოკრატიულ სამყაროში სრულფასოვანი ინტეგრაცია. ერთიან ნაციონალურ მოძრაობას, აგრეთვე, მიაჩნია, რომ ქვეყნის უსაფრთხოებისა და კანონის უზენაესობისთვის აუცილებელია ბრძოლა გლობალური საფრთხის, ტერორიზმის, გრეფიკინგისა და ნარკოტიკული დანაშაულებების წინააღმდეგ.

ენერგოსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად აუცილებელია ქვეყნის ენერგოდამოუკიდებლობის განმტკიცება, რომლის პარალელურადაც უნდა მოხდეს სუფთა ენერჯის წყაროების განვითარება, შესაბამისი ინფრასტრუქტურის შექმნა და ბირთვული იარაღის გაუვრცელებლობის ხელშეწყობა.

ბიუჯეტის განაწილება:

2013-2016 წლებში სახელმწიფო ბიუჯეტი, პრიორიტეტების მიხედვით, შემდეგნაირად გადანაწილდება:

ხელმისაწვდომი, ხარისხიანი ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა	35%
განათლება, მეცნიერება და პროფესიული მომზადება	15%
რეგიონული განვითარება, ინფრასტრუქტურა და ტურიზმი	15%
თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება	13%
სოფლის მეურნეობა	12%
მაკროეკონომიკური სტაბილურობა და საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესება	2%
ქვეყნის ინსტიტუციური განვითარება და მისი ინტერესების სამართლებრივი მხარდაჭერა	2.5%
იძულებით გადაადგილებულ პირთა და მიგრანტთა სახელმწიფო მხარდაჭერა და რეინტეგრაციის ხელშეწყობა	1%
კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი	2%
სხვა დანარჩენი	2.5%

შიდა პოლიტიკა

1. კონსტიტუცია და პოლიტიკური სისტემა: როგორია თქვენი დამოკიდებულება საქართველოს კონსტიტუციის და სახელმწიფო მოწყობის მიმართ? აპირებთ თუ არა რაიმე მნიშვნელოვანი ცვლილება(ებ)ის ინიცირებას?

კონსტიტუციაში შეტანილი ცვლილებების შედეგად ჩამოყალიბდა მმართველობის სისტემა, რომელშიც მთლიანად დარღვეულია ხელისუფლების დანაწილების პრინციპი.

შემცირდა მოსამართლეთა ასაკობრივი ცენზი და არ არსებობს მათი აუცილებელი კარიერული წინსვლის პრინციპი; პოლიტიკებულობა იუსტიციის უმაღლესი საბჭო.

პარლამენტის არჩევნების სისტემა არ შეესაბამება საერთაშორისო სტანდარტებს.

კონსტიტუცია არაფერს ამბობს პროკურატურის ფუნქციასა და უფლებამოსილებაზე, რამაც გამოიწვია მისი უკიდურესად პოლიტიკებობა და ხელისუფლების რეპრესიულ აპარატად გადაქცევა.

გაუქმდა სამხედრო ძალების, პოლიციისა და სახელმწიფო უშიშროების უწყებათა გაერთიანების აკრძალვა, რამაც გამოიწვია ძალის მეტად სახიფათო კონცენტრაცია.

განსაზღვრული არ არის ადგილობრივი თვითმმართველობის სისტემა.

ჩვენი პროგრამით გათვალისწინებულია:

ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის კონსტიტუციური უზრუნველყოფის გაძლიერება;

ქართულ ოცნებაში“ შემავალი სუბიექტების უმრავლესობა უპირატესობას ანიჭებს საპარლამენტო მმართველობას. ამასთან, საბოლოო გადაწყვეტილება კონსტიტუციური მოწყობის თაობაზე მიღებული იქნება ფართო სამოქალაქო შეთანხმების საფუძველზე. ეს უზრუნველყოფს იმას, რომ გადაწყვეტილების მიღებისას მაქსიმალურად იქნება გათვალისწინებული ყველა გონივრული მოსაზრება და ინტერესი.

საპარლამენტო ოპოზიციის მნიშვნელობის გაზრდა – მაგალითად, ადამიანის უფლებათა დაცვისა და პეტიციის კომიტეტების თავმჯდომარეები, ისევე, როგორც ღრობითი საგამოძიებო კომისიის თავმჯდომარე და წევრთა ნახევარზე მეტი, საპარლამენტო ოპოზიციის წარმომადგენლები უნდა იყვნენ;

პარლამენტის არჩევნების საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი სისტემის შემოღება;

მოსამართლეთა ასაკობრივი ცენზის გაზრდა და მათი კარიერული წინსვლის პრინციპის დაწესება; იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს დაკომპლექტების ისეთი წესის შემოღება, რომელიც გამორიცხავს მის პოლიტიკებობას;

საკონსტიტუციო სასამართლოს უფლებამოსილების გაფართოება და კონსტიტუციურ სარჩელთა განხილვის ვადების შემცირება;

იმპიჩმენტის წესით თანამდებობიდან გადაყენების პროცედურის გამარტივება;

პროკურატურის ფუნქციისა და ადგილის კონსტიტუციით იმგვარად განსაზღვრა, რომ იგი იქნეს დამოუკიდებელი, არაპოლიტიკებულ სამართალდაცვის ორგანოდ;

იმ უწყებათა შერწყმის ან სხვაგვარი გაერთიანების აკრძალვა, რომლებიც პასუხისმგებელია სამხედრო ძალებზე, სახელმწიფო უშიშროებასა და პოლიციაზე;

სახალხო დამცველის დამოუკიდებლობის გაზრდა და პარლამენტის დავალებულება, შეაფასოს მისი რეკომენდაციების განხორციელების მიზანშეწონილობა;

ადგილობრივი თვითმმართველობის სისტემისა და სხვადასხვა დონის ორგანოთა უფლებამოსილებების განსაზღვრა სუბსიდირების პრინციპის დაცვით;

კონსტიტუციის სტაბილურობის უზრუნველყოფა – არსებითად უნდა გართულდეს კონსტიტუციის გადასინჯვის წესი.

2. განათლება: როგორია თქვენი ხელვა განათლების პოლიტიკის მიმართ და რას გვთავაზობთ დაწყებითი, საშუალო, პროფესიული და უმაღლესი განათლების ხარისხის გასაუმჯობესებლად?

განათლების სტრატეგია მიზნად ისახავს ინდივიდისთვის ცოდნის დაუფლებისა და უნარების გამომუშავების თანაბარი შესაძლებლობების შექმნას.

მოხდება განათლების სისტემის დეპოლიტიზება.

განათლების სისტემა დაეფუძნება დემოკრატიულ ღირებულებებს, გათავისუფლდება ავტორიტარული მმართველობისა და პირად ერთგულებაზე დამყარებული მართვის პრინციპებისგან; უზრუნველყოფილი იქნება საგანმანათლებლო დაწესებულებების ავტონომიის მაღალი ხარისხი. შეიცვლება მანდატურის ინსტიტუტის შინაარსი - მანდატური დაიცავს სკოლის უსაფრთხოებას, როგორც სკოლის თანამშრომელი. აღიკვეთება სტუდენტურ თვითმმართველობაზე გემოქმედების მექანიზმები, რომლებიც პოლიტიკური ინტერესების განხორციელებას ისახავს მიზანს.

შეიქმნება განათლების სისტემის ეფექტიანი მართვის მექანიზმები.

განათლების სისტემის მართვა დაეფუძნება შედეგზე ორიენტირებულ სტრატეგიულ დაგეგმვას. განისაზღვრება და გაიმრდება ადგილობრივი თვითმმართველობის როლი განათლების სფეროში. უზრუნველყოფილი იქნება მასწავლებლის, პროფესორის, მეცნიერის შრომის უფლების დაცვა. კანონით დადგინდება, რომ საგანმანათლებლო დაწესებულებათა ხელმძღვანელებს უნდა ჰქონდეთ პედაგოგიური, აკადემიური და/ან სამეცნიერო გამოცდილება. განხორციელდება განათლების სისტემის მიუკერძოებელი ყოველწლიური მონიტორინგი და უზრუნველყოფილი იქნება შესაბამისი ღოკუმენტების საჯაროობა.

შეიქმნება განათლების დაფინანსების ეფექტიანი მექანიზმები.

გაიმრდება განათლების ხარჯები სახელმწიფო ბიუჯეტიდან. მნიშვნელოვნად მოიმატებს პედაგოგთა შრომის ანაზღაურება, ამალდება მათი სოციალური სტატუსი და გაიმრდება მათი პრესტიჟი. განათლების დაფინანსების „ვაუჩერული“ წესი შეიცვლება საბაზო დაფინანსების გამჭვირვალე წესით.

გაიმრდება განათლების ხელმისაწვდომობა.

თითოეულ მოქალაქეს ექნება განათლების მიღების თანაბარი შანსი. სოფლებისა და ქალაქებისთვის დაწესდება სკოლის გერიტორიული ხელმისაწვდომობის სტანდარტები. სტუდენტებისთვის შემუშავდება გრძელვადიანი დაკრედიტების, მიზანმიმართული სოციალური დახმარებისა და განათლების ფინანსური ხელმისაწვდომობის სხვა მექანიზმები.

ამალდება განათლების ხარისხი.

განათლების ხარისხი იქნება საგანმანათლებლო დარგში ქართული ისტორიული გამოცდილებისა და დასავლური სტანდარტების შესაბამისი. შემუშავდება და მოქმედებას დაიწყებს განათლების ხარისხის შეფასების, საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობის, პრესტიჟისა და ნდობის ამალლების ხელშემწყობი მექანიზმები. ავტორიზაცია/აკრედიტაციისას გამოყენებული იქნება საჭირო გამოძვადი და ობიექტური ინდიკატორები. არსებითად გადაისინჯება ეროვნული სასწავლო გეგმა. სკოლას დაუბრუნდება აღმზრდელობითი ფუნქცია. გაუქმდება პირველივე კლასიდან უცხოური ენისა და კომპიუტერის სწავლება, აგრეთვე, სწავლება კომპიუტერის მეშვეობით.

ამალდება უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების სამეცნიერო პოტენციალი.

შეიქმნება უმაღლესი განათლებისა და მეცნიერების ინტეგრაციის ხელშემწყობი ეფექტიანი სამართლებრივი, ინსტიტუციური და ფინანსური მექანიზმები. განხორციელდება უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებათა სამეცნიერო საქმიანობის საბაზო დაფინანსების სახელმწიფო პროგრამა.

3. დასაქმება: რა ნაბიჯებს გადალგაბთ უმუშევრობის დასაქმევად?

ჩვენ მიერ შემუშავებული დასაქმების პოლიტიკა ეფუძნება ადამიანის უფლებების დაცვის, შრომის თავისუფლებისა და ღირსეული საარსებო პირობების შექმნის პრინციპებს.

ამ პოლიტიკის განხორციელების შემთხვევაში თითოეულ ადამიანს გაუჩნდება შესაძლებლობა:

- მოძებნოს თავისი კვალიფიკაციისა და გამოცდილების შესაბამისი სამუშაო ადგილი და მოახდინოს საკუთარი შესაძლებლობების რეალიზაცია;
- მიიღოს დამატებითი შემოსავლები და გაიუმჯობესოს სოციალური მდგომარეობა.

შედეგად:

- შემცირდება მოსახლეობის მასობრივი გასვლა საზღვარგარეთ;
- შემცირდება სოციალური გაჭირვების ნიადაგზე ჩაღვნილ დანაშაულთა რიცხვი და ოჯახური კონფლიქტები;
- გაუმჯობესდება დემოგრაფიული მდგომარეობა.

სამუშაო ადგილების შესაქმნელად მნიშვნელოვანია ეკონომიკის რეალური სექტორის განვითარება და ინვესტიციები იმ სფეროებში, რომლებშიც უნდა შეიქმნას სამუშაო ძალის მოთხოვნა. ჩვენი ხედვები ორიენტირებულია ადამიანების კვალიფიკაციის ამაღლებაზე, რათა სამუშაო ძალა გახდეს თანამედროვე ტექნოლოგიური მოთხოვნებისა და ინოვაციური განვითარების შესაბამისი.

დასაქმებაზე ორიენტირებული პოლიტიკა გულისხმობს ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკის რეალურ განვითარებას. ეკონომიკურმა პოლიტიკამ უნდა უზრუნველყოს სოფლის მეურნეობის, მასთან დაკავშირებული გადამამუშავებელი დარგების, მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარება. ამ მიზნით ჩამოყალიბდება საოჯახო და მცირე ბიზნესის განვითარების ფონდი. მნიშვნელოვანი ამოცანაა შრომის ბაზრის სტრუქტურაში დაქირავებით მომუშავეთა რიცხვის განუხრელი ზრდა, აგრეთვე, თვითდასაქმებულთა წილის შემცირება ცალკეულ სექტორებში (ძირითადად, აგრარული სექტორი) კოოპერაციის, კომერციალიზაციის ღონის ბრდისა და ტექნოლოგიური განვითარების შედეგად.

ჩვენი ერთ-ერთი უმთავრესი ამოცანაა ეფექტიანი და ცივილიზებული შრომის ბაზრის ჩამოყალიბება. შრომის კანონმდებლობის ევროპულ კანონმდებლობასთან ჰარმონიზაცია ამ ამოცანის შესრულების მნიშვნელოვანი კომპონენტია.

კანონმდებლობის ჰარმონიზაციისა და ცივილიზებული შრომის ბაზრის ფორმირებისთვის საჭიროა:

- ახალი შრომის კანონმდებლობის შემუშავება და მიღება;
- შრომის კანონმდებლობის რეფორმირება ეკონომიკაში შრომითი რესურსების ეფექტიანი განთავსებისა და გამოყენებისთვის დასაქმებულთა ძირითადი უფლებების მკაცრად დაცვით (შრომის სამართლიანი ანაზღაურების უფლება, სამუშაოდან დაუსაბუთებელი დათხოვნისგან დაცვის უფლება, გაფიცვის უფლება და სხვ.);
- უმუშევართა აღრიცხვის საინფორმაციო ბანკის შექმნა იმისათვის, რომ მოხდეს მათი გადამზადება და შესაბამისი სამუშაოს შეთავაზება;
- სახელმწიფოს მხრიდან უმუშევრების მხარდაჭერი ღონისძიებების ეფექტიანობის გაზრდა;
- სოციალური დიალოგისა და სოციალური პარტნიორობის ეფექტიანი სისტემის უზრუნველყოფა.

4. ჩანაწერი: რა პოლიტიკის და კონკრეტული ღონისძიებების განხორციელებას გეგმავენ ჩანაწერის ხარისხის ამაღლებისა და მისი ხელმისაწვდომობისთვის?

საქართველოს ყველა მოქალაქე უზრუნველყოფილი იქნება სამედიცინო დაზღვევის უნივერსალური საბაზისო პაკეტით.

ეს პაკეტი უზრუნველყოფს ხარისხიანი სამედიცინო მომსახურების ხელმისაწვდომობას, ფინანსური რისკებისგან დაცვას, დაავადებათა პრევენციასა და გადაუდებელ მკურნალობას.

ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის დაფინანსების გაუმჯობესებისთვის შემოღებული იქნება მსოფლიოში აპრობირებული მექანიზმები. შეიქმნება არასახელმწიფო არამომგებიანი ინსტიტუტი, რომელიც მოახდენს თანხების ადმინისტრირებას, მიმწოდებლების (ექიმები, საავადმყოფოები) შერჩევას და დაფინანსებას. მისი საბჭო დაკომპლექტდება სახელმწიფოს, პაციენტების, ექიმების, სადაზღვევო და არასამთავრობო ორგანიზაციების (მათ შორის, პროფკავშირების) წარმომადგენლებისგან.

კერძო სადაზღვევო კომპანიები ჩაბმული იქნება დამატებითი, ბაზისური კალათით გათვალისწინებულზე მეტი მომსახურების გაწევაში. საქართველოს ჰოსპიტალური სექტორი წარმოდგენილი იქნება სახელმწიფო, მუნიციპალური და კერძო ჰოსპიტლებით.

სახელმწიფოს მიერ განსაზღვრულ და დაფინანსებულ ბაზისური სარგებლის კალათში შევა სხვადასხვა მომსახურება, რომელიც სრულად დაფინანსდება ჯანმრთელობის დაზღვევის

პოლისით:

- ამბულატორიული მომსახურება (ოჯახის/სოფლის ექიმი და სპეციალისტები);
- მოსახლეობის პროფილაქტიკური გამოკვლევები (სკრინინგი) და იმუნიზაცია (აცრა);
- სასწრაფო სამედიცინო დახმარება;
- ჰოსპიტალური მომსახურება (მათ შორის, გულის სისხლძარღვთა სტენტირება, შუნტირება);
- ორსულთა მოვლა და მშობიარობა;
- უშვილობის დიაგნოსტიკა და მკურნალობა;
- ონკოლოგიურ დაავადებათა მკურნალობა (მათ შორის, სხივური თერაპია, ქიმიოთერაპია);
- გადაუდებელი სტომატოლოგია;
- მედიკამენტები - პირველადი მოხმარების (ესენციური) მედიკამენტები 50%-იანი ფასდაკლებით.

ამასთან ერთად, გაგრძელდება ჯანდაცვის სპეციალიზებული მიმართულებების პროგრამული დაფინანსება, კერძოდ :

- დიაბეტის პროგრამა (დაფინანსება გაორმაგდება ბიუჯეტიდან);
- ფსიქიკური ჯანმრთელობის პროგრამა (დაფინანსება გაორმაგდება ბიუჯეტიდან);
- ანტირაბიული (ცოფის საწინააღმდეგო) დახმარების პროგრამა (დაფინანსება გაორმაგდება ბიუჯეტიდან);
- უსაფრთხო სისხლის პროგრამა (დაფინანსება გაორმაგდება ბიუჯეტიდან);
- ტუბერკულოზის პროგრამა;
- აივ ინფექციის/შიდსის პროგრამა;
- დიალიზისა და თირკმლის გადანერგვის პროგრამა;
- ნარკომანიის პროგრამა;
- ეპიდემიოლოგიური ზედამხედველობის პროგრამა;
- ინკურაბელურ პაციენტთა პალიატიური მზრუნველობის პროგრამა;
- იშვიათი დაავადების მქონე ავადმყოფთა მკურნალობის პროგრამა;
- პროფესიულ დაავადებათა პრევენციის პროგრამა;
- უწყვეტი სამედიცინო განათლებისა და კვლევების ხელშეწყობის პროგრამა.

5. სოციალური უსაფრთხოება: რა ინიციატივებით (თუკი ასეთი ბაჰვით) ბამოლიხარო სოციალური უსაფრთხოების გაუმჯობესების მიზნით?

ჩამოყალიბდება დაგროვებითი საპენსიო სისტემა, რომლითაც პენსიის მიღების საფუძველი იქნება მოქალაქის საპენსიო შენაგანებით დაგროვებული სახსრები.

საქართველოში ამოქმედდება ევროკავშირის ქვეყნებში მოქმედი სახელმწიფო და არასახელმწიფო საპენსიო დაზღვევის უნიფიცირებულ კანონმდებლობაზე დაფუძნებული ახალი სისტემა, რომლის მეშვეობითაც თანდათანობით გავხდებით ევროპის სოციალური სივრცის ორგანული შემადგენელი ნაწილი. ახალი სისტემის საფუძველია მსოფლიოში აღიარებული ისეთი პრინციპები, როგორიცაა სამართლიანობა, სოლიდარობა და გარანტირებულობა.

კოალიცია „ქართული ოცნება“ იღებს ვალდებულებას, რომ ყველა კატეგორიის პენსიონერი მიიღებს პენსიას არანაკლებ საარსებო მინიმუმისა, რაც შესაბამისი კანონით იქნება გარანტირებული.

საპენსიო სისტემის ძირეულად გარდაქმნა, რაც ითვალისწინებს დაგროვებით პრინციპზე გადასვლას, დაეფუძნება სავალდებულო საპენსიო დაზღვევას. რეფორმის შედეგად, სისტემაში მნიშვნელოვან როლს კერძო საპენსიო ინსტიტუტები შეასრულებს. პენსიის ოდენობა დამოკიდებული იქნება სადაზღვევო სტაჟისა და სადაზღვევო შენაგანის ოდენობაზე. სახელმწიფოს ექნება გამოკვეთილი მარეგულირებელი ფუნქცია, რაც უზრუნველყოფს სისტემის სტაბილურობას. გარდა ამისა, არასრული სტაჟისა და არასაკმარისი სადაზღვევო შენაგანის მქონე მოქალაქეებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან დაენიშნებათ (ან შეევსებათ) სოციალური პენსია.

საარსებო მინიმუმს გაუტოლდება სახელმწიფო შრომითი (ასაკით) პენსია, I და II ჯგუფის შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა და მარჩენალდაკარგულთა, აგრეთვე, პოლიტრეპრესირებულთა, ჩერნობილის კატასტროფის შედეგად დაზარალებულთა და სხვა სპეციფიკური კონგინგენცის სახელმწიფო პენსია; აღმოიფხვრება დისკრიმინაცია, რომელიც

არსებობს 2005 წელს ძალიან სტრუქტურებიდან დათხოვნილი მოსამსახურეების საპენსიო უზრუნველყოფაში.

სოციალური დაცვის პრიორიტეტულ სფეროებად განვიხილავთ, აგრეთვე, სოციალურ დახმარებას ფულადი ფორმით და სოციალურ მომსახურებას.

გაორმაგდება სოციალური დახმარების ოდენობა უკიდურესად გაჭირვებულთათვის. გაიზრდება, აგრეთვე, დახმარების მიმღებთა რაოდენობა. სოციალური დახმარების სისტემა იქნება უნიფიცირებული ქვეყნის მასშტაბით. ამასთან, სოციალურად დაუცველ პირთა მდგომარეობის შეფასების, მათი მომსახურებისა და ადმინისტრირების ფუნქცია მუნიციპალურ ორგანოებს ექნებათ დელეგირებული.

სოციალური მომსახურების მნიშვნელოვანი შემადგენელი ნაწილი იქნება სპეციალიზებული დაწესებულებები - მზრუნველობამოკლებულ ბავშვთა, მოხუცებულთა და შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა სახლები და დღის სტაციონარები, აგრეთვე, სხვა სპეციალიზებული დაწესებულებები. ასეთი დაწესებულებების დაფინანსებისა და ადმინისტრირების ფუნქცია გადაეცემა რეგიონულ და მუნიციპალურ ხელისუფლებას.

6. აკონომიკა: როგორია თქვენი გეგმა აკონომიკური ზრდის უზრუნველსაყოფად? რა არის პრიორიტეტული თქვენს აკონომიკურ სტრატეგიაში და რა კონკრეტული ინიციატივები გაქვთ?

ჩვენ ვაღიარებთ თავისუფალი საბაზრო ეკონომიკის საყოველთაო პრინციპებს; ჩვენი სტრატეგია ემყარება თანამედროვე მიდგომებს, რომლებიც გამოკვეთს სახელმწიფოს როლს მოქალაქეთა სოციალური კეთილდღეობისა და სოციალური უსაფრთხოების უზრუნველყოფის საქმეში.

ქვეყნის განვითარებისთვის საჭიროა:

- ეკონომიკური პოლიტიკა დაეფუძნოს მდგრადი განვითარების მოდელს;
- სისტემური გრანსფორმაციის პროცესში საკვანძო როლი მიენიჭოს სახელმწიფოს, რომელმაც უნდა განსაზღვროს ქვეყნის განვითარების სტრატეგია, მისი უმთავრესი მიზნები და ინდიკატორები;
- სახელმწიფომ უზრუნველყოს სამართლიანი, თავისუფალი და კონკურენტული საბაზრო გარემოს შექმნა;
- მოხდეს ეკონომიკის სტრუქტურული მოდერნიზება, რომლის მიზანია საქართველოს ეკონომიკის გლობალური კონკურენტუნარიანობის უზრუნველყოფა, რაც დაემყარება ქვეყნის შედარებითი უპირატესობების გამოყენებას;
- მოხდეს იმპორტის ჩანაცვლება ადგილობრივი პროდუქციით და ექსპორტის სტიმულირება.

ჩვენი პოლიტიკის შედეგად:

- სოფლის მეურნეობა უზრუნველყოფს შრომითი რესურსების მნიშვნელოვანი ნაწილის სტაბილურ შემოსავალს, აგრეთვე, სასურსათო უსაფრთხოებასა და საექსპორტო პოტენციალის ზრდას;
- მცირე ბიზნესის განვითარება უზრუნველყოფს ქვეყნის ეკონომიკური კრიზისიდან გამოყვანას, უმუშევრობის შემცირებას, სიღარიბის დაძლევისა და სოციალური ფონის გაუმჯობესებას, ძლიერი საშუალო ფენის ჩამოყალიბებას;
- ბაზარი გათავისუფლდება მონოპოლიებისგან, რომლებიც ხელს უშლიან თავისუფალ მეწარმეობას და პირველადი მოხმარების საქონელსა და მომსახურებაზე არარეალურად მაღალი ფასების დაწესებით ითვისებენ შინამეურნეობების შემოსავლების მნიშვნელოვან ნაწილს.

თავისუფალ საბაზრო ეკონომიკაზე დაფუძნებული ჩვენეული ხედვის თანახმად:

- უნდა გაივლოს მკვეთრი ზღვარი ხელისუფლებასა და კერძო სექტორს შორის და მოხდეს მათი ფუნქციების რეალურად გამიჯვნა;
- საჯარო სექტორი უნდა იყოს მინიმალური, მაგრამ – ადეკვატური და ეფექტიანი მისთვის განსაზღვრული ფუნქციების შესრულებისას;
- ხელისუფლებამ ხელი არ უნდა შეუშალოს კერძო სექტორისა და ბაზრის თავისუფალ ფუნქციონირებას, რაც განმსაზღვრელია ადამიანების კეთილდღეობის ზრდისთვის. სახელმწიფოს აქტიური მიზნობრივი პოლიტიკისთვის შერჩეულია შემდეგი სფეროები:

1. სოფლის მეურნეობა;
2. მცირე და საშუალო მეწარმეობა;
3. სოციალური სექტორი.

ჩვენი პოლიტიკის მიზანია, რომ მოხმარებაზე ორიენტირებული ეკონომიკიდან გადავიდეთ დანაზოგებისა და კაპიტალიზაციის მრღამე დამყარებულ ეკონომიკაზე, რამაც განმსაზღვრელი როლი უნდა შეასრულოს გრძელვადიან პერიოდში ქვეყნის მდგრადი განვითარების საქმეში.

7. ეკონომიკა: როგორ აპირებთ ინფლაციის კონტროლს? რა მიზნობებს გააძლიერებთ ამისათვის?

- მოვახდენთ ინფლაციის რეალური მაჩვენებლის დადგენას;
- ინფლაციის დადგენილი მაჩვენებელი დაემყარება რეალურ გათვლებს და გახდება საქართველოს ეროვნული ბანკის მონეგარული პოლიტიკის გრძელვადიანი მიზნობრივი ორიენტირი;
- ფულად-საკრედიტო რეგულირების მიზნით, ეროვნული ბანკი აქტიურად გამოიყენებს მის ხელთ არსებულ მონეგარული რეგულირების ინსტრუმენტებს;
- სახელმწიფო ბიუჯეტის დაგეგმვის დროს გათვალისწინებული იქნება მონეგარული სტაბილურობის პრინციპი და ხარჯვითი პოლიტიკა იქნება გეგმაზომიერი;
- განისაზღვრება ფულად-საკრედიტო და სავალუტო პოლიტიკის ძირითადი პრიორიტეტები. ფულის მასა იქნება ეროვნული შემოსავლის მრდის შესაბამისი;
- საქართველოს ეროვნული ბანკი გათავისუფლდება პოლიტიკური წნეხისგან, იქნება რეალურად დამოუკიდებელი გადაწყვეტილებების მიღებისას და მისი ძირითადი მიზანი იქნება ქვეყანაში ფასების სტაბილურობის უზრუნველყოფა.

8. გადასახადები და ფისკალური პოლიტიკა: ბიზნესი, ალწეროთი თქვენი პოლიტიკა საბადასახადო და ფისკალურ რეკომენდაციებში და დაასახელოთ/განხილოთ თქვენი ინინიატივები (თუკი ასეთი გაქვთ) ამ მხრივ.

საბიუჯეტო რეფორმის მიმართულებები:

- საზოგადოების პრობლემების იდენტიფიცირებაზე ორიენტირებული ქმედითი მექანიზმის შემუშავება საბიუჯეტო პრიორიტეტების დასადგენად;
- ბიუჯეტის პროექტის გამოქვეყნება და საჯარო განხილვა;
- დამტკიცებული ბიუჯეტის გამარტივებული ფორმაგით გამოქვეყნება;
- აღმინისგრაციული ხარჯების ოპტიმიზაცია;
- საჯარო მოხელეების დაცვის ქმედითი მექანიზმების შემუშავება;
- ჩრდილოვანი ეკონომიკის მასშტაბების შემცირება და შედეგად საბიუჯეტო შემოსავლების მრდა;
- სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის გადაქცევა საბიუჯეტო პროცესის მონაწილედ, რომლის ძირითადი საქმიანობა იქნება შესაბამისობისა და ეფექტიანობის აუდიტის განხორციელება.

განხორციელებული რეფორმების შედეგად:

- საბიუჯეტო პრიორიტეტები დადგინდება მოსახლეობის მონაწილეობით;
- ბიუჯეტის ოპტიმიზაციით გამოთავისუფლება სოლიდური თანხები;
- შესაძლებელი გახდება მოსახლეობის კეთილდღეობის მრდაზე ორიენტირებული პროგრამების დაფინანსება;
- ჩრდილოვანი ეკონომიკის მაჩვენებლის შემცირებით გაიზრდება ბიუჯეტის შემოსავლითი ნაწილი.

საგადასახადო პოლიტიკის სრულყოფისთვის:

- უზრუნველყოფთ სამართლიანობის პრინციპზე დაფუძნებული დაბეგვრის მექანიზმების არსებობას;
- განვსაზღვრავთ საშემოსავლო გადასახადში დაუბეგრავ მინიმუმს, რომელიც საარსებო მინიმუმის ნიშნულის დონეზე იქნება დადგენილი. შემოვიღებთ ფიზიკური პირებისთვის გამოქვეითვის გონივრულ სისტემას (ჯანდაცვასთან, დაზღვევასა და პროფესიული საქმიანობისთვის).

ბის შესრულებასთან დაკავშირებული ხარჯები);

- მოვაწესრიგებთ მოგების გადასახადში გამოქვითვების სისტემას;
- გადავხედავთ აქციზური საქონლის ნომენკლატურას და, ძირითადად, დაიბეგრება ფუფუნების საგნები;
- გავაუქმებთ ქონების გადასახადში აფასების სისტემას და შევინარჩუნებთ რეალურ 1%-იან განაკვეთს;
- უზრუნველყოფთ სტაბილურ საგადასახადო გარემოს და არ დავუშვებთ საგადასახადო კანონმდებლობაში ხშირ ცვლილებებს;
- მოვაწესრიგებთ საგადასახადო კანონმდებლობაში ბუნდოვან და ორმაგი ინტერპრეტაციის შესაძლებლობის მომცემ დებულებებს, გავამარტივებთ საგადასახადო ნორმებს;
- უზრუნველყოფთ საგადასახადო დავების განხილვაში სახელმწიფოს დომინანტური როლის შემცირებას და ადმინისტრაციულ პალატაში სპეციალიზებული მოსამართლეების დანიშვნას;
- შევამცირებთ და გონივრულ ფარგლებში მოვაქცევთ ჯარიმებსა და საურავებს საგადასახადო და ადმინისტრირების სფეროში;
- შევამცირებთ ადმინისტრაციული ორგანოების მიერ გაწეული მომსახურების საფასურსა და ბაჟს;
- კანონით არ დავუშვებთ ახალმიღებული ცვლილებების მყისიერად ამოქმედებას და დავაწესებთ სულ ცოცხა ორთვიან ვადას მისი მიღებიდან ამოქმედებამდე.

9. სახელმწიფო ხარჯები: დაახლოებით სახელმწიფო ხარჯების თქვენთვის მისაღები პროპორცია მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში, თუკი ბამოკვეთილი გაქვთ ასეთი პოზიცია.

ჩვენ ვირჩევთ მცირე ზომის მთავრობის მოდელს, რომლის პირობებშიც ეკონომიკის განვითარება კერძო სექტორს და თავისუფალ საბაზრო ეკონომიკას უნდა დაეფუძნოს. საბიუჯეტო პოლიტიკა ხარჯების ეფექტიანობაზე იქნება ორიენტირებული. ყველა დონის ბიუჯეტის ჯამური ხარჯები იქნება მშპ-ის 30%-ის ფარგლებში.

10. სახელმწიფო ვალი და საბიუჯეტო დეფიციტი: როგორია თქვენი პოლიტიკა სახელმწიფო ვალისა და საბიუჯეტო დეფიციტის მიმართ? რა პოლიტიკას ბაბტარებთ ამ მიმართებით?

საგარეო ვალის ზრდა იმ შემთხვევაში იქნება გამართლებული, თუ მთავრობა ამ ფულად სახსრებს გამოიყენებს ისეთ სეგმენტებში, რომლებიც უზრუნველყოფს პირდაპირ ან ირიბ რენტაბელობას. ჩვენ არ დავუშვებთ საგარეო ვალების აღებას პოლიტიკური მიზნების ან არაგამჭვირვალე ღონისძიებების დასაფინანსებლად.

როგორც ცნობილია, საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციები ქვეყნის საგარეო ვალის შეფასებას ახდენენ შემდეგი მეთოდოლოგიით:

- საგარეო ვალის მოცულობის შეფარდება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში არ უნდა აღემატებოდეს 60%-ს. ამ ეტაპზე ეს მაჩვენებელი დაახლოებით 36%-ს შეადგენს. კოალიცია „ქართულ ოცნებას“ განსამზღვრული აქვს, რომ აღნიშნული მაჩვენებელი არ გასცდება 60%-ს.

- საერთაშორისო სავალუტო რეზერვების შეფარდება საგარეო ვალთან აჩვენებს, შეძლებს თუ არა ქვეყანა საგარეო ვალის მომსახურებას საკუთარი სავალუტო რეზერვების ხარჯზე. ამ შეფარდების მიხედვით, დღეს არსებული საერთაშორისო რეზერვების საშუალებით საგარეო ვალის, დაახლოებით, 65%-ის მომსახურება არის შესაძლებელი.

მონეტარული პოლიტიკა მიმართული იქნება საერთაშორისო სავალუტო რეზერვების ზრდისკენ;

- საგარეო ვალის დანახარჯების შეფარდება მთლიან შიდა პროდუქტთან, დაახლოებით, 3%-ს შეადგენს. იმ შემთხვევაში, თუ საგარეო ვალის მოცულობა დღევანდელ დონეზე დარჩა, აღნიშნული მაჩვენებელი არ გაიზრდება;

- საგარეო ვალის დანახარჯების შეფარდება ექსპორტთან მიმართებაში თითქმის ორჯერ აღემატება დასაშვებ საშუალო მაჩვენებელს და, დაახლოებით, 17%-ს შეადგენს.

საგარეო ვალების მომსახურებას და ახალი სესხების აღებას მკაცრად გააკონტროლებს მთავრობა და ეს პროცესები გამჭვირვალე იქნება საზოგადოებისთვის.

განვიღოთ წლებში სახელმწიფომ აღიარა საქართველოს მოქალაქეების მიმართ არსებული ვალდებულებები (მათ შორის, კოოპერაციული ბინათმშენებლობისა და სხვ.), როგორც სახელმწიფოს შიდა ვალი. თუმცა, სხვადასხვა პოლიტიკური დაპირებისა თუ ამ საკითხის კანონმდებლობით მოწესრიგების ცდის მიუხედავად, რაიმე სახის ქმედითი ნაბიჯები არ გადადგმულა.

აქედან გამომდინარე, დავიწყებთ მუშაობას იმისათვის, რომ მოხდეს სახელმწიფოს შიდა ვალის ინვენტარიზაცია და შეიქმნას დაფარვის რეალური მექანიზმი.

რაც შეეხება ბიუჯეტის დეფიციტის მოცულობას მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში, იგი არ იქნება 3%-ზე მეტი.

11. ეკონომიკა: ბისოვტი, დაასახელოთ კონკრეტული ეკონომიკური პარამეტრები, რომელთა მიხედვითაც 2016 წელს შესაძლებელი იქნება, შეფასდეს თქვენი ეკონომიკური და ფისკალური პოლიტიკის შედეგები.

- მშპ-ის მრდის ტემპი, მათ შორის, ერთ სულ მოსახლეზე;
- ინფლაციის დონე;
- უმუშევრობის დონე;
- კერძო და საჯარო სექტორში დასაქმებულთა თანაფარდობა;
- დაქირავებით დასაქმებულთა წილი მთლიანად დასაქმებულთა შორის;
- ჯინის ინდექსი;
- სიღარიბის დონე;
- მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის შემცირება და ექსპორტის მრდა;
- საბიუჯეტო შემოსავლების მრდა;
- შინამეურნეობების შემოსავლების მრდა;
- ადგილობრივი და უცხოური პირდაპირი ინვესტიციების მრდა.

12. თავდაცვის პოლიტიკა: როგორ წარმოგიგონიათ თავდაცვის ორბანიზაცია?

თავდაცვის სისტემის ორგანიზაცია კომპლექსური საკითხია და გულისხმობს ეროვნული უსაფრთხოების ინსტიტუტების (თავდაცვის სამინისტრო, უშიშროების საბჭო და ა.შ.) კოორდინირებულ მუშაობას. ქვეყანაში უნდა არსებობდეს თავდაცვის და, ზოგადად, უსაფრთხოების სისტემის განვითარების ერთიანი კონცეპტუალური ხედვა, რომელიც ჩამოყალიბებული უნდა იყოს შესაბამის უწყებრივ დოკუმენტებში. გარდა ამისა, უმნიშვნელოვანესია ისეთი საკითხები, როგორცაა თავდაცვის სისტემის სამოქალაქო-დემოკრატიული კონტროლი და უწყებებს შორის უფლება-მოვალეობათა გამიჯვნა. აუცილებელია სტრუქტურების კვალიფიციური, პროფესიონალი კადრებით დაკომპლექტება. თავდაცვის სამინისტრო უნდა გათავისუფლდეს პოლიტიკური წინხისგან და უზრუნველყოფილი უნდა იყოს მისი პოლიტიკური ნეიტრალიტეტი. ძალოვანი სტრუქტურების ფინანსური საქმიანობა, კანონით გათვალისწინებული ნორმების შესაბამისად, უნდა იყოს გამჭვირვალე. საზოგადოებისა და არასამთავრობო ორგანიზაციებისთვის ხელმისაწვდომი უნდა გახდეს თავდაცვის სამინისტროს დაფინანსების საკითხები.

აუცილებელია, აგრეთვე, შეიქმნას სამოქალაქო თავდაცვის სისტემის განვითარების ხედვა და გადაიდგას კონკრეტული ნაბიჯები აღნიშნული მიმართულებით.

13. იძულებით გადაადგილებული პირები: რა პოლიტიკას გააბარებთ იძულებით გადაადგილებული პირების სასოციალური და სამუშაო სივრცის უკეთ ორგანიზებისთვის?

- იძულებით გადაადგილებული პირებისა და ლგოლვილების ღირსეული დაბრუნებისთვის უნდა შეიქმნას ყველა წინაპირობა, ხელსაყრელი გარემო და უსაფრთხოების გარანტიები;
- შენარჩუნებული უნდა იყოს დევნილთა ისტორიული მესხიერება – ქართველების, აფხაზებისა და ოსების თანაცხოვრებით შეძენილი გამოცდილება, რაც მომავალში მათი მშვიდობიანი თანაცხოვრების საწინდარი გახდება;
- უნდა შეიქმნას სოციალური ადაპტაციის გეგმა საქართველოს ტერიტორიაზე

მცხოვრები იძულებით გადაადგილებული პირების სრულფასოვნად მონაწილეობისთვის ქვეყნის პოლიტიკურ და საზოგადოებრივ პროცესებში; საერთაშორისო და ადგილობრივი არასამთავრობო ორგანიზაციების მონაწილეობით უნდა მოხდეს დევნილთა ეკონომიკური მდგომარეობის აღწერა, რათა შემდგომში შეიქმნას მიზანმიმართული დახმარებისა და დასაქმების პროგრამები;

- დევნილთა მდგომარეობის, პრობლემების შესწავლისა და მათ მოგვარებაზე მუშაობის პროცესში საჭიროა თავად დევნილებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების უფრო აქტიური მონაწილეობა, ასევე, სამართლიანობისა და ადამიანის უფლებათა დაცვის პრინციპების გათვალისწინება.

14. ტერიტორიული მთლიანობის საკითხები: რა პოლიტიკის ბატარეას აპირებთ ტერიტორიული მთლიანობის აღსადგენად?

უნდა გავაცნობიეროთ, რომ არ არსებობს ამ კონფლიქტების სწრაფი, ძალისმიერი (სამხედრო), ცალმხრივი გადაჭრა. ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ ჩვენ კონფლიქტების მხოლოდ მშვიდობიანი მოგვარების მომხრე ვართ. ჩვენი სტრატეგია უნდა ეფუძნებოდეს უშუალო კონტაქტებს, პირდაპირ დიალოგს, ნდობის აღდგენას და შერიგებას აფხაზებსა და ოსებთან.

აუცილებელია პირდაპირი კონტაქტების, სახალხო დიპლომატიის, ორმხრივი და მრავალმხრივი კავშირების მხარდაჭერა. პირველ ეტაპზე ყურადღებას გავამახვილებთ ეკონომიკურ, ჰუმანიტარულ, განათლების, ჯანდაცვის, კულტურის სფეროებში თანამშრომლობაზე; ჩვენს დასავლელ პარტნიორებთან ერთად შევიმუშავებთ ომით გახლეჩილი ადგილობრივი მოსახლეობისთვის ერთობლივ ინფრასტრუქტურულ პროგრამებს. სწორედ ჩვენ ვიქნებით ასეთი პროგრამების ინიციატორი და ხელშემწყობი;

ამ პროცესში შესაძლებელია, გერმანიამ შეასრულოს მედიატორის როლი, აგრეთვე, კარგი იქნებოდა ვიშეგრადის ფონდის გამოყენება;

ამავე დროს, მაქსიმალური მხარდაჭერის მოსაპოვებლად, უნდა გააქტიურდეს მუშაობა საერთაშორისო თანამეგობრობის ყველა წევრ-სახელმწიფოსთან საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისა და სუვერენიტეტის ურღვევობის საკითხთან დაკავშირებით, რათა გაგრძელდეს ოკუპირებული ტერიტორიების არაღიარების პოლიტიკა;

კონფლიქტების რეგონებში ვითარების მონიგორინგის, ადამიანის უფლებათა დაცვისა და სამშვიდობო პროცესების აღდგენის მიზნით, გამოყენებული უნდა იყოს ყველა საერთაშორისო ფორმატი, კერძოდ, გაეროს უშიშროების საბჭოს, გენერალური ასამბლეისა და სპეციალიზებული სააგენტოების, ევროსაბჭოს, ეუთოს, ევროკავშირის ფორმატები. ამ თვალსაზრისით, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ქენევის მოლაპარაკებების პროცესისა და ევროკავშირის სადამკვირვებლო მისიის სრულფასოვანი ფუნქციონირება;

აუცილებელია თანმიმდევრული მუშაობის წარმართვა, კერძოდ, რუსეთთან პირდაპირი დიალოგის გზით, რეგონიდან რუსეთის სამხედრო ძალების გაყვანისა და იქ საერთაშორისო დამკვირვებლების დაბრუნების მიზნით.

15. უმცირესობათა უფლებები: რა წინააღმდეგებს (თუკი ასეთი გაქვთ) გვთავაზობთ უმცირესობათა უფლებების დაცვისა და ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში მათი მატალ ინტეგრირებისთვის?

- უნდა არსებობდეს ხელისუფლების პოლიტიკური ნება ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელთა დასაქმებისთვის მათი სპეციალობისა და სამუშაო გამოცდილების მიხედვით, როგორც სახელმწიფოს მართვის ცენტრალურ აპარატში (საკანონმდებლო, აღმასრულებელი), ისე, დარგობრივ სამინისტროებსა და უწყებებში, რეგიონულ ერთეულებში;

- ლიდერთა ინსტიტუტის შექმნა ეროვნულ უმცირესობათა ახალგაზრდა წარმომადგენლებისთვის იმ მიზნით, რომ სამომავლოდ შეიძლებოდეს მათი გამოყენება სახელმწიფოს მართვის სისტემაში;

- უფასო იურიდიული საკონსულტაციო ცენტრების გახსნა კომპაქტურად დასახლებულ რეგიონებში და ტრენინგების მოწოდება უფლებათა სფეროში;

- სისტემატური ერთაშორისი კონფლიქტოლოგიური მონიგორინგი;

- ეროვნული უმცირესობების უფლებადამცველი არასამთავრობო ორგანიზაციებისა და კვლევითი ცენტრების გახსნის ხელშეწყობა;

- რელიგიური და საკულტო შენობების აღდგენის პროგრამების ამოქმედება;

- არაქართულენოვანი სკოლების დახურვასთან დაკავშირებული პრობლემების განხილვა;
- მრავალენოვანი სწავლების სისტემის დანერგვა;
- ბავშვთა ინოვაციური საბავშვო ბაღების გახსნა ენების შესწავლის პროგრამით;
- ქართული ენის სწავლების ისეთი მეთოდის შექმნა და დანერგვა, რომელიც მიმზიდველი იქნება ეთნიკური უმცირესობებისთვის;
- სათანადო ღონისძიებების განხორციელება სახელმწიფო ენის ცოდნის გაღრმავებისა და შესწავლის უზრუნველსაყოფად;
- სახელმწიფო ენის შესწავლის პრიორიტეტულობის განმარტება ფართო მასებისთვის;
- ეროვნულ უმცირესობათა კულტურული განვითარების სტრატეგიის საკანონმდებლო უზრუნველყოფა;
- კულტურათმორისი კომუნიკაციის პოპულარიზაციის ხელშეწყობა;
- საჭირო სახსრების მოძიება თვითმოქმედი დასებისა და ანსამბლების ფუნქციონირებისთვის;
- სახსრების გამოყოფა რიგულური და ისტორიული მენობა-ნაგებობების აღდგენარესტავრაციისთვის;
- ბიუჯეტიდან სახსრების გამოყოფა სამოგალო მოღვაწეთა პანთეონის მოვლა-პატრონობისთვის;
- რადიო- და ტელეკურსების ჩამოყალიბება ეთნიკურ უმცირესობათა ენებზე;
- გადაცემების სტაბილურად უზრუნველყოფა ეთნიკურ უმცირესობათა ენებზე;
- ბიუჯეტიდან სახსრების გამოყოფა ადგილობრივი ტელე-და რადიოსტუდიების საქმიანობისთვის;
- სახელმწიფოს აქტიური და ეფექტიანი მონაწილეობა ეროვნულ უმცირესობებთან კომუნიკაციების დეფიციტისა და ინფორმაციული ვაკუუმის დაძლევაში;
- ეთნიკური სათვისტომოების წარმომადგენელთა მონაწილეობა სახელმწიფო ინიციატივებში;
- მაფხულისა და ზამთრის კურორტებზე ყველა ეროვნების ბავშვთა დასვენების უზრუნველყოფა მათ შორის შემდგომი კომუნიკაციის დამყარების მიზნით;
- სამოქალაქო პატრიოტიზმისა და პოლიტიკური ლოიალურობის ხელშეწყობის ღონისძიებები;
- ინტეგრაციის სამოქალაქო აქტივობის დეტონირება, ინტერესის გაღვივება.

16. ქალთა მონაწილეობა პოლიტიკაში: ეუთოს წევრ სახელმწიფოთა შორის საქართველო ბოლო ადგილზეა საკანონმდებლო ორბანოს ქვედა პალატის წევრ ქალთა რაოდენობის მხრივ. ბოლოში, აღწერითი თქვენი ინისიატივები (თუკი ასეთი ბაქში) ქალთა პოლიტიკაში მონაწილეობის გასაზრდელად.

ქალთა მონაწილეობის გაზრდა ორი მიმართულებით უნდა მოხდეს – შიდაპარტიული და ზოგადპოლიტიკური. პირველ ასპექტს რაც შეეხება, დაფუძნდა კოალიცია „ქართული ოცნების“ ქალთა ფრთა, რომელიც მოიაზრება როგორც ქვედა და შუალედურ რგოლებში მომუშავე ქალთა რესურსის დაჯგუფებისა და გაძლიერების მექანიზმი. ქალთა ფრთის ხელმძღვანელი შეყვანილია პარტიის პოლიტიკურ საბჭოში, რომელიც გადაწყვეტილების მიმღები ორგანოა. ქალთა ფრთაში მობილიზებული რესურსიდან უნდა მოხდეს მსურველთა ჩაბმა პარტიული ორგანიზაციის ბედა რგოლებში, რათა გაიზარდოს ქალთა მონაწილეობა პარტიისთვის მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში. ამ გზით პარტია მოკლევადიან პერსპექტივაში გადავა სასურველ მოდელზე, რომელიც საპირისპიროა მოდელისა – პარტიული აქტივისტი ქალები და გადაწყვეტილების მიმღები კაცები. რაც შეეხება ზოგადპოლიტიკურ პროცესს, კოალიცია მიზნად ისახავს, დაიცვას არსებული საკანონმდებლო წამახალისებელი ნორმა საპარლამენტო არჩევნებისთვის განკუთვნილ სიაში და თვლის რა, რომ ეს ნორმა მხოლოდ საწყისია და არავითარ შემთხვევაში არ იძლევა კმაყოფილების საფუძველს, მომავალი ეროვნული თუ ადგილობრივი არჩევნებისთვის საარჩევნო სიაში უფრო მეტი ქალი კანდიდატის ყოლას ერთ-ერთ პრიორიტეტად მიიჩნევს. გარდა ამისა, განსაკუთრებული ძალისხმევა ეთმობა მაჟორიტარობის კანდიდატებად ქალთა დასახელებას და ამ კანდიდატების მაქსიმალურ ხელშეწყობას წინასაარჩევნო კამპანიის მიმდინარეობისას.

17. გარემოს დაცვა/ეკოლოგია: გთხოვთ, გაზვიანდეთ თქვენი წინადადება (თუკი ასეთი გაქვთ), რომლებიც მიმართულია უფრო ჩანსალი და უსაფრთხო საცხოვრებელი გარემოს შექმნისკენ.

ჩვენი პრიორიტეტული მიმართულებებია:

- მოქმედი გარემოსდაცვითი სტანდარტებისა და კანონმდებლობის შესაბამისობა ევროკავშირის მოთხოვნებთან სიცოცხლისთვის უსაფრთხო გარემოს უზრუნველსაყოფად;
- გარემოზე ზემოქმედების სტრატეგიული შეფასებისა და გარემოს მდგომარეობის მონიტორინგის თანამედროვე პრინციპებზე დამყარებული სისტემის შექმნა;
- მოქალაქეთა სრულად ინფორმირება გარემოსთან დაკავშირებული ვითარების თაობაზე, ასევე, გარემოს დაცვის საკითხებთან დაკავშირებული გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში მათი ჩაბმულობის ეფექტიანი მექანიზმების შექმნა;
- გარემოს დაცვის მნიშვნელობის გააზრება და გაცნობიერება საგანმანათლებლო დაწესებულებებისთვის სათანადო ეროვნული პროგრამების მომზადებისა და მათი დანერგვის გზით;
- კადრების მომზადებისა და სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების შესაძლებლობების გაზრდა გარემოს დაცვის და საბუნებისმეტყველო დარგებში;
- ბუნებრივი რესურსების რაციონალური გამოყენების საყოველთაოდ აღიარებული პრინციპების დანერგვა მდგრადი განვითარების უზრუნველსაყოფად;
- გარემოს დაცვისთვის საჭირო და ენერგოდამზოგველი ტექნოლოგიების დანერგვა;
- სხვადასხვა სახეობისა და პოპულაციის მდგომარეობის კვლევა ბიომრავალფეროვნების დაცვა-შენარჩუნებისა და რაციონალური ექსპლუატაციისთვის;
- დაცულ ტერიტორიებზე არსებული ობიექტების დაცვის გაუმჯობესება, აგრეთვე, მათი ფართობის გაზრდა; ბუნების ძეგლებისა და დაცული ლანდშაფტების ინვენტარიზაცია; დაცული ტერიტორიების პოპულარიზაცია და ეკოტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა;
- ტყეების გარემოსდაცვითი და რეკრეაციული ფუნქციების შენარჩუნების პრიორიტეტულად აღიარება, მერქნული რესურსების მოპოვების შემზღვევა და რეგულირება;
- ატომური ელექტროსადგურების მშენებლობის აკრძალვა; ენერჯის ალტერნატიული და განახლებადი წყაროების მოძიების ხელშეწყობა. პროგრამების განხორციელება ენერგოეფექტიანობის გაზრდისთვის, თანამედროვე ეკოლოგიური სტანდარტების შესაბამისი მიკრო- და მცირე ჰესების მშენებლობის მხარდაჭერა, არსებული ჰიდროელექტროსადგურების რეაბილიტაცია;
- გენეტიკურად მოდიფიცირებული თესლეულისა და სანერგე მასალის იმპორტის აკრძალვა. ამ გიპის პროლუქციის მარკირება და ადგილობრივი კულტურული ჯიშების შენარჩუნება-გამოყენების ხელშეწყობა;
- ქვეყნის ტერიტორიაზე რადიოაქტიური ნარჩენების, ასევე, სხვა მაიონიზებული გამოსხივების მქონე ნივთიერებების გრანსპორტირების აკრძალვა, არსებული წყაროების გამოვლენა და უსაფრთხო განთავსება, თანამედროვე სტანდარტების სათანადო საცავის მოწყობა;
- სტიქიური მოვლენების პროგნოზირებისა და სწრაფი შეცვობინების სისტემის ჩამოყალიბება, რომლის მიზანი იქნება მსხვერპლისა და ზიანის მაქსიმალურად შემცირება;
- სანაპირო ზოლისა და მდინარეების ნაპირების დაცვა-აღდგენითი ღონისძიებები; გამწვანებული ტერიტორიების დაცვა და გაფართოება.

საგარეო პოლიტიკა და საერთაშორისო ურთიერთობები

18. საგარეო პოლიტიკა: გთხოვთ, განიხილოთ საგარეო პოლიტიკის ძირითადი პრიორიტეტები და გაზვიანდეთ, რა სტრატეგიის განხორციელებას აპირებთ ამ პრიორიტეტების რეალიზაციისთვის.

საქართველოს საგარეო ურთიერთობების კურსი განისაზღვრება საქართველოს შიდა ინტერესების გათვალისწინებით. მთავარი პრიორიტეტი საქართველოს ევროპული და ევროატლანტიკური ინტეგრაციის უზრუნველყოფაა. ევროკავშირსა და ჩრდილოატლანტიკური შეთანხმების ორგანიზაციაში გაერთიანებისკენ სწრაფვა, პირველ რიგში, გულისხმობს სახელმწიფოს დემოკრატიული მართვისა და ადამიანის უფლებათა სფეროში დამკვიდრებ-

ული ფასეულობების გამოიარებას და არასაომარი რიგორიკის გაძლიერებას. საქართველო უნდა ისწრაფოდეს საერთაშორისო მექანიზმების გამოყენებით რუსეთთან დიალოგის დასაწყებად, რომლის მიზანი იქნება ორმხრივი და თანაბრობადი კომპრომისების საფუძველზე ორმხრივ ურთიერთობებში არსებული კრიზისის დაძლევა. ქვეყნის პოლიტიკური პროფილი მიმზიდველი უნდა იყოს მშვიდობიანი ხასიათით და არა აგრესიული.

19. სტრატეგიული თანამშრომლობა: რომელ ქვეყნებთან/ქვეყანათა ბაერთიანებებთან/ალთანსებთან იგონუნებთ სტრატეგიული, მათ შორის, სამხედრო-სტრატეგიული პარტნიორობისა და თანამშრომლობის ფორმირებასა ან განმტკიცებაზე? რა ნაბიჯებს გადალბათ ამ მხრივ? რომელი ქვეყანა/ბაერთიანება/ალთანსი წარმოგილბენიათ საქართველოს მთავარ სტრატეგიულ პარტნიორად?

საქართველო სრულად უნდა იზიარებდეს მოვალეობებს მსოფლიოს წინაშე მღვარი გამოწვევების წინააღმდეგ ბრძოლაში. ამ მიმართებით, საერთაშორისო ძალისხმევაში, კერძოდ კი, ნატოს სამხედრო ოპერაციებში წვლილის შეტანა, უნდა განიხილებოდეს როგორც ეროვნული ინტერესების დაცვის ერთ-ერთი კომპონენტი და არა როგორც ნაცვალგებითი შენატანი პოლიტიკური მხარდაჭერის მისაღებად. ამერიკის შეერთებულ შტატებთან, როგორც საქართველოს მთავარ მოკავშირესთან, ურთიერთობას საქართველო წარმართავს სტრატეგიული პარტნიორობის ქარტიით განსაზღვრული პირობებით. ქარტიში, ისევე როგორც ევროკავშირთან თანამშრომლობის შეთანხმებებში, დასახული ამოცანების შესრულებას საქართველო, პირველ რიგში, უნდა განიხილავდეს როგორც ვალდებულებას საკუთარი სამოვადობის წინაშე.

20. რეგიონული თანამშრომლობა: რა საბარეო პოლიტიკის ბატარებას აპირებთ სამხრეთ კავკასიისა და შავი ზღვის აუზში?

საქართველოს უსაფრთხოების ინტერესების გათვალისწინებით, დაუშვებლად მიგვანჩნია ჩრდილოეთ კავკასიის ხალხებთან ურთიერთობის, როგორც რუსეთთან დაპირისპირების გაღრმავების ფაქტორის, გამოყენება. ჩვენი ქვეყნისთვის პრიორიტეტულია ურთიერთობის გაღრმავება მეზობელ ამერბაიჯანთან, თურქეთთან, სომხეთთან, ირანთან. პოლიტიკურ პოზიციათა განსხვავების მიუხედავად, რეგიონისთვის საქართველო უნდა იქცეს პოლიტიკური, ეკონომიკური და სამოვადობრივი ურთიერთობების, ბიზნეს შესაძლებლობების რეალიზაციის პლატფორმად. მრავალმხრივი დიპლომატიის ასპარეზზე, საერთაშორისო ორგანიზაციებში, მათ შორის, შავი ზღვის ეკონომიკური თანამშრომლობის ორგანიზაციაში, საქართველომ უნდა განაახლოს ძალისხმევა, რომ ეფექტიანობა დაუბრუნდეს კონფლიქტების მოგვარების პროცესს.

21. უსაფრთხოების პოლიტიკა: როგორ წარმოგილბენიათ საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების ძირითადი არქიტექტურა/პრინციპები?

სახელმწიფო უსაფრთხოების მთავარი წინაპირობაა დემოკრატიული ინსტიტუტების გაძლიერება, რაც გაანეგრალებს შიდაპოლიტიკურ დაძაბულობას, პოზიტიურად იმოქმედებს საგარეო-პოლიტიკური და ეკონომიკური ურთიერთობების განვითარებაზე. ეროვნული უსაფრთხოების უზრუნველყოფის პრიორიტეტული მიმართულებებია, აგრეთვე, სოციალური პრობლემების განეგრალება, უმუშევრობის მკვეთრი შემცირება და ევროპული სტანდარტების შესაბამისი პოლიტიკა უმცირესობების მიმართ. უსაფრთხოების საერთაშორისო გარანტიების მექანიზმების შექმნის, დეოკუპაციისა და კონფლიქტების მოგვარების საფუძვლის მოსამზადებლად აუცილებელია მოლაპარაკებების პროცესის დაწყება როგორც რუსეთთან, ისე, სეპარატისტულ რეგიონებთან. პრიორიტეტული მნიშვნელობა აქვს, აგრეთვე, ფინანსურად და მაგერიალურად უზრუნველყოფილი, დეპოლიტიზებული ძალოვანი სტრუქტურების, სამხედრო ძალებისა და მათი მაღალორგანიზებული რეზერვის ჩამოყალიბებას.

გთხოვთ, პირობითად გაანაწილოთ საქართველოს ბიუჯეტი თქვენი პოლიტიკის პრიორიტეტების მიხედვით (მაგალითად: თავდაცვა - 25%, ჯანდაცვა - 25%, სოციალური სფერო - 25%, განათლება - 15%, სხვა - 10% და ა. შ., სადაც კატეგორიაში “სხვა” მხოლოდ 3%-ზე ნაკლები მოცულობის მიმართულებები მოხვდება.

ადმინისტრაციული ხარჯები (არა უმეტეს 8%-სა)

თავდაცვა – 10%-ის ფარგლებში.

სამოგალოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება – არა უმეტეს 10%-ისა.

ჯანდაცვა – 12%-ის ფარგლებში

სოციალური სფერო – 25%

განათლება – 10%

სოფლის მეურნეობა – 8%

ინფრასტრუქტურა – 8%

კულტურა – 3%

გარემოს დაცვა – 4%

სარემონტო ფონდი – 2%

შიდა პოლიტიკა

1. კონსტიტუცია და პოლიტიკური სისტემა: როგორია თქვენი დამოკიდებულება საქართველოს კონსტიტუციისა და სახელმწიფო მოწყობის მიმართ? აპირებთ თუ არა რაიმე მნიშვნელოვანი ცვლილება(ებ)ს ინიცირებას?

- გავაძლიერებთ არსებულ საპრეზიდენტო ინსტიტუტს.
- გაუქმდება ის ანტიეროვნული კანონმდებლობა, რომელიც დღეს მოქმედებაშია.
- საკონსტიტუციო რეფორმები და ძირითადი კანონმდებლობა მიიღება უშუალოდ ხალხის მიერ პლებისციტი - რეფერენდუმის გზით.
- გამგებლები, მერები, მოსამართლეები, პოლიციის უფროსები აირჩევიან ხალხის მიერ პირდაპირი კენჭისყრით და იქნებიან მხოლოდ ხალხისა და კანონის მსახურნი.
- საქართველოს ექნება სამართლიანი სასამართლო.
- უფასო განათლება და ჯანდაცვა დაცული იქნება კონსტიტუციური დებულებებით.

2. განათლება: როგორია თქვენი ხედვა განათლების პოლიტიკის მიმართ და რა პოლიტიკას გვითავაზობთ დაწყებითი, საშუალო, პროფესიული და უმაღლესი განათლების ხარისხის გასაუმჯობესებლად?

- ადამიანი ჩასახვიდან და დაბადებიდან იქნება სახელმწიფოს მთავარი ზრუნვის ობიექტი; მშობიარობა, საბავშვო ბაგა-ბაღი, საშუალო, უმაღლესი, სამეცნიერო განათლება დაფინანსდება სახელმწიფო ბიუჯეტიდან.
- მასწავლებლის ხელფასი გაუტოლდება მოსამართლის ანაზღაურებას.
- თავის ავტონომიურ უფლებებში სრულად აღდგება უნივერსიტეტები, ინსტიტუტები, მეცნიერებათა აკადემია, მისი სამეცნიერო-კვლევითი უწყებები.
- სახელმწიფოს სტრატეგიული პოლიტიკა დაეფუძნება ეროვნული მეცნიერების, კულტურის, სპორტის განვითარებას და არა ჩვენი ხალხის, ახალგაზრდობის გადაქცევას მოსამსახურე და მოჯამაგირე პერსონალად.

3. დასაქმება: რა ნაბიჯებს გადაგვამთ უმუშევრობის დასაძლევად?

- ჩვენი მთავარი ვალდებულებაა უმუშევრობის მოსპობა და ხალხის დასაქმება, სამუშაო ადგილების შექმნა, საშუალო და წვრილი ბიზნესის განვითარება, ქარხნების, ფაბრიკების, გადამამუშავებელი მრეწველობის ამუშავება.
- დაუყოვნებლივ აღდგება დეკრეტების, შვებულებებისა და ბიულეტენების გრადიციული ინსტიტუტი ყველა კატეგორიის მუშა-მოსამსახურეებისთვის.
- ღროებით უმუშევრებისთვის გაიცემა ღირსეული კომპენსაცია.
- შეწყდება უცხოელ მუშა-მიგრანტთა უკანონო შემოყვანა ქვეყანაში.
- მინიმალური ხელფასი და პენსია იქნება საარსებო მინიმუმს ზევით. პენსია გაიცემა სტაჟისა და დამსახურების მიხედვით.

- დაუყოვნებლივ აღდგება სამსახურში ასი ათასობით სამუშაოდან უკანონოდ დათხოვნილი მოქალაქე და აუნაზღაურდება განაცდური.
- სახელმწიფო აპარატში მომუშავე ყველა მუშაკს შეუნარჩუნდება სამუშაო ადგილი, ხელისუფლების ცვლის მიუხედავად.

4. ჩანდაცვა: რა პოლიტიკის და კონკრეტული ღონისძიებების განხორციელებას გეგმავთ ჩანდაცვის ხელმისაწვდომობისა და მისი ხარისხის ასამაღლებლად?

გადაუღებელი ოპერაციები, რეანიმაცია, სასწრაფო სამედიცინო დახმარება დაფინანსდება მთლიანად სახელმწიფო ბიუჯეტიდან; სამედიცინო პერსონალი აღჭურვილი იქნება პრივილეგიებითა და სოციალური გარანტიებით; ყველა რეგიონში გაიხსნება უფასო მუნიციპალური საავადმყოფო.

5. სოციალური უსაფრთხოება: რა ინიციატივებით (თუკი ასეთი გაქვთ) გამოღისხართ სოციალური უსაფრთხოების გაუმჯობესების მიზნით?

- ოჯახი, როგორც სახელმწიფოს საფუძველი, აღიარებული იქნება იურიდიულ პირად და გაეხსნება საბანკო ანგარიში. ახალდაქორწინებულებისთვის ბიუჯეტიდან გადაირიცხება 3000 ლარი. თითოეული ბავშვის დაბადებისთანავე ოჯახს გადაერიცხება 1500 ლარი.
- სასწრაფოდ განახევრდება ტარიფები ელექტროენერჯიაზე, გაზზე, ტრანსპორტზე, სატელეფონო კავშირებზე და სხვა კომუნალურ გადასახადებზე.
- დაუყოვნებლივ გაუქმდება ყოველგვარი კოლექტიური მრისხველი.
- ვიღებთ ვალდებულებას ჩვენი სახელოვანი ვეტერანების წინაშე და მათ მიმართ დაუყოვნებლივ განვახორციელებთ ყველა ტიპის სოციალურ დახმარებასა და შეღავათებს.
- გადაუღებლად აღვუდგენთ სოციალურ დახმარებასა და შეღავათებს რეპრესირებული ოჯახებს.
- გადაუღებლად დაიწყება ანაბრების გაცემა ეტაპობრივად, პრინციპით - უფროსი ასაკიდან ქვემოთ სამართლიანი კურსით (ბანკში ანაბრის შეგანის მომენტისთვის დაფიქსირებული აშშ დოლარის კურსის შესაბამისად).
- უცხოეთში წასული თითოეული ქართველი და, ასევე, აქ დარჩენილი მისი ოჯახი და საკუთრება იქნება სახელმწიფოს მთავარი საზრუნავი.

6. ეკონომიკა: როგორია თქვენი გეგმა ეკონომიკური ზრდის უზრუნველსაყოფად? რა არის პრიორიტეტული თქვენს ეკონომიკურ სტრატეგიაში და რა კონკრეტული ინიციატივები გაქვთ?

- დაუყოვნებლივ დაიწყება გაჩანაგებული სოფლის აღორძინება.
- ყველგან გაიხსნება სტრატეგიული პროდუქციის - ყურძნის, ხილის, ციგრუსის, ჩაის, ხორც-პროდუქტების დამამზადებელი პუნქტები სახელმწიფო დაფინანსებით და გარანტიებით; ყველა რაიონი დაკომპლექტდება მანქანა-ტრაქტორთა სადგურებით, რომლებიც უფასოდ მოემსახურებიან გაჭირვებულ გლეხობას.
- ფერმერებს მიეცემათ უპროცენტო გრძელვადიანი კრედიტი.
- დაწესდება ზღვრული ფასები პირველადი მოთხოვნილების საქონელზე - ფქვილზე, პურზე, შაქარზე, მარილზე, ზეთსა და სხვა პროდუქტებზე.

7. ეკონომიკა: როგორ აპირებთ ინფლაციის კონტროლს? რა მიზნობებს გამოიყენებთ ამისათვის?

ამ საკითხზე პარტიის პოზიცია უცნობია.

8. გადასახადები და ფისკალური პოლიტიკა: ბოლოში, ალწარმოთ თქვენი პოლიტიკა საბაღასახალო და ფისკალურ რეჟიმთან მიმართებაში და დაასახელოთ/განიხილოთ თქვენი ინიციატივები (თუკი ასეთი გაქვთ) ამ მხრივ.

- საერთაშორისო პრაქტიკის გათვალისწინებით დაწესდება 75%-იანი მდიდართა გადასახადი.
- ხალხს გამგებლობაში დაუბრუნდება ყველა გაყიდული სტრატეგიული სიმდიდრე - წყ-

ალი, ცყე, ჭალა, წიაღისეული, ძირითადი ენერგეტიკული ობიექტები, სკოლები და ბაღები, საავადმყოფოები, საგანმანათლებლო, სამეცნიერო-კვლევითი და შემოქმედებითი ობიექტები - საქართველოს კონსტიტუციისა და მოქმედი კანონმდებლობის სრული დაცვით.

- კერძო საკუთრება იქნება ხელშეუხებელი.
- საერთოდ გაუქმდება კაბალური გადასახადი წყალზე, სარწყავზე, ხეხილზე, პირუტყვზე, ცყით სარგებლობაზე, საცხოვრებელ ფართსა და მიწათ სარგებლობაზე, ასევე, წვრილი ბიზნესის სფეროში.
- შეიქმნება მაქსიმალურად ხელშემწყობი გარემო ინვესტიციებისთვის
- გაუქმდება სალარო საკონტროლო აპარატები ბაზრობებზე, წვრილი ბიზნესის სფეროში შემოღებული იქნება ფიქსირებული გადასახადი.

9. სახელმწიფო ხარჯები: დაასახელეთ სახელმწიფო ხარჯების თქვენთვის მისაღები-პროპორცია მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში, თუკი გაქვთ გამოკვეთილი ასეთი კოზინი.

ამ საკითხზე პარტიის პოზიცია უცნობია.

10. სახელმწიფო ვალი და საბიუჯეტო დეფიციტი: როგორია თქვენი პოლიტიკა სახელმწიფო ვალისა და საბიუჯეტო დეფიციტის მიმართ? რა პოლიტიკას გაატარებთ ამ მიმართებით?

ამ საკითხზე პარტიის პოზიცია უცნობია.

11. ეკონომიკა: ბოლოში, დაასახელოთ კონკრეტული ეკონომიკური პარამეტრები, რომელთა მიხედვითაც 2016 წელს შესაძლებელი იქნება შეფასდეს თქვენი ეკონომიკური და ფისკალური პოლიტიკის შედეგები.

ამ საკითხზე პარტიის პოზიცია უცნობია.

12. თავდაცვის პოლიტიკა: როგორ წარმოგიტყობინათ თავდაცვის ორბანიზაცია?

ამ საკითხზე პარტიის პოზიცია უცნობია.

13. იმულებით გადაადგილებული პირები: რა პოლიტიკას გაატარებთ იმულებით გადაადგილებული პირების სასოფრობელო და სამუშაო სივრცის უკეთ ორბანიზაციისთვის?

ამ საკითხზე პარტიის პოზიცია უცნობია.

14. ტერიტორიული მთლიანობის საკითხები: რა პოლიტიკის გატარებას აპირებთ ტერიტორიული მთლიანობის აღსაღებნად?

- დაუყოვნებლივ შეჩერდება აფხაზეთისა და ცხინვალის რეგიონის საბოლოო დაკარგვის საფრთხე.
- ჩვენი ისტორიული ვალდებულებაა აღვადგინოთ საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობა და ყველა დევნილი, იმულებით გადაადგილებული პირი დავაბრუნოთ საკუთარ კერაზე; ყველა პირობა შევქმნათ აფხაზ და ოს ხალხთან მშვიდობიანი თანაარსებობისა და თანაცხოვრებისთვის.

15. უმცირესობათა უფლებები: რა წინადადებას (თუკი ასეთი გაქვთ) გვთავაზობთ უმცირესობათა უფლებების დაცვისა და ქვეყნის საგოგალოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში მათი მუშაო ინტეგრირებისთვის?

- სახელმწიფო იქნება გრადიციული რელიგიებისა და სხვა კონფესიების მიმართ გოლერანგობის მუდმივი გარანტი.

16. ქალთა მონაწილეობა პოლიტიკაში: ეუთოს წევრ სახელმწიფოთა შორის საქართველო ბოლო ალბიღეა საკანონმდებლო ორგანოს ქველა პალატის წევრ ქალთა რაოდენობის მხრივ. ბოლომდე, აღწერეთ თქვენი ინიციატივები (თუკი ასეთი გაქვთ) ქალთა პოლიტიკაში თანამონაწილეობის გასაგრძელებლად.

- სახელისუფლებო სტრუქტურებში გაიზრდება ქალთა პროპორციული წარმომადგენლობა.
- პრინციპული და შეუქცევადი პოლიტიკა გატარდება ოჯახური ძალადობისა და დისკრიმინაციის წინააღმდეგ.

17. გარემოს დაცვა/ეკოლოგია: ბოლომდე, გაგვაცნეთ თქვენი წინადადებები (თუკი ასეთი გაქვთ), რომლების მიმართულია უფრო ჯანსაღი და უსაფრთხო სასხროვრებელი გარემოს შექმნისკენ.

ამ საკითხზე პარტიის პოზიცია უცნობია.

საგარეო პოლიტიკა და საერთაშორისო ურთიერთობები

18. საგარეო პოლიტიკა: ბოლომდე, განიხილეთ საგარეო პოლიტიკის ძირითადი პრიორიტეტები და რა სტრატეგიის განხორციელებას აპირებთ ამ პრიორიტეტების რეალიზაციისთვის.

- საქართველო ინტენსიურად გააგრძელებს ევროკავშირთან ინტეგრაციის პროცესს. იმავდროულად, დაუყოვნებლივ გაუმჯობესდება ურთიერთობა რუსეთთან, აღდგება ეკონომიკური, საგრანსპორტო და სხვა კავშირები. გამარტივდება სავაჭრო რეჟიმი.
- ჩვენ უარს ვაცხადებთ სამხედრო ბლოკებში საქართველოს მონაწილეობაზე.

19. სტრატეგიული თანამშრომლობა: რომელ ქვეყნებთან/ქვეყანათა გაერთიანებებთან/ალიანსებთან იგრუნებთ სტრატეგიული, მათ შორის, სამხედრო-სტრატეგიული პარტნიორებისა და თანამშრომლობის ფორმირებას ან განმტკიცებაზე? რა ნაბიჯებს გადალგებთ ამ მხრივ? რომელი ქვეყანა/გაერთიანება/ალიანსი წარმოგიტყვენიათ საქართველოს მთავარ სტრატეგიულ პარტნიორად?

ამ საკითხზე პარტიის პოზიცია უცნობია.

20. რეგიონული თანამშრომლობა: რა საგარეო პოლიტიკის ბატარეებს აპირებთ სამხრეთ კავკასიასა და შავი ზღვის აუზში?

ამ საკითხზე პარტიის პოზიცია უცნობია.

21. უსაფრთხოების პოლიტიკა: როგორ წარმოგიტყვენიათ საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების ძირითადი არჩიბიტუტურა/პრინციპები?

ამ საკითხზე პარტიის პოზიცია უცნობია.

გთხოვთ, პირობითად გაანაწილოთ საქართველოს ბიუჯეტი თქვენი პოლიტიკის პრიორიტეტების მიხედვით:

სოციალური სფერო - 21%, ჯანდაცვა - 8%, განათლება - 10%, თავდაცვა და მართლწესრიგი - 10%, ენერჯეტიკა - 10%, ინფრასტრუქტურა და რეგიონები - 15%, სოფლის მეურნეობა - 12%, რელიგია, კულტურა, სპორტი, ახალგაზრდობა - 4%, სხვა - 10% .

შიდა პოლიტიკა

1. კონსტიტუცია და პოლიტიკური სისტემა: როგორია თქვენი დამოკიდებულება საქართველოს კონსტიტუციისა და სახელმწიფო მოწყობის მიმართ? აპირებთ თუ არა რაიმე მნიშვნელოვანი ცვლილება(ებ)ის ინიცირებას?

ქრისტიან-დემოკრატები მხარს ვუჭერთ დაბალანსებულ საკონსტიტუციო სისტემას ძლიერი პარლამენტით, რომელიც აყალიბებს მთავრობას და პრეზიდენტით, რომელიც ძლიერი არბიტრის ფუნქციით არის აღჭურვილი. ამიგომაც ჩვენ დავეჭირეთ მხარი საკონსტიტუციო რეფორმას, რომლის მიზანი არის ერთმმართველი პრეზიდენტის ინსტიტუტის შესუსტება. თუმცა არსებულ საკონსტიტუციო მოდელში არის საფრთხე, რაც გულისხმობს პრეზიერ-მინისტრის ინსტიტუტის გაძლიერებას და მისგან ახალი დაუბალანსებელი სისტემის მიღებას. ამის აღმოსაფხვრელად:

1. გამარტივდება მთავრობისთვის უნდობლობის გამოცხადების პროცედურა, რაც გამორიცხავს უნდობლობის პოზიტიური ვოტუმის. არსებობას და შექმნის საპარლამენტო განხილვის არსებული ვადები;
2. პრეზიერ-მინისტრი ვალდებული იქნება, მინისტრების 1/3-ის შეცვლის შემთხვევაში, მთავრობის ნდობის მისაღებად, მ იმართოს პარლამენტს (არსებული ნორმა, რომელიც ახალ მოდელში აღარ არის გათვალისწინებული).

დღევანდელ მოდელში ასევე შენარჩუნებულია პრეზიდენტის პირდაპირ არჩევის ინსტიტუტი, რაც მას საპარლამენტო-საპრეზიდენტო მოდელთან აახლოვებს. თუმცა, ქრისტიან-დემოკრატები საბოლოოდ მხარს ვუჭერთ სრულად საპარლამენტო მოდელს, სადაც პრეზიდენტი ირჩევა პარლამენტის მიერ, რადგან რჩევების გამართვა ყოველ წელს და მასთან დაკავშირებული არასტაბილური პოლიტიკური მდგომარეობა აფერხებს ინვესტიციების მოზიდვას და ხელს უშლის ეკონომიკის განვითარებას.

2. განათლება: როგორია თქვენი ხელვა განათლების პოლიტიკის მიმართ და რა პოლიტიკას გვითავაზობთ დაწყებითი, საშუალო, პროფესიული და უმაღლესი განათლების ხარისხის გასაუმჯობესებლად?

ქრისტიან-დემოკრატებს მიგვაჩნია, რომ იმ ღირებულებათა შენარჩუნება-განვითარება, რომელთაც მომავალში ქართველი ხალხის კეთილდღეობა და უსაფრთხოება უნდა დაეფუძნოს, მხოლოდ განათლების სამართლიანი და ქმედითი სისტემის წყალობითაა შესაძლებელი. ამ კუთხით უმთავრესი პრობლემა განათლების სოციალური პოლიტიკაა, ამიგომაც ქრისტიან-დემოკრატების გამარჯვების შემთხვევაში გადაიდგება შემდეგი ნაბიჯები:

1. სასკოლო სახელმძღვანელოები დაურიგდება ყველა ოჯახს, რომელიც არ იხდის ქონების დეკლარირებულ გადასახადს;
2. გაიზრდება სკოლების ვაუჩერული დაფინანსება, პედაგოგები უზრუნველყოფილი იქნებიან 900-ლარიანი საბაზისო ხელფასით, პორტატიული კომპიუტერებითა და სასკოლო სახელმძღვანელოებით;
3. ყველა სოფელში აღდგება სკოლა;
4. სახელმწიფო მხარს დაუჭერს მასწავლებელთა კვალიფიკაციის ამაღლებას და მათი საუნივერსიტეტო მომზადების სისტემის სრულყოფას (სამაგისტრო პროგრამების სახელმწიფო მხარდაჭერა, არაქართულენოვანი მოსახლეობისთვის კადრების მომზადების სპეციალური პროგრამის ამოქმედება);
5. დაიწყება მართლმადიდებლური კულტურის ისტორიის სწავლება სკოლებში;
6. საატესტაციო გამოცდების ჩაბარებით და მინიმალური კომპეტენციის დაკმაყოფილე-

ბით დაფინანსდება სწავლის საფასურის მინიმუმ 50%-ით, ხოლო მრავალშვილიანი ოჯახებიდან გამოსული, სოციალურად დაუცველი, მაღალმთიანი რეგიონების მცხოვრები სტუდენტები 100%-ით დაფინანსდებიან;

7. სწავლებაში ჩერებულ სტუდენტებს მიენიჭებათ გამოცდების ჩაბარების უფლება და, გარკვეული კრიტერიუმების დაკმაყოფილების შემთხვევაში, ექნებათ სახელმწიფოს ხარჯზე სწავლის გაგრძელების შესაძლებლობა;

8. სკოლამდელი აღზრდის სისტემა დაბრუნდება განათლების სამინისტროში და მას უზრუნველყოფს სახელმწიფო;

9. სკოლამდელი დაწესებულებების აღმზრდელებს მიენიჭებათ პედაგოგის სტატუსი;

10. გაიზრდება სახელობო სასწავლებლების დაფინანსება.

3. **დასაქმება:** რა ნაბიჯებს გადავდგამთ უმუშევრობის დასაქმებად?

ჩვენ უზრუნველყოფთ სამუშაოს ყველასთვის - გადამზადება და ღირსეული დასაქმება, ეს არის შეთავაზება ყველა იმ ადამიანისთვის, რომელიც თავს დაუსაქმებლად მიიჩნევს. ბიზნესთან პარტნიორობით ჩვენ შევქმნით მეტ სამუშაო ადგილს.

სამუშაო ყველასთვის სოციალური სამართლიანობის ამოსავალი წერტილია. სოციალური საბაზრო ეკონომიკა ითხოვს სრულ განაკვეთზე დასაქმებას, რისი შესრულების ვალდებულებაც უნდა ჰქონდეს სახელმწიფოსა და საგარიფო ხელშეკრულების მხარეებს.

უმუშევრობის პრობლემის დასაძლევად გვესაჭიროება არა მხოლოდ მეტი მდგრადი განვითარება, არამედ განათლებისა და გადამზადების სფეროში მიზანმიმართული გონივრული ინვესტიციები და შრომის ბაზრის ყოვლისმომცველი რეფორმა. რეფორმა გულისხმობს უმუშევრის სტატუსის სამართლებრივ განსაზღვრას და შესაბამისი შემწეობის შემოღებას.

საქართველოში სამუშაო ძალა 2 მილიონამდე ადამიანით განისაზღვრება, აქედან, დაქირავებით დასაქმებულთა რაოდენობა მხოლოდ 650 ათასამდეა, მილიონზე მეტი ადამიანი ქვეყანაში თვითდასაქმებულია და მხოლოდ 300 ათასი კაცი ითვლება უმუშევრად. ჩვენ არ ვეთანხმებით ამგვარ ფორმულირებას, რადგან მიგვაჩნია, რომ მილიონი თვითდასაქმებულიდან უმრავლესობა რეალურად უმუშევარია. ჩვენი სოფლის მეურნეობის კონცეფცია გულისხმობს წვრილი საგლეხო მეურნეობიდან მსხვილ ფერმერულ მეურნეობაზე გადასვლას. სახელმწიფო წაახალისებს კოოპერაციებს, შედეგად, მილიონი თვითდასაქმებულიდან 2017 წლამდე ყოველწლიურად 100 000 ადამიანი დაემატება დაქირავებით დასაქმებულთა რაოდენობას.

ახალი სამუშაო ადგილების შექმნისთვის გადამწყვეტია სწორი საგარიფო პოლიტიკა. ენერგომაგარებლებზე, ელექტროენერჯიაზე და გამზე გარიფების შემცირება თავისთავად ნიშნავს საქართველოში წარმოებული პროდუქციის თვითღირებულების შემცირებას და ქართულსავე ბაზარზე კონკურენტუნარიანობის გაზრდას. პროდუქციის თვითღირებულების 5-8%-ით შემცირების შემთხვევაში, უახლოეს 3-4 წელიწადში გააორმაგებს პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციებსა და, დამატებით, ყოველწლიურად 50 000 ახალ სამუშაო ადგილს შექმნის.

4. **ჯანდაცვა:** რა პოლიტიკის და კონკრეტული ღონისძიებების განხორციელებას გვაძლავს ჯანდაცვის ხელმისაწვდომობისა და მისი ხარისხის ასამაღლებლად?

ჯანდაცვის სისტემა უნდა გახდეს ხელმისაწვდომი საქართველოს თითოეული მოქალაქისთვის, მისაღები და კომფორტული - სამედიცინო პერსონალისთვის, სადაზღვევო სექტორისთვის, ფარმაცევტული ბაზრისთვის. ჩამოყალიბდეს სამედიცინო დახმარების მიწოდებისა და მართვის ახალი, ოპტიმიზებული, გამჭვირვალე და ღია სისტემა, სადაც რაციონალურად იქნება გამოყენებული არსებული ფინანსური სახსრები, მაგერიალურ-ტექნიკური ბაზა და პროფესიული კადრები.

ჯანდაცვის სისტემამ უნდა უზრუნველყოს:

- სამედიცინო დახმარების სრული ხელმისაწვდომობა;
- ფინანსური რისკებისგან დაცვა;
- სამართლიანობა;
- სამედიცინო დახმარების ხარისხის მუდმივი გაუმჯობესება.

ჯანდაცვის ახალი სისტემის ჩამოსაყალიბებლად, მიზანშეწონილია, საქართველოს მთე-

ლი მოსახლეობა დაიყოს კატეგორიებად, განხორციელდეს ე.წ. სუბსიდირების პრინციპი: სახელმწიფო სრულად ეხმარება მათ, ვისაც თვითონ არ შეუძლია უზრუნველყოს თავისი ჯანმრთელობა და, ამავე დროს, ხელს უწყობს დანარჩენ მოსახლეობას სამედიცინო დახმარების ხელმისაწვდომობაში.

შესაბამისად, გამოიყოფა მოსახლეობის ორი ძირითადი ჯგუფი:

- პირველი ჯგუფში (უმწიფო მოსახლეობა) გაერთიანდებიან ადამიანები, რომლებსაც ასაკის, ჯანმრთელობისა და სოციალური მდგომარეობის გამო არ შეუძლიათ, უზრუნველყონ თავიანთი ჯანმრთელობა. ესენია:

ბავ ვე ბი 0-18 წლამდე;

ასაკობრივი პენსიონრები;

შემზღვეული შესაძლებლობების მქონე პირები;

ომისა და შრომის ვეგერანები, ძალოვანი სტრუქტურის პენსიონრები (მეორე სამამულო ომის ყველა ვეგერანი, საქართველოს დამოუკიდებლობისთვის საბრძოლო მოქმედებებში მონაწილეები, სამშვიდობო ოპერაციებში მონაწილე სამხედრო პირები - ვეგერანები);

- სტუდენტები;
- მრავალშვილიანი ოჯახები;
- დევნილები;
- მაღალმთიანი რეგიონების მცხოვრებლები.
- მეორე ჯგუფი გააერთიანებს საქართველოს ყველა დანარჩენ მოქალაქეს (მათ შორის, დასაქმებული, თვით დასაქმებული)

ჯანდაცვის სისტემის ფუნქციონირება განხორციელდება როგორც პროგრამული დაფინანსების წესით, ასევე, კერძო სადაზღვევო სექტორის მეშვეობით.

საქართველოს მთელი მოსახლეობა, ორივე ჯგუფი, მიიღებს მომსახურების უნივერსალურ საბაზისო პაკეტს, რომლის მიწოდება განხორციელდება პროგრამული და ფინანსების გზით.

უნივერსალური საბაზისო პაკეტის ბევრი პირველი ჯგუფი (ბავშვები, პენსიონრები, შემზღვეული შესაძლებლობის მქონე პირები, უმუშევრები, ომის ვეგერანები, სტუდენტები, მრავალშვილიანი ოჯახის წევრები, მაღალმთიანი რეგიონების მცხოვრებლები), ასევე, მიიღებს დამატებით პაკეტს, რომელიც მოიცავს აუცილებელსა და ადგილობრივ, სამკურნალო-სამედიცინო, ამბულატორიულ, სტაციონარულ გადაუდებელ (დამატებით) და გეგმურ დახმარებას, უზრუნველყოფილი იქნება აუცილებელი მედიკამენტებით, რასაც არ ითვალისწინებს უნივერსალური საბაზისო პაკეტი.

მეორე ჯგუფს (დანარჩენი მოსახლეობა ანუ დასაქმებული და თვით დასაქმებული) შეეძლება, უნივერსალური საბაზისო პაკეტის ბევრით, შეიძინოს სადაზღვევო ჯანმრთელობის პაკეტი, რომლის მოცულობასა და ღირებულებას განსაზღვრავს სახელმწიფო.

დამატებით პაკეტებს, როგორც პირველი, ასევე მეორე ჯგუფისთვის შეისყიდიან კერძო სადაზღვევო კომპანიები, მხოლოდ იმ განსხვავებით, რომ პირველ ჯგუფს დაზღვევის პოლისის თანხას დაუფარავს სახელმწიფო, ხოლო მეორე ჯგუფი თავად შეიძენს ან გადაუხდის დამატებული.

საქართველოს ყველა მოქალაქისთვის ხელმისაწვდომი უნივერსალური საბაზისო პაკეტი მოიცავს:

1. სამოგადოებრივი ჯანდაცვის პროგრამებს (მათ შორის, მოსახლეობის იმუნიზაცია-ვაქცინაცია, სხვადასხვა სკრინინგ პროგრამა);
2. პირველად ჯანდაცვას (ამბულატორიულ-პოლიკლინიკური სამედიცინო მომსახურება, ოჯახის ექიმის ინსტიტუტი);
3. სასწრაფო სამედიცინო დახმარებას (ამბულანს სერვისი და კატასტროფის მედიცინა);
4. გადაუდებელ (ურგენტული) სამედიცინო დახმარებას;
5. ფსიქიატრიულ დახმარებას (მენტალური ჯანმრთელობა);
6. მწვავე ინფექციური დაავადებების მკურნალობას;
7. ნარკომანიისა და ალკოჰოლიზმის მკურნალობას;
8. ტუბერკულოზის მკურნალობას ;
9. დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობას (ორსულობის მონიტორინგი, გართულებული მშობიარობა);
10. აივ ინფექცია/შიდსის მკურნალობას ;

11. C ჰეპატიტის პროფილაქტიკასა და მკურნალობას;
12. ონკოლოგიური დაავადებების დიაგნოსტიკას, მკურნალობას, პალიატიურ დახმარებასა და ჰოსპის სის (hospice - დავრდომილთა თავშესაფარი) მომსახურე ას;
13. კარდიოქირურგიულ მკურნალობას;
14. სქესობრივი გზით გადაამდები დაავადებე ის (STD) მკურნალობას;
15. ღიალიზის პროგრამას;
16. ბავშვთა სტომატოლოგიურ დახმარე ას;
17. პენსიონრების სტომატოლოგიურ პროტეზირებას;
18. იშვიათი დაავადებების მკურნალობას;
19. 18 წლამ დე ბავშვების საზღვარგარეთ მკურნალობას;
20. სპეციფიკური მედიკამენტებით უზრუნველყოფას.

5. სოციალური უსაფრთხოება: რა ინინიატივებით (თუკი ასეთი ბაქვით) გამოღიხართ სოციალური უსაფრთხოების გაუმჯობესების მიზნით?

სოციალური უსაფრთხოება გულისხმობს:

- ასაკობრივი პენსიების ზრდას: 2014 წელს იქნება 200 ლარი, 2015 წელს – 220 ლარი, 2016 წელს - 240 ლარი;
- შეზღუდული შესაძლებლობის პირების, მარჩენალდაკარგულების, ობლების პენსიების ასაკობრივ პენსიასთან გათანაბრებას;
- დაუბეგრავი მინიმუმის შემოღებას და საარსებო მინიმუმთან გათანაბრებას;
- უმუშევრის სტატუსის განსაზღვრას და შესაბამისი შემწეობის შემოღებას;
- ენერგომატარებლებზე გარიყების შემცირებას ;
- ძალოვანი სტრუქტურის პენსიონრების პენსიების გადაანგარიშებას;
- შიდა ვალების გასტუმრებას - კოოპერატიული ბინათმშენებლობების პროგრამა, 1998-2004 წლებში წარმოქმნილი სახელფასო დავალიანებების გასტუმრება, რეგრესის პენსიონრების და წარმოებით დაზარალებულთა კომპენსაციის გაცემა.

6. ეკონომიკა: როგორია თქვენი ბეზა ეკონომიკური ზრდის უზრუნველსაყოფად? რა არის პრიორიტეტული თქვენს ეკონომიკურ სტრატეგიაში და რა კონკრეტული ინინიატივები ბაქვით?

ჩვენს ეკონომიკურ სტრატეგიაში პრიორიტეტული მიმართულებებია:

- დასაქმება;
- საბიუჯეტო ხარჯების რაციონალიზაცია;
- საგადასახადო პოლიტიკის ფორმირება სოციალური სოლიდარობისა და სამართლიანობის პრინციპის დაცვით - პროგრესული გადასახადებისა და დაუბეგრავი მინიმუმის ამოქმედება;
- კონკურენციის ხელშემწყობი სახელმწიფო პოლიტიკის ფორმირება;
- მცირე ბიზნესის ხელშემწყობა კონკრეტული საგადასახადო ინინიატივით;
- თავისუფალი ბიზნესის უკეთესი დაცვის მექანიზმების ფორმირება/გაძლიერება;
- მიზნობრივი იაფი სესხების უზრუნველყოფა;
- სამართლიანი დაბალი გარიყების ფორმირება.

7. ეკონომიკა: როგორ აპირებთ ინფლაციის კონტროლს? რა მიზნობებს ბამოიყენებთ ამისათვის?

ქვეყანაში მონეტარული პოლიტიკის განმხორციელებლად კვლავ ეროვნული ბანკი გვესახება. შესაბამისად, ეროვნული ბანკის მთავარ მიზანს უნდა წარმოადგენდეს ფასების სტაბილურობის უზრუნველყოფა, რაც ინფლაციის ზომიერი ტემპებით მიიღწევა. ამასთან, ინფლაცია პროგნოზირებადი უნდა იყოს, რათა მოსახლეობაში არ გაჩნდეს ინფლაციური მოლოდინის განცდა. ჯამში, ზომიერი და პროგნოზირებადი ინფლაცია უზრუნველყოფს ქვეყნის გრძელვადიან ეკონომიკურ ზრდას. შესაბამისად, ინფლაციის კონტროლის უზრუნველსაყოფად მიგვაჩნია მონეტარული პოლიტიკის მოქმედი ეფექტური ინსტრუმენტები: რეფინანსირების სესხები, ოპერაციები ღია ბაზარზე, მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნები, სავალუტო აუქციონები და ა.შ.

8. გადასახადები და ფისკალური პოლიტიკა: ბოხროვით, ალწეროვით თქვენი პოლიტიკა საბაღალასახალო და ფისკალურ რეჟიმთან მიმართებაში და ღალასახალო/განისხილოთ თქვენი ინისიბიტივები (თუკი ასეთი ბაჟვთ) ამ მხრის.

ჩვენი პრინციპია სამართლიანი გადასახადები. ჩვენ გადავიხდით უფრო ნაკლებს უფრო ბევრნი - ავამოქმედებთ სოციალურად სამართლიან პროგრესული დაბეგვრის რეჟიმს. მოქმედი საშემოსავლო გადასახადი ოცი პროცენტის ნაცვლად იქნება 10-20 პროცენტის ფარგლებში. ასევე, ვაუქმებთ ქონების გადასახადს, თუმცა, საშემოსავლო გადასახადს დაემატება +5 პროცენტი „მიდღრების გადასახადი“ იმ აღამიანებისთვის, რომელთა წლიური შემოსავალი 100 000 ლარს აღემატება.

ჩვენი მიზანია, არანაირი გადასახადით არ იბეგრებოდეს მცირე ბიზნესი. 2017 წლის 1 იანვრამდე მცირე ბიზნესი არანაირი გადასახადით არ უნდა იბეგრებოდეს 100 000 ლარიანი ბრუნვის ფარგლებში. ამ ღროს არ უნდა ჰქონდეს მნიშვნელობა საქმიანობის სფეროსა და დაქირავებით დასაქმებულებს. ამასთან, მცირე ბიზნესი შეუფერხებლად უნდა სარგებლობდეს ყველა საგადასახადო დოკუმენტით. პრინციპი უნდა იყოს: აღირიცხება, მაგრამ არ იბეგრება. 100 000-დან – 200 000 ლარამდე ბრუნვის მქონე მცირე ბიზნესი პროგრესული დაბეგვრის რეჟიმში მოექცევა (მოგების გადასახადი 5-15 პროცენტი) და მხოლოდ 200 000 ლარიანი ბრუნვის შემდგომ დაუბრუნდება ქვეყანაში მოქმედ დაბეგვრის სრულფასოვან რეჟიმს. აღნიშნული მიდგომით ჩვენ ვქმნით ახალ შესაძლებლობას ბიზნესისთვის.

ჩვენ უბრუნველვყოფთ დაუბეგრავე მინიმუმის ამოქმედებას. ქვეყანაში უნდა განისაზღვროს შემოსავლის ის ოდენობა, რომელიც შემოსავლის წყაროს მიუხედავად არ დაიბეგრება არანაირი გადასახადით. დაუბეგრავე მინიმუმი საარსებო მინიმუს არ უნდა ჩამოუვარდებოდეს.

9. სახელმწიფო ხარჯები: ღალასახალოთ სახელმწიფო ხარჯების თქვენთვის მისაღები პროპორსია მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში, თუკი ბაჟვთ ბამოკვითილი ასეთი კოგისია.

ეკონომიკის დაჩქარებული განვითარებისთვის აუცილებელია მშპ-ში სახელმწიფო ხარჯების ხვედრითი წილის შემცირება. ეს ნიშნავს სახელმწიფოს შესაძლებლობების კონცენტრირებას მის ძირითად ფუნქციებზე. ყოველივე აღნიშნული მოითხოვს სახელმწიფოს ფუნქციების უკეთ დამუსგებასა და ხარჯების რაციონალიზაციას. სასურველია, სახელმწიფო ხარჯები მთლიანი შიდა პროდუქტის 20-25 პროცენტს არ აღემატებოდეს.

10. სახელმწიფო ვალი და საბიუჯეტო ღევისიტი: როგორია თქვენი პოლიტიკა სახელმწიფო ვალისა და საბიუჯეტო ღევისიტის მიმართ? რა პოლიტიკას ბაბარებთ ამ მიმართებით?

მსოფლიოში ეკონომიკური კრიზისების უმრავლესობის უმთავრესი წყარო სახელმწიფო ბიუჯეტის დეფიციტი იყო. სახელმწიფო ბიუჯეტის დეფიციტი, თავის მხრივ, აიძულებს მთავრობებს, მიმართონ სახელმწიფო (შიდა და საგარეო) ვალის პოლიტიკას. საბიუჯეტო დეფიციტის შესამცირებლად უმთავრეს გზად სახელმწიფო ხარჯების რაციონალიზაცია მიგვანჩნია. არამართლმომიერი სახელმწიფო ხარჯების მინიმიზაციის ფონზე შესაძლებელია საბიუჯეტო დეფიციტის მინიმიზაცია/აღმოფხვრა და, შესაბამისად, შიდა და საგარეო ვალის მომსახურებისთვის განკუთვნილი ხარჯების ზრდა. ქვეყანამ სახელმწიფო ვალი მხოლოდ განსაკუთრებული საჭიროებისთვის (მომგებიანი ინფრასტრუქტურული პროექტი, კრიზისი) უნდა აიღოს.

11. ეკონომიკა: ბოხროვით, ღალასახალოთ კონკრეტული ეკონომიკური პარამეტრები, როგალთა მისეღვითაც 2016 წელს შესაძლებელი იქნება შეფასღვს თქვენი ეკონომიკური და ფისკალური პოლიტიკის შეღვბები.

სოციალური საბაზრო ეკონომიკა არის ჩვენ მიერ შემოთავაზებული ეკონომიკური პროგრამა, რომელიც უბრუნველყოფს კეთილღეობას ყველასთვის. ამ მოღელის გამოყენებით ჩვენ უბრუნველვყოფთ 2012-2017 წლებში წლიურად ეკონომიკის, საშუალოდ, 8-10 პროცენტ-

გიან ბრდას, რაც ყოველწლიურად ნახევარი მილიონამდე ლარის საბიუჯეტო შემოსავლებს უდრის. ჩვენი შეფასების კრიტერიუმია მშპ-ის ბრდის დასახელებული ტემპი და, შესაბამისად, საბიუჯეტო შემოსავლების ბრდა. ყოველივე აღნიშნულს კი თან ახლავს უმუშევრობის შემცირება. ჩვენი დასაქმების პოლიტიკის შედეგად მილიონი თვითდასაქმებულიდან 2017 წლამდე ყოველწლიურად 100 000 ადამიანი დაემატება დაქირავებით დასაქმებულთა რაოდენობას, ხოლო 300 000 უმუშევარი ადამიანიდან ყოველწლიურად 23 000 ადამიანი დასაქმდება დაქირავებით.

12. თავდაცვის პოლიტიკა: როგორ წარმოვიღებინათ თავდაცვის ორგანიზაცია?

თავდაცვისა და შინაგან საქმეთა სამინისტროს ჯამური ბიუჯეტი იქნება არა უმეტეს 1 მილიარდი ლარისა (დღევანდელი 1,6 მილიარდის ნაცვლად):

- გაუქმდება სავალდებულო სამხედრო სამსახურში გაწვევა და ჯარი მთლიანად გადავა საკონტრაქტო სამსახურზე;
- 3-ჯერ შემცირდება შეიარაღებული ძალების რიცხოვნობა. ასევე შემცირდება შეიარაღებისა და აღჭურვილობის ხარჯები, რისი ნაწილიც მოხმარდება ოფიცერთა კორპუსის ნაგოს სტანდარტებით განათლებას და სამხედრო ელიტის ჩამოყალიბებას. საქართველოს ეყოლება კარგად გაწვრთნილი პროფესიული არმია 10 000 კაცის ოდენობით, რომელიც მზად იქნება საბრძოლო ამოცანების შესასრულებლად ქვეყნის ტერიტორიაზე, ხოლო, იმავე დროულად, რამდენიმე ქვედანაყოფი განახორციელებს როგაციას საერთაშორისო მისიებში. რეზერვი განისაზღვრება 10 000 კაცის ოდენობით 2015 წლამდე, რის შემდეგაც რეზერვის რიცხოვნობა თანდათან გაიზრდება.

13. იძულებით გადაადგილებული პირები: რა პოლიტიკას გაატარებთ იძულებით გადაადგილებულ პირების სასოციალური და სამუშაო სივრცის უკეთეს ორგანიზებისთვის?

სახელმწიფო გააგრძელებს იძულებით გადაადგილებული პირების საცხოვრისების მშენებლობას. მიზანი უნდა იყოს ყველა პირის დაკმაყოფილება, მიუხედავად იმისა, სად ცხოვრობენ ისინი, სახელმწიფო თუ კერძო საკუთრებაში არსებულ შენობა-ნაგებობებში. იძულებით გადაადგილებული პირები შეინარჩუნებენ ელექტროენერჯის სუბსიდირებას (ყოველ სულზე 100 კვ. სთ. ოდენობით) და მიიღებენ სამედიცინო დაზღვევის გაუმჯობესებულ პაკეტს (იხ. ჯანმრთელობის დაცვის ნაწილი).

14. ტერიტორიული მთლიანობის საკითხები: რა პოლიტიკის გატარებას აპირებთ ტერიტორიული მთლიანობის აღსადგენად?

ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენის აუცილებელი პირობაა ქვეყნის დეოკუპაცია. ამ კუთხით მნიშვნელოვანია რუსეთთან მოლაპარაკების განახლება სარკომი-მედვედევის 7-პუნქტიანი გეგმის შესრულების მოთხოვნით. ასევე, ძალიან მნიშვნელოვანია აქტიური საგარეო პოლიტიკის წარმოება არალიბერების პოლიტიკის შესანარჩუნებლად.

რუსეთთან ურთიერთობის აღსადგენად მნიშვნელოვანია ის საფრთხეები, რომელიც საქართველოს და რუსეთს ერთნაირად ემუქრება რელიგიური ექსტრემიზმისა და ფუნდამენტალიზმის სახით, ამიგომ კავკასიაში ამ მიმართულებით თანამშრომლობა პერსპექტიულია საქართველოს ტერიტორიების დეოკუპაციის პროცესის დაწყების პარალელურად. რუსეთმა სამხრეთ კავკასიაში ჩრდილოატლანტიკური თანამშრომლობის ორგანიზაციის ფაქტორი უნდა განიხილოს არა საფრთხედ, არამედ შემაკავებელ ფაქტორად, ისე, როგორც ეს ავღანეთში ხდება. წინააღმდეგ შემთხვევაში, გარდაუვალი იქნება გრძელვადიან პერსპექტივაში დემინტეგრაციული პროცესები თავად რუსეთის ფედერაციაში, რაც თავისთავადი საფრთხე იქნება საქართველოსთვისაც. ერთიანი საქართველო ძლიერი დასავლელი პარტნიორებით და ერთიანი რუსეთის ფედერაცია, დაცული რელიგიური და ნაციონალისტური საფრთხეებისგან, არის ორივე ქვეყნის სტრატეგიულ ინტერესში. ეს კონცეფცია შესაძლებელია, გახდეს საქართველო-რუსეთის შემდგომი მოლაპარაკებების, ქვეყნის დეოკუპაციისა და ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენის საფუძველი.

15. უმცირესობათა უფლებები: რა წინადადებას (თუკი ასეთი გაქვით) გვთავაზობთ უმცირესობათა უფლებების დაცვისა და ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში მათი მატალ ინტეგრირებისთვის?

უმცირესობათა მთავარი პრობლემა ქვეყნის საზოგადოებრივ და პოლიტიკურ ცხოვრებაში ინტეგრაციისთვის არის სახელმწიფო ენის არცოდნა. ამიტომაც სახელმწიფო გაასამშაგებს სახელმწიფო ენის სწავლების პროგრამის დაფინანსებას. ამასთან, სახელმწიფო დააფინანსებს გრადიციულად ჩამოყალიბებული უმცირესობებისთვის ნაციონალურ ენებზე ბეჭდვითი გამოცემების ხელმისაწვდომობას, კულტურული კერების, სასწავლო და რელიგიური დაწესებულებების სუბსიდირებას მუნიციპალური და სახელმწიფო ბიუჯეტებიდან.

16. ქალთა მონაწილეობა პოლიტიკაში: ეუთოს წევრ სახელმწიფოთა შორის საქართველო ბოლო ალბიღგა საკანონმდებლო ორბანოს ქვედა პალატის წევრ ქალთა რაოდენობის მხრივ. ბოხოვით, აღწეროთ თქვენი ინიციატივები (თუკი ასეთი ბაქვით) ქალთა პოლიტიკაში თანამონაწილეობის ბასაზრდელად.

ქრისტიან-დემოკრატების აზრით, უნდა გაძლიერდეს ქალთა წარმომადგენლობა პოლიტიკური პარტიების საარჩევნო სიებში (დაფინანსების გაზრდის არსებული სამოტივაციო სისტემა), ასევე, ქალი მაჟორიტარი კანდიდატების კონკურენტუნარიანობის ზრდისთვის აუცილებლად მიგვაჩნია სახელმწიფოს ჩარევით პირდაპირი ფინანსური მხარდაჭერა, კერძოდ, სააგიტაციო მასალის მომზადებასა, დაბეჭდვასა და გავრცელებაში.

17. ბარემოს დანვა/ეკოლოგია: ბოხოვით, ბაბვანოთ თქვენი წინადადებაები (თუკი ასეთი ბაქვით), რომლებიც მიმართულია უფრო ჯანსაღი და უსაფრთხო სასხოვრებელი ბარემოს შექმნისკენ.

ამ საკითხზე პარტიის პოზიცია უცნობია.

საბარეო პოლიტიკა და საერთაშორისო ურთიერთობები

18. საბარეო პოლიტიკა: ბოხოვით, ბანიხილოთ საბარეო პოლიტიკის კირითაღი პრიორიტეტები და რა სტრატეგიის ბანხორსიელებას აპირებთ ამ პრიორიტეტების რეალიზაციისთვის.

ქდმ მიისწრაფის საქართველოს უსაფრთხო,დემოკრატიულ და ეკონომიკურად ძლიერ სახელმწიფოდ ჩამოყალიბებისკენ, ქვეყნის გერიგორიული მთლიანობის აღდგენისა და საყოველთაო კეთილდღეობის მიღწევისკენ. საქართველოს უსაფრთხოების უზრუნველყოფა წარმოუდგენელია ნაგოს კოლექტიური უსაფრთხოების სისტემის გარეშე, დემოკრატიისა და ეკონომიკის განვითარება და საყოველთაო კეთილდღეობის მიღწევა კი ევროკავშირთან მჭიდრო ინტეგრაციის გარეშე. რაც შეეხება გერიგორიული მთლიანობის მშვიდობიანი გზით აღდგენას, ამ მხრივ, უმნიშვნელოვანესი როლი დაეკისრება ჩვენი საერთაშორისო პარტნიორების აქტიურ მონაწილეობას პროცესში. აქედან გამომდინარე, ჩვენი საბარეო პოლიტიკის მთავარი პრიორიტეტი იქნება საქართველოს ინტეგრაცია ევრო-ატლანტიკურ სტრუქტურებში. თუმცა, განსაკუთრებული ყურადღება მიექცევა იმას, რომ ინტეგრაციის პროცესში საქართველომ შეინახუნოს თვითმყოფადობა და გრადიციული მექვიდრეობა და არ შეილახოს ქვეყნის ეროვნული ინტერესები.

არანაკლებ მნიშვნელოვანია მრავალვექტორიანი საბარეო პოლიტიკის წარმოება, რეგიონულ, კონტინენტურ თუ მსოფლიო კონტექსტში. ევრო-ატლანტიკურ ინტეგრაციასთან ერთად, განსაკუთრებული ყურადღება მიექცევა ინდივიდუალური პარტნიორობის გაძლიერებას და ორმხრივი ურთიერთობების გაღრმავებას როგორც ამერიკის შეერთებულ შტატებთან და ევროკავშირის ცალკეულ ქვეყნებთან, ასევე, ამიის ეკონომიკურად და პოლიტიკურად მძლავრ და გავლენიან მოთამაშებებთან. საქართველო კვლავაც აიღებს რეგიონში ლიდერი ქვეყნის ფუნქციას, აქტიურად მიიღებს მონაწილეობას ჩრდილო-ატლანტიკური ალიანსის

სამშვიდობო ოპერაციებში და მუდმივად მიეხმარება და დაიცავს ჩვენს თანამემამულეებს საზღვარგარეთ.

19. სტრატეგიული თანამშრომლობა: როგორ ჩვეყნებთან/ჩვეყანათა გაერთიანებებთან/ ალიანსებთან იგრუნებთ სტრატეგიული, მათ შორის, სამხედრო-სტრატეგიული პარტნიორობისა და თანამშრომლობის ფორმირებას ან განმტკიცებაზე? რა ნაბიჯებს გადალბამთ ამ მხრივ? როგორი ჩვეყანა/გაერთიანება/ალიანსი წარმოგიბგენიათ საქართველოს მთავარ სტრატეგიულ პარტნიორად?

ქდმ-ის საგარეო პოლიტიკის ერთ-ერთი მთავარი საგარეო პრიორიტეტი ქვეყნის ნაგოში ინტეგრაციაა. აქედან გამომდინარე, სამხედრო სტრატეგიული თვალსაზრისით ნაგო არის ერთადერთი ალიანსი, რომლისკენაც საქართველო ისწრაფის. თუმცა, არანაკლებ მნიშვნელოვანი იქნება ინდივიდუალური პარტნიორობისა და ორმხრივი ურთიერთობების გადრმავება სტრატეგიულ პარტნიორებთან, სამხედრო, პოლიტიკურ თუ ეკონომიკურ ასპექტებში. საქართველოს სტრატეგიულ პარტნიორებად მიგვაჩნია ამერიკის შეერთებული შტატები და ევროკავშირის ქვეყნები, განსაკუთრებით, გაერთიანებული სამეფო და ე.წ. აღმოსავლეთის ბლოკის ქვეყნები, როგორებიცაა პოლონეთი, ჩეხეთი და ბალტიის ზღვის აუზის ქვეყნები.

მეორე მხრივ, საქართველო გააქტიურებს ურთიერთობებს ისეთ მსხვილ აზიურ პოლიტიკურ თუ ეკონომიკურ ძალებთან, როგორებიცაა ჩინეთი, ინდოეთი და იაპონია. ეს არის ბაზარი, რომელიც უგოლდება მსოფლიოს ნახევარს და, ამავდროულად, ძალიან სერიოზულ საინვესტიციო ძალას წარმოადგენს.

იმისთვის, რომ ბოლომდე მოხდეს საქართველოს, როგორც ევროპასა და აზიას შორის ენერგო-საგრანზიტო დერეფნის რეალიზაცია, ჩვენმა ქვეყანამ განსაკუთრებით მეგობრული ურთიერთობები უნდა განავითაროს შუა აზიის რესპუბლიკებთან და შეინარჩუნოს კეთილმეზობლური ურთიერთობა ირანთან.

განსაკუთრებული ურთიერთობების შენარჩუნება და განვითარება უნდა მოხდეს საქართველოს ისეთ გრადიციულად მეგობარ ქვეყნებთან, როგორებიცაა უკრაინა და ისრაელი. მრავალსაუკუნოვანი მეგობრობა და თანამშრომლობა ახალ ფაზაში უნდა გადავიდეს, რაც მეგ ეკონომიკურ თუ პოლიტიკურ სარგებელს მოუტანს როგორც საქართველოს, ასევე, მის პარტნიორებს.

რუსეთთან ეკონომიკური ურთიერთობების სრულად აღდგენა და ურთიერთობის ნორმალიზება კვლავაც იქნება ქდმ-ის საგარეო პოლიტიკის ერთ-ერთი პრიორიტეტი. ამ მხრივ უნდა გამოიკვეთოს ორი ქვეყნის საერთო ინტერესები და გაგრძელდეს და გააქტიურდეს დიალოგი საერთაშორისო ფორმატებში, საქართველოს გერიტორიული მთლიანობისა და სუვერენიტეტის პრინციპების სრული დაცვით.

20. რეგიონული თანამშრომლობა: რა საბარეო პოლიტიკის ბატარებას აპირებთ სამხრეთი კავკასიასა და შავი ზღვის აუზში?

საქართველო ყოველთვის ასრულებდა კავკასიის ცენტრისა და ლიდერის ფუნქციას და მომავალშიც უნდა მოხდეს ამ როლის სრული რეალიზაცია. საქართველოს თბილი და კეთილმეზობლური ურთიერთობები აქვს როგორც სომხეთთან და აზერბაიჯანთან, ასევე, თურქეთთან. ერთიანი კავკასია, როგორც სახელმწიფო, უგოპიური იდეაა, თუმცა სამხრეთ კავკასიის სახელმწიფოთა უმეტესობას აქვს საერთო ეკონომიკური, პოლიტიკური და სტრატეგიული ინტერესები. საქართველო უნდა გახდეს კავკასიის გამაერთიანებელი ეკონომიკურ ასპექტში, სტაბილურობის გარანტი რეგიონში და, ამავდროულად, შეასრულოს დამაკავშირებელი ხიდის ფუნქცია კავკასიასა და ევროკავშირის შორის.

რაც შეეხება შავი ზღვის აუზის ქვეყნებთან თანამშრომლობას, საქართველომ ძალიან აქტიურად უნდა გამოიყენოს უკვე არსებული ფორმატები, ისეთები, როგორიცაა სახელმ-

წიფოთაშორისი ორგანიზაცია სუამი. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს სუამის ეკონომიკურ, სავაჭრო და ენერგეტიკულ ასპექტებს. ასევე, მნიშვნელოვანია აქტიურობა შავი ზღვის ეკონომიკური თანამშრომლობის ორგანიზაციის BSEC-ის მიმართულებითაც, რომელიც საქართველოს შეუძლია გამოიყენოს, როგორც კიდევ ერთი საერთაშორისო ფორმატი რუსეთთან დიალოგისთვის ეკონომიკურ ასპექტში.

21. უსაფრთხოების პოლიტიკა: როგორ წარმოგიგზავნიათ საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების პირითაღი არჩიტიქტურა/პრინციპები?

ამჟამად, ქვეყნის უსაფრთხოებისთვის მთავარ გამოწვევას გერიგორიული მთლიანობისა და ოკუპირებული ტერიტორიების საკითხები წარმოადგენს. შესაბამისად, უსაფრთხოების ძირითადი პრინციპები, რომელიც გულისხმობს საგარეო და თავდაცვის პოლიტიკას, უნდა პასუხობდეს ამ პრობლემის მოგვარების შესაძლებლობის გაჩენას.

ქრისტიან-დემოკრატებს მიგვაჩნია, რომ ქვეყნის დეოკუპაცია უნდა წარიმართოს მოლაპარაკების მაგიდასთან, სადაც რუსეთთან დიალოგი შეეხება არა მხოლოდ აფხაზეთისა და ცხინვალის რეგიონის პრობლემებს, არამედ გლობალურ საფრთხეებს, რომლის წინაშეც უახლოესი ათწლეულის განმავლობაში იქნება თავად რუსეთი. კავკასიაში ნაციონალიზმის, აგრესიული სეპარატიზმისა და რელიგიური ექსტრემიზმის არსებობა ძირს უთხრის რუსეთის სახელმწიფოს საფუძვლებს. ამიგომაც, 12 წლის წინ პანკისის ხეობის პრობლემის მოგვარების პრინციპები შეიძლება გამოყენებულ იქნას კავკასიაში დასავლეთის, საქართველოსა და რუსეთის კოოპერაციის საფუძვლად, მით უფრო, მსგავსი თანამშრომლობა ნაგოსა და რუსეთს შორის მიმდინარეობს ავღანეთის საკითხის გარშემო. ერთიანი საქართველო ძლიერი დასავლელი პარტნიორებით და ერთიანი რუსეთის ფედერაცია დაცული რელიგიური და ნაციონალისტური საფრთხეებისგან არის ორივე ქვეყნის სტრატეგიულ ინტერესში. ეს კონცეფცია შესაძლებელია გახდეს საქართველო-რუსეთის შემდგომი მოლაპარაკებების, ქვეყნის დეოკუპაციის და ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენის საფუძველი.

გთხოვთ, პირობითად გაანაწილოთ საქართველოს ბიუჯეტი თქვენი პოლიტიკის პრიორიტეტების მიხედვით:

სოციალური სფერო - 21%, ჯანდაცვა - 8%, განათლება - 10%, თავდაცვა და მართლწესრიგი - 10%, ენერგეტიკა - 10%, ინფრასტრუქტურა და რეგიონები - 15%, სოფლის მეურნეობა - 12%, რელიგია, კულტურა, სპორტი, ახალგაზრდობა - 4%, სხვა - 10% .